

T. C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

VÂHİDÎ'NİN CİNÂNÜ'L-CENÂN'I
(İnceleme-Metin)

Hasan YILMAZ

Manisa
2009

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

VÂHİDÎ'NİN CİNÂNÜ'L-CENÂN'I
(İnceleme-Metin)

Hasan YILMAZ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Âdem CEYHAN

Manisa
2009

ÖZET

Vâhidî'nin Cinânü'l-cenân'ı (İnceleme-Metin) adlı yüksek lisans tezinde, şair Vâhidî ile ilgili tespitler yapılarak edebî kişiliği ve sanat yönü belirlenmeye çalışılmıştır. *Cinânü'l-cenân* adlı eserin, tespit edebildiğimiz biri yazma diğeri matbu iki nüshası karşılaştırılarak nüshalar arasındaki farklar belirlenmeye çalışılmıştır. Tez üç bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, Vahidi'nin yaşadığı döneme ait kaynaklar taranarak şairin hayatı ve edebî kişiliği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Birinci bölümde, *Cinânü'l-cenân*'ın şekil ve muhteva yönünden kısaca incelemesi yapılmıştır.

İkinci bölümdeyse, *Cinânü'l-cenân*'ın iki nüshası karşılaştırılarak mukayeseli bir transkripsiyonlu metni ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu bölümde, transkripsiyonlu metinden önce nüshalar tanıtılmış ve metnin kurulmasında izlenen yol ortaya konmaya çalışılmıştır. Son olarak metnin sonunda kısa bir dizin oluşturulmuştur.

Bu tezle, iki nüshası olan ve içerisinde 228 vecizenin açıklaması bulunan eserin metni ortaya konulmuş; eserin ve şairinin Türk edebiyatı tarihi açısından değeri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu yolla 16.yüzyıla ait eski şiirimizle ilgili yapılacak çalışmalara kaynak sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: 16.Yüzyıl Klâsik Türk Şiiri, Vâhidî, Cinânü'l-cenân, tasavvuf, vecize.

ABSTRACT

In this graduate degree thesis titled as *Vâhidî's Cinânü'l-cenân (Analysis-Text)*, some remarks were made about the Poet Vâhidî and his literary personality and artistic aspects were tried to be identified. The work named *Cinânü'l-cenân* has got two copies we could find. One is a handwritten manuscript and the other is the printed version. In this study, similarities were put forward by way of comparing the two copies mentioned above. The thesis consists of three chapters.

In the introductory chapter, the life and literary personality of the poet were tried to be determined by scanning the written sources belonging to his period.

In the first chapter, a brief analysis of *Cinânü'l-cenân* was made in terms of its form and content properties

In the second chapter, a comparative transcription text was prepared by comparing the two copies of *Cinânü'l-cenân*. In addition, the copies were introduced before the transcript text and methods were explained as to how the text was formed. Finally, a short index was placed at the end of the text.

In this thesis, the text of the study which has definitions of 228 aphorisms and two copies was written and the value of the poet and his study was examined in the light of the history of Turkish literature. The thesis also aimed to be a written source of information for future studies about 16th Century Old Turkish poetry.

Keywords: 16th Century Classic Turkish Poetry, Vâhidî, Cinânü'l-cenân, Islamic mysticism, aphorism.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTARCT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖNSÖZ.....	VI
KISALTMALAR.....	VII

GİRİŞ

VÂHİDÎ' NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERİ

Hayatı.....	1
Edebi Kişiliği.....	2
Eseri.....	4

BİRİNCİ BÖLÜM

CİNÂNÜ'L-CENÂN'IN İNCELENMESİ

A. ŞEKİL İNCELEMESİ

Mesnevi Nazım Şekli ve Özellikleri.....	8
Vezin Özellikleri.....	8
Vâhidî' nin Vezin Anlayışı.....	8
Âhenk Unsurları.....	11
Âhenkle İlgili Sanatlar.....	12

B. MUHTEVA İNCELEMESİ

Dinî ve Tasavvufî Unsurlar.....	14
Peygamberler.....	14
Dil ve Üslup Özellikleri.....	17
Bibliyografya.....	19
Karşılaştırılan Cinânü'l-cenân Nüshaları.....	22
Metin Tespitinde Tutulan Yol.....	24

İKİNCİ BÖLÜM

Cinânü' l-cenân' ın Transkripsiyonlu Metni.....	25
Sonuç.....	277
Özel Adlar Dizini.....	278
Öz Geçmiş.....	280

ÖNSÖZ

Lisans yıllarımdan itibaren klasik edebiyatımızın ürünleri üzerinde ciddi bir çalışma yapma fikri içimde sürekli devam etmekteydi. Ancak, gerek meslek hayatının sıkıntıları, gerekse üniversite ortamından uzak olmanın getirdiği zorluklar bu isteğimi yerine getirmeye engel olmaktadır. Tayinimin Manisa'ya çıkmasıyla birlikte bu isteğime biraz yaklaşmış bulunuyordum.

Gerekli sınavları geçtikten sonra nihayet klasik edebiyat deryasının eserleri karşımda durmaktaydı. Bir senelik ders süresinden sonra danışman hocam Prof. Dr. Âdem CEYHAN'ın da tavsiyeleriyle *Vâhidî'nin Cinânü'l-cenân'ı* üzerinde çalışmaya karar verdim. Matbu nüshayı temin ettikten sonra çalışmaya başladık. Yazma nüshasının bulunamamış olması eser ve şâir hakkında kesin hükümlere ulaşmamızda önümüze engeller çıkardı. Bunlara rağmen danışman hocam Prof. Dr. Âdem CEYHAN'ın teşvik edici telkinleriyle çalışmamızı tamamlamaya çalıştık.

Vâhidî'nin Cinânü'l-cenân'ı (İnceleme-Metin) adlı yüksek lisans tezimiz üç ana bölümden oluşmaktadır.

İncelemenin giriş bölümünde hayatı hakkında kaynaklarda kesin bir bilgi bulunmayan, 16. yüzyıl şairi olarak tahmin ettiğimiz *Vâhidî*'nin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca Türk edebiyatında ahlakî güzel sözler sınıfına dâhil edebileceğimiz *Cinânü'l-cenân* adlı eserin konumu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Birinci bölümde, *Cinânü'l-cenân* şekil ve muhtevâ yönünden kısaca incelenmeye gayret edilmiştir.

İkinci bölümdeyse *Cinânü'l-cenân*'ın metni transkripsiyon sistemiyle sunulmuştur. Bu çalışmamızın ana noktasını metin kısmı oluşturmaktadır.

Mükemmel bir çalışma yapabilmenin zorlukları ancak böyle bir işe girişince ortaya çıkıyormuş; bu yönüyle hocalarımızın söylediklerinin ne derece doğru olduğunu yapmaya çalıştığım bu çalışmayla daha iyi anladım

Tezi hazırlarken zorlandığım zaman danışman hocam Prof. Dr. Âdem CEYHAN'ın büyük desteklerini gördüm. Özellikle teşvik edici telkinleriye çalışmamıza yol gösterdi. Kendilerine teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca ders süresince kaynak temini ve hoşgörülerıyla bizi sıkılamaya çalışan Prof. Dr. Mahmut KAPLAN ve Doç. Dr. Kenan ERDOĞAN'a teşekkür ediyorum.

Hasan YILMAZ

Manisa, 2009

KISALTMALAR

A	Ankara Millî Kütüphane Nüshası
<i>age</i>	Adı geçen eser
agm	Adı geçen makale
AKM	Atatürk Kültür Merkezi
Bak.	Bakanlığı
Bk.	Bakınız
bs.	Basım
c.	Cilt
<i>DİA</i>	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Fak.	Fakültesi
haz.	Hazırlayan
hic.	Hicrî
<i>İA</i>	Millî Eğitim Bakanlığı İslâm Ansiklopedisi
İSAM	İslâm Araştırmaları Merkezi
İÜ	İstanbul Üniversitesi
M	Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Matbu Nüshası
Mat.	Matbaası/ Matbaacılık
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
mil.	Milâdî
nşr.	Neşreden
s.	Sayfa
S.	Sayı
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	ve benzeri/ benzerleri
vd.	ve diğeri/ diğerleri
Yay.	Yayınları/ Yayıncılık

GİRİŞ

VÂHİDÎ' NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERİ

1. Hayatı

Elimizde “*Cinânü'l-cenân*” adlı, biri yazma diğeri Arap harfleriyle basılmış iki nüsha eseri bulunan Vâhidî'nin hüviyeti ve yaşadığı asır hakkında –maalesef- kesin bir bilgiye sahip değiliz. Şuara tezkireleri, *Mecelletü'n-nisâb...*, *Sicill-i Osmânî*, *Kâmûsu'l-a'lâm*, *Osmanlı Müellifleri*, *Tuhfe-i Nâilî* gibi incelediğimiz tarihî, biyografik ve ansiklopedik kaynaklarımızda “Vâhidî” mahlasını kullanan birkaç şair tanıtılmaktadır. Söz konusu biyografik kaynaklarımızdan edindiğimiz bilgiye göre, edebiyat tarihimizde şu iki sanatkâr “Vâhidî” mahlasıyla şiirler yazmıştır:

1- Vâhidî, Gelibolulu, dîvân-ı hümâyun kâtibi, Kanunî Sultan Süleyman devri şairlerindedir.¹

2- Vâhidî, Kara Davud Efendizâde Şeyh Abdülvâhid Çelebi, Bursalı, vefatı Hicrî 975 (Milâdî 1563),²

Araştırıldığı takdirde edebiyat tarihimizde “Vâhidî” mahlasıyla eserler ve şiirler yazmış, ancak tarihî- biyografik kaynaklarımızda adı anılmayan başka edebî şahsiyetlerin de bulunabileceği rahatlıkla söylenebilir. Meselâ, 929 (1522-23) yılında “*Menâkıb-ı Hoca-i Cihân*” adlı bir eser meydana getirmiş olan Vâhidî'nin³ ismi, görebildiğimiz kadarıyla 16. asır şuara tezkirelerinde anılmaz.

Görüldüğü gibi, “Vâhidî” mahlasını kullandığı bilinen şairlerimizden ikisi, 16. yüzyılda yaşamıştır. Ancak bu sanatkârlardan hangisinin *Cinânü'l-cenân* isimli manzum bir eser meydana getirdiği konusunda her hangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak “Vâhidî” mahlaslı şairlerimizin ikisinin 16. asırda yaşamış olmasına ve eserin yer yer

¹ Gelibolulu Vâhidî hk. bilgi için bk. Latifi, *Tezkiretü'ş-Şuara*, haz. Rıdvan Canım, Ankara, 2000, s. 554; *Künhu'l-Ahbar'ın Tezkire Kısmı*, haz. Mustafa İsen, Ankara, 1994, s. 282; Kafzâde Fâizî, *Zübdetü'l-eş'âr*, Millet Ktp. Ali Emîrî, Manzum nr. 1325; Riyâzî Mehmed Efendi, *Tezkire-i Riyâzî (Riyâzü'ş-şuarâ)*, Millet Ktp. Ali Emîrî, Tarih, nr. 765, vr. 139a-b; Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, [İstanbul 1315], c. 4, s. 598; İnehân-zâde Mehmet Nâil, *Tuhfe-i Nâilî*, 1949, c. 2, s. 1155, nr. 4584.

² Bursalı Vâhidî hk. bilgi için bk. Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş-şuarâ*, haz. İbrahim Kutluk, (2. bs.) Ankara 1989, c. 2, s. 1029; İsmâil Belîğ, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân*, 1302, s. 517, Müstakimzâde Süleyman Sa'deddin Efendi, *Mecelletü'n-nisâb fi'n-niseb ve'l-kunâ ve'l-elkâb*, Süleymaniye Ktp. Hâlet Efendi, nr. 628, vr. 432a; Mehmed Süreyyâ, a.g.e., c. 2, s. 324, c. 4, s. 598; Ş. Sâmî, *Kâmûsu'l-a'lâm*, İstanbul 1316, c. 6, s. 4652; Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1333, c. 2, s. 475; İnehân-zâde Mehmet Nâil, a.g.e., c. 2, s. 1135, nr. 4522.

³ *Menâkıb-ı Hoca-i Cihân* yazarı Vâhidî hk. bilgi için bk. Ahmet T. Karamustafa, “Menâkıb-ı Hoca-i Cihân”, *DİA*, TDV Yay., Ankara 2004, c. 29, s. 108-110.

Eski Anadolu Türkçesi ve Klâsik Osmanlıca hususiyetleri göstermesine bakılarak *Cinânü'l-cenân*'ın anılan yüzyıl verimi olduğu, tahminen söylenebilir. “*Menâkıb-ı Hoca-i Cihân*”ın bir nüshasının faksimile neşrini geniş bir incelemeyle birlikte yapan Ahmet T. Karamustafa, “*Cenânü'l-cinân*” isimli eserin, anılan temsilî kitabın yazarına ait olup olmadığı konusunda kesin hüküm vermemiş ve tereddütleri bulunduğunu belirtmiştir.⁴

2. Edebî Kişiliği

Şairin adının kaynaklarda açık bir şekilde geçmeyişi, 16. yüzyılda birçok başarılı şair arasında kendisine yer edinmemesine bağlanabilir. Vâhidî, nakledeceğimiz beyitlerde gücünün yettiği kadar şiirini şekillendirdiğini, kendisinde nazım biçimine güzellik verebilecek kadar “kemâl”(mükemmellik, ilim ve fazilet) olmadığını, nazmına insanlar arasında değer verilmediğini, bundan ötürü büyüklerin sözlerine kendi kusurlu sözlerini bağlamak suretiyle Allah’a yöneldiğini anlatmaktadır:

̤udretüm yetdükce bu ben bî-ķader
 Virebildüm nazma şüret bu ķadar (b.1975)
 Ol ķadar ben bendede yoķdur kemāl
 Kim virem bu şüret-i nazma cemāl (b.1977)
 Lîk gördüm nazmıma yoķ i‘tibār
 Nās içinde bulmadı hiĉ iştihār (b.1980)
 Bu ehādîş-i kiberā sözimi
 Rabı idüp tıtdum Hıudā’ya yüzimi (b.1981)

Sanatkâr, kendisinin değer verilmeyen sözlerini, büyüklerin sözlerine bağlaması işini atasözü halini almış bir örnekle anlatmaktadır:

Bir kişinüñ bir kedisi var idi
 Gice vü gündüz anuñla yār idi
 Yutmaz idi loķmasın hiĉ ansuz
 ̤omaz idi bir zamān püryānsuz
 Bu lebs içre pisi ey mu‘teber
 Semirdi ammā ki oldı bî-hüner
 Ya‘ni mūşı idemez oldı şikār

⁴ Vâhidî, *Menâkıb-ı Hvoca-i Cihân ve Netıce-i Cân*, nşr. Ahmet T. Karamustafa, Cambridge 1993, s. 51-52.

Giderek oldu yaña ol nā-bekār

Bu kedinūñ şāhibi olan kişi

Didi bunuñ n'olisar āhir işi (b.1984–1988)

Bazı beyitler ise mizahî anlatım yoluyla renklendirilmeye çalışılmıştır.

Eser, dinî edebiyatımızın ürünlerinden ve ahlâk kitaplarımızdan biri olduğu için, ayet, hadis gibi birçok İslâmî unsur ihtiva etmektedir. Bazı örnekler vermek gerekirse,

Dāyim ü Deyyān u Dādār u Qādīm

Qādir ü Settār u Ğaffār u Raḥīm (b.8)

Zāt-ı maḥfī şifātından 'ayān

Hem şifātı pāk-i zātından 'ayān (b.9)

Rāy-ı insāndan müberrādur özi

Vaşf-ı vāşıfdan mu'arrādur özi (b.10)

16. yüzyıl şairi olduğunu tahmin ettiğimiz Vâhidî' de, döneminde görülen etkilerin tam olarak ortaya çıktığını söyleyemeyiz. Bunda eserin didaktik özellikler göstermesi de önemli rol oynamaktadır. Beyitlerin birçoğunda sade sayılabilecek bir dil vardır. Türkçe tamlama yapısına sık rastlanır. Bazı beyitlerde arkaik kelimelere de göze çarpmaktadır.

Şairin vezin kullanımını çok başarılı değildir. Vezinde zorlamalar görülür. İfadelerinde yer yer akıcılık kaybolur. Vezin gereği “çün, ol, ki” gibi ifadelere çok fazla yer verir.

Her kimūñ kim dīn ü dünyāsı qavī

Olsa olur kār-ı āhir assı qavī (b.1853)

Vâhidî, eserini yazarken yaşadığı dönemden önce yaşamış sanatkârların eserlerini de görmüş olmalıdır. Şair üzerinde özellikle Molla Câmî' nin tesiri oldukça belirgindir. Hadislerin tercümesi ve şerhi yapılırken Molla Câmî'nin kırk hadis tercümesinden faydalanmıştır. Hatta denilebilir ki, çoğu hadisi buradan alarak eserini oluşturmuştur.

3. Eseri:

Cinânü'l-cenân

Eserin, Türkiye'deki kütüphanelerde bir yazma olmak üzere iki nüshasını tespit edebildik. Matbu nüsha ise 1313/ 1895-96 yılında İkdâm Matbaası'nda basılan nüshadır.

Eserin muhteva özelliklerine değinmeden önce eserle alâkalı bir karışıklıktan bahsetmemiz gerekiyor. Maarif hizmetlerini seven Necip Âsım Bey, İkdâm gazetesi sahibi Ahmet Cevdet Bey'e (1862-1935) Şam sahaflarından temin ettiği birkaç eserin birer suretini gönderir. Bu kitaplardan birinin üzerinde “Nâzımı: Ubeydî” kaydı bulunmaktadır. Bu, Hz. Muhammed' in vasıflarını ve mucizelerini anlatan bir eserdir. Cevdet Bey, sorduğu kimselerden sağlıklı bir bilgi alamadığı için edebiyatımıza vâkıf olan Veled Çelebi'ye bir mektup yazarak bu eser ve sanatkârlarıyla ilgili ayrıntılı bilgi ister. Ayrıca eseri okuyup –varsa- yanlışları da düzeltmesini ister.

İstenilen düzeltmeleri hemen yapan Çelebi, başvurduğu kaynaklardan Ubeydî mahlasını kullanan şairleri tespit eder. Buna göre, Edirneli Ubeydî (981/1757) ve Mevlevî şairlerden Ubeyd Dede isimleri öne çıkmaktaydı. Veled Çelebi, eserde yer yer Mevlânâ tesirlerini de göz önüne alarak bu şairin Ubeyd Dede olmasının muhtemel olduğunu yazmaktaydı. Ancak yine de ihtiyatlı davranmayı ihmal etmez.

Eseri hemen bastıran Cevdet Bey, kitaba yazma nüshanın üzerindeki kayda bağlı kalarak “*Evsâf ve Mu'cizât-ı Nebî*” adını uygun gördü. Bu eser, Kitâbhane-i İkdâm'ın Âsâr-ı Eslâf'dan serisinin ilk eseri olarak yayımlandı. Bu serinin ikinci kitabı olarak da “*Cinânü'l-cenân*” neşredildi. Eserin sonunda bu eseri yazan şair olarak *Delâil-i Hayrât* şerhinin mütercimi meşhur Kara Dâvud Efendizâde Süleyman Çelebi'nin oğlu Abdülvâhid olduğu ve kendisine 985 (1577-78) yılında vefat ettiği bildirilmiştir.

Ancak anılan eserin hayatı anlatılan Vâhidî' ye ait olup olmadığıın Hasan Çelebi Tezkiresi' nde anılmadığı bildirilmiştir. Aynı asırda birden fazla Vâhidî mahlasını kullanan şair olduğu nakledilerek bu eserin hangisine ait olduğu açık bir şekilde bildirilmemiştir. Ancak Kara Dâvud torununa ait olduğu muhtemeldir denilmiştir.

Yine İkdâm Matbaası'nda yayımlanan iki eserin sayfaları, muhtemelen meydana gelen bir karışıklıkla birbirine karışmış ve *Evsâf ve Mu'cizât-ı Nebî*' nin (s. 6) başındaki münacatın devamı *Cinânü'l-cenân*'ın 7. sayfasında yer almıştır. Eserin başlangıcında bizzat şairin verdiği bilgidен *Cinânü'l-cenân*' da yer alması gereken bazı hadisler ve Hz. Ali vecizeleri *Evsâf ve Mu'cizât-ı Nebî* metni içine girmiştir. (s.11-14)

Elimizdeki yazma nüshada eserin telif tarihini ifade ettiği beyitte, eserin 936 (1529-30) yılında tamamlandığı görülmektedir. Matbu nüshada ise böyle bir kayda rastlayamadık.

Eserin telif sebebini anlattığı bölümünde şair, eserin nasıl ve niçin yazıldığı ile *Cinānü'l-cenān* adının nasıl verildiğini de açıklar.

“Bu zikr olunan maḥlūḳāt-ı muḥtelife (ki vardur) bunların cümlesi ehli-fenālardır. Beḳāları bir demdür ve bināları daḫı bir demdür me’vāları yine ‘ademdür. Ğıdāları derd ü ğamdur. Bāḳī hemān ol sulṭāndur. Bunları getirüp gidermeden ğaraḫı kullarına birliĝiñ bildirüp kulluĝı tariḳında pāyāndür. Anıñ daḫı kullık iden ḳuluna iḫsāndur. Ya’ni didār u ḫūr u ḳusūr u cināndur. Bu sebebden ol Ḥabīb-i Raḫmān ü ṭabīb-i derd-i dil ü cān kemāl-i luḫfından ⁵الدنيا مزرعة لأخرة buyurmuşdur. Öyle olsa bu bende-i faḳīr ve efgende-i ḫaḳīr bu mezra’ada toḫm-ı girdār ekmekde ḳaşıır ammā zemīn-i ḳulūba toḫm-ı güftār ekmekde fi’l-cümle ḳādir olduĝı ecilden diledi ki eḫādīs-i ḳudsiyyeden ve eḫādīs-i Muṣṭafevviyye’den -ṣall’allahū ‘aleyhi ve sellem- ve kelimāt-ı aṣḫāb-ı büzürg-vārdan -raḫiya’llāhu ‘anhüm ecma’in – ve güftār-ı meṣāyih-ı kibārdan – raḫimeḫümü’llāh - cem’ idüp ol kelimāt-ı ṭayyibeleri ve ol nikāt-ı ğarībeleri nazm eyleyüp Türki diline terceme idüp bir eṣer ḳoya. Ya’ni ‘Arabī dilin bilmeyenlere ḫaber vire, andan soñra gelen mü’min ḳarındaṣlar baṣar-ı ṣıdḳ ile naḫar idüp āḫiret ‘āleminden ḫaber alup ṣāhib-i eṣeri du’ā-yı ḫayr ile yād eyleyüp rūḫını ṣād ideler. Daḫı bu mezra’ānuñ ḫāṣıl-ı ḫırmeninden tüṣe-dār olup cānib-i āḫirete gideler ⁶انا لله وانا اليه راجعون çün bu dervīṣüñ tiĝ-ı ḫavādīs-i zamāneden dil-riṣūñ diline feyż-i Bārī cārī olup bu eṣerüñ bezmin, ya’ni bu dürerüñ nazmın tamām idicek yüzün ḫāke ḳoyup ve özin Yezdān-ı pāke ṭutup nām ṭaleb itdi. Hemān-dem āsumān-ı cān ṭarafından bu kitāba “Cinānü’l-Cenān” deyü ad ḳonıldı Bu dervīṣüñ daḫı rūḫı ṣād ve göñli ṣehri ābād oldı.”

Yukarıdaki satırlardan anlaşılacağı üzere şair; Arapça bilmeyenlerin faydalanması için kudsî hadislerin, hadislerin, bazı sahabelerin ve din büyüklerinin sözlerinin bir kısmın derleyip Türkçeye tercüme etmek suretiyle ardından bir eser bırakmak istediğini belirtmektedir. Ayrıca kendisine hayır dua edilmesini de istemektedir.

Telif sebebini açıkladığı son satırlarda şair; eseri tamamladıktan sonra yüzünü yere koyup, özünü yüce Yaratıcı’ya yöneltip ondan isim dilediğini söyler. Bunun

⁵ Dünya ahiretin tarlasıdır.

⁶ “Şüphesiz O’ndan geldik, yine O’na döndürüleceğiz.” Kur’ân, Bakara, 2/ 156

sonucunda kalbine *Cinânü'l-cenân* adının ilham edildiğini belirtir. Son satırlarda şairin derviş olduğunu da anlaşılmaktadır.

Cinânü'l-cenân' da şair; matbu nüshada, 4 Kudsî Hadis, 30 Hadis, 182 Hz. Ali sözü, 1 Hz. Ebû Hanîfe, 1 Mâlik, 1 Süfyân-ı Sevrî ve 1 Veysel Karânî sözü olmak üzere 220 söz şerh etmektedir. Yazma nüshada ise, 4 Kudsî Hadis, 31 Hadis, 189 Hz. Ali sözü, 1 Hz. Ebû Hanîfe, 1 Mâlik, 1 Süfyân-ı Sevrî ve 1 Veysel Karânî sözü olmak üzere 228 söz şerh etmektedir.

Hz. Peygamber ya da diğer din büyüklerinin sözleri şerh edilirken, söz hangi konudan bahsediyorsa din büyüklerinin de o özellikleri vurgulanır. Buna birkaç beyitle örnek verelim:

Ḥazret-i Ebu Bekr-i Şiddîk'a Resûl
 Didi kim îmāna öñ gelmişdür ol
 Bil ki îmānuñ emānuñdur senüñ
 Öñ giren hem ḥulde cānuñdur senüñ
 Hem ḥalāsuñ bil ki ihlāsuñdadur
 Bu sözim olsun dilüñ baħrinde dür (b. 159–161)

Gör ne dir ol cümle 'ilmüñ māhiri
 'İlmi 'āmil bātımu vü zāhiri
 Baḥşış-i Ḥaḳ'dur zebān rüşenligi
 Luṭf-ı Raḥmān'dur cenān rüşenligi (b. 676–677)

Gör ne söyler ol Üveys-i Ḥaḳ-şinās
 Bār-gāh-ı Ḥaḳ'da ol ḥayr-i enās
 Ḥubş-i dünyādan dili kim pāk ide
 Anda her dem Ḥaḳḳ'ını idrāk ide (b. 1636–1637)

Sözler genellikle sekiz beyitle şerh edilmiş. Şerh edilmeye çalışılan vecizelerde sekiz rakamını şair özellikle tercih etmiştir. Bunu da şair, kendi ifadeleriyle ortaya koymaktadır.

Cennet-i dil oldı her bābı bunuñ
 Anda her şey revān ābı bunuñ (b.108)
 Ya'ni her bābı bunuñ dil bağıdur

Hem sekiz beyti sekiz ırmağıdır (b.109)

Çünkü, inanışa göre cennetin sekiz tabakası vardır ve bu sekiz tabakasını açmaya yardımcı olacak özlü sözleri ihtiva eden bir eseri vücuda getirmeyi istediği düşünülebilir.

Ayrıca, eserde şair elifbânın her harfiyle 8 kudsî hadis, hadis veya vecize yazmaya ve söylemeye gayret etmiştir. Sözleri de elifbâ tertibine göre yapmıştır.

Yine Vâhidî mahlasını kullanan, fakat hüviyeti konusunda kesin hüküm verilemeyen başka bir şairimizin, *Menâkıb-ı Hoca-i Cihân*, *Kıssa-i Seyyid Cüneyd*, *Saâdetnâme*, *Gülistan*, *Tecâribü'l-İnsân*, *Dürc-i Lügat* adlı eserleri vardır.⁷

---

⁷ Ahmet T. Karamustafa, “Menakıb-ı Hoca-i Cihân”, *İA*, TDV Yay., Ankara 2004, c. 29, s. 108-110.

BİRİNCİ BÖLÜM
CİNÂNÜ’L-CENÂN’IN İNCELENMESİ
A. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1. Mesnevi Nazım Şekli ve Özellikleri

Sözlük anlamıyla “ikişer, ikişerlik demek olan mesnevî, aslı Arapça olduğu halde Arapçada kullanılmayan bir kelimedir. Edebiyatta aynı vezinde ve her beyti kendi arasında ayrı ayrı kafiyeli nazım şekillerine Mesnevî adı verilmiştir. İki beyitten başlayarak 20–30 beyte kadar olan mesnevîler yazılabildiği gibi, mesnevî şekliyle binlerce beyit süre uzun hikâyeler, kitaplar da yazılmıştır.

Mesnevîler daha çok “fe i lâ tün/ fe i lâ tün/ fe i lün” , “fâ i lâ tün/ fâ i lâ tün/ fâ i lün”, “me fâ i lün/ me fâ i lün/ fe û lün”, “fe û lün/ fe û lün/ fe û lün/ fe ûl” gibi kısa vezinlerle yazılmıştır.

Her beytin ayrı kafiyeli olması yüzünden mesnevîde büyük bir yazma kolaylığı vardır. Destanlar, uzun aşk hikâyeleri, şehrengizler, öğretici dinî ve ahlakî konuların hep mesnevî şeklinde yazılmaları bu yüzdendir.⁸

2. Vezin Özellikleri

İncelediğimiz eser, aruzun 11. bahri olan, hafif bahrinin fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün kalıbıyla yazılmıştır. Ancak şair bazı beyitlerde monotonluğu kırmak maksadıyla farklı bir kalıp tercih etmiştir.

İran ve Türk edebiyatlarında çokça kullanılan bir bahirdir. Birçok uzun mesnevî ve gazel bu kalıpla söylenmiştir.⁹

Fâ i lâ tün / fâ i lâ tün / fâ i lün kalıbı, hafif bahrinin Türk şiirinde kullanılan tek kalıbdır. Kolaylığı ve ayrıca kısalığı yüzünden birçok uzun mesnevî eseri bu kalıpla yazılmıştır.¹⁰

3. Vâhidî’nin Vezin Anlayışı

Şair, bazı beyitlerde tek heceli kelimeleri vezne uydurmak amacıyla açarak kullanır. “hilim, ilim, vb.” Yine vezin kullanımında zihafalara fazla dikkat etmemiştir.

Sîretidür Aḥmed’üñ zîrâ ḥilim

Şûretidür sîretüñ zîrâ ‘ilim

(b.397)

⁸ Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, İstanbul, 2002, s.59.

⁹ Haluk İpekten, a.g.e., s.263.

VeZin Aksaklıkları

Bazı beyitlerde vezin aksamaları görülürken, eserin tamamını dikkate aldığımızda bunun fazla olmadığı kanaatine varıyoruz.

Ḥūb ḥulḳ ile bu gün oluñ sirişt
Tā ki yarın olasız ehl-i bihişt (b.323)

Eksiklik veya Fazlalık

Aşağıda verilen eksiklik veya fazlalıkla ilgili kusurların mürettip hatası olması muhtemeldir. Vezin gereği eksiklikler ilavelerle giderilmeye çalışılmış, bu ilaveler köşeli parantez “[ ]” içine yazılmıştır. Fazlalıklar yay parantez “( )” içine yazılmış ve vezin düzeltilmeye çalışılmıştır. Ayrıca yapılan düzeltmeler ya da düzeltilemeyen hatalar dipnotlarla gösterilmiştir.

Cān u dilden ol anuñ bābında ḳul
K’iletür Ḥaḳḳ’a seni bāṭıldan ol¹¹ (b.504)

Zihaf

“Kısma, kısaltma” anlamlarına gelen zihaf, aruz terimi olarak uzun okunması gereken hecelerin kısa okunmasına denir.¹²

Eserde şair, zihaf fazla kullanmamıştır.

İmale

“Çekme, uzatma, bir tarafa eğme” anlamlarına gelen imale, aruz terimi olarak kısa (açık) olan bir hecenin ölçüye uydurulmak üzere uzatılması demektir.¹³

Bu yol, şairin en fazla başvurduğu yollardan biridir.

Yimese yidürmese geydürmese
Ḥayrını miskinlere irgürmese (b. 499)
Biliñüz kim ol kişidür şerr-i nās
Eyleñ anuñ gibi ādemden hirās (b. 500)
Hem-nişin olma anuñla ey cüvān
Yoksa andan sen görürsin çok ziyān (b. 507)

¹⁰ Haluk İpekten, a.g.e., s.264.

¹¹ Vezin gereği “kim iletür- k’iletür” şeklinde olmalıdır.

¹² Haluk İpekten, a.g.e., s.155.

¹³ Haluk İpekten, a.g.e., s.145.

Med

Bir kapalı heceyi, bir kapalı bir açık hece haline getirecek şekilde uzatarak okumaktır. Buna imâle-i memdûd denir.

Kimde kim hilm ü ‘ilm cem‘ olsa bil
Bulup ol kimse cemâl olur cemîl (b. 398)

Şair, “al, yaz, var, kan taş az” gibi bazı tek heceli Türkçe kelimeleri zaman zaman medli kabul etmiştir.

Hilye idüñ hilmî ‘akluñ var ise
Ger dil ü cân birbirine yâr ise (b. 395)

Kaynaştırma

Şair, bazı kelimeleri sürekli kullanmanın verdiği alışkanlıkla birleştirerek yazmıştır. Aşağıda verdiğimiz örneklerle bunu açık bir şekilde görmekteyiz.

Hûy-ı bed zîrâ cibillidür aña
Kendi ‘âciz n’eylesün n’itsün saña (b.202)
‘Akreb ola gürda mālün senün
N’olısar ol hufrede hālün senün (b.907)
‘Ömri zılli zâlimün oldu kaçır
N’ola mäh u sâli gördiyse keşir (b.1165)
Hıbb-ı dînârı aña olur hicâb
N’ola olursa cihân pür-âftâb (b.1521)
Ger denâ’et hilkatinde var ise
Acdur n’ola zeri bisyâr ise (b.1534)

Ulama

Ünsüz harfle biten bir kelimedden sonra ünlü harfle başlayan bir kelime geldiğinde, ikinci kelimenin ilk hecesiyle birinci kelimenin son hecesi birleştirilerek okunur. Ulama bazen de vezin gereği yapılır. Böylece kapalı olan bir hece açık hece yapılır.

Kâmil oldur ki ola hulkı pesend
Hulk u huyiyle kulübı ide bend (b.204)
Luţf idüp buyurdı ol şîr-i Hudâ
Ol şecâ’at şâhibi mîr-i Hudâ (b.207)
‘Âdet idin her seherde turmağı

Zıkr idüp seccâdede oturmağı (b.208)

Bundan evlā ola mı bey^c u şirā

Kimse bu bey^c e dimez çün u çirā (b.219)

4. Ahenk Unsurları

Ahenk, bir bütünü teşkil eden parçaların veya unsurların estetik ölçüler içinde birbiriyle uyuşması anlamına gelen, çeşitli ilim ve sanat dallarında kullanılan bir terimdir.¹⁴ Ahenk, unsurlarının başında vezin gelmektedir. Bir şiirin vezinli olması ona bazı avantajlar kazandırır. Her şeyden önce vezinli bir şiir hafızalarda uzun süre kalma şansına sahip olur. Toplumların en eski ürünleri sayılan günümüze kadar gelebilmeleri vezinli olmalarındandır.

Şiirinde vezin ve kafiye'nin yanında cinas ve iştikak gibi sözle ilgili sanatların da kullanılması ahenge önemli katkılar sağlar.

Divan edebiyatında şiir musikinin yanında yahut onunla beraber varlığını sürdürür. Klasik Türk musikisinin büyük ölçüde sese dayandığı dikkate alınırsa, şiirle musiki arasındaki ilişkinin hangi boyutlarda olduğu daha iyi anlaşılır.¹⁵

Bu başlık altında şairin, eserde kullandığı kafiye ve kafiye türlerine, redif özelliklerine, ahenkle ilgili söz sanatlarına ve ses tekrarlarına değinilmeye çalışılmıştır.

Vezin

Eserde kullanılan vezin kalıpları ile ilgili şairin edebî kişiliği bahsinde konu edildiği için burada kısa deyinip geçeceğiz. Aruz, yukarıda bahsedildiği üzere başlı başına bir ahenk ögesidir.

Kafiye ve Redif

Eserde şair elifbanın her harfiyle kafiye ve redif yapmaya çalışmıştır. Bazı beyitlerde zorlama kafiye ve redifler söz konusudur.

Ni^c met-i dünyā vü dünyādan leziz

Āhîret hayırudur aña tüt ümiz (b.369)

Şair, bazı beyitlerde cinaslı kafiye'yi özellikle kullanmaya gayret etmiştir.

Çünkü geldüñ bu fenā bāzārına

İmdi gör evvel bunuñ bāzārı ne (b.216)

Çok yedür çok vir diril sen az ile

¹⁴ Kazım Yetiş, "Ahenk/ Edebiyat", *DİA*, c.I, İstanbul 1989, s.516, 17.

¹⁵ Muhsin Macit, *Divan Şiirinde Ahenk Unsurları*, Kapı Yayınları, İstanbul 2005, s. 9.

Hem-dem olma bir dem ehl-i āz ile (b.423)

Yine sözün şîr-i Yezdān'ıñ işit

‘Āqıl iseñ aña göre var iş it (b.437)

Yukarıdaki beyitlerde görüldüğü gibi 16.yüzyıl şairlerini cinaslı kafiye yapma konusundaki gayreti bazen anlamın bozulmasına yol açmıştır.

c) Ahenkle İlgili Sanatlar

Sözle ilgili sanatlar, genellikle şiirde ahenge de katkı sağlar.

Cinas

Manaları ayrı iki veya daha ziyade lafız arasındaki telaffuz veya yazılış benzerliğidir.¹⁶ Bu sanatla ilgili ayrıntılı örnekler kafiye ve redif açıklaması yapılırken verildiğinden açıklamayı kısa kesiyoruz.

İştikak

Aynı kökten türemiş en az iki kelimeyi bir mısra veya beyit içinde kullanmaktır.

Kimde kim hilm ü ‘ilm cem’ olsa bil

Bulup ol kimse cemāl olur cemīl (b. 398)

Tarsî’

Bir mısrada ikiden fazla kelime arasında vezin ve revî yahut onun yerini tutan harf bakımından uygunluk bulunmasına tarsî’ denir. Böyle parçalar da murassa’ diye vasıflandırılır.¹⁷ İki den fazla kelimenin denklığı tarsî’ için yeterlidir.

Devlet anuñ kim Hūdā’dan hıvıf ide

Hıvıf-ı Hıvıf birle bu dünyādan gide (b. 532)

Olma dünyā-dār ol dīn-dār sen

Bulasın cennetde tā cā-yı hıasen (b. 539)

c) Ses Tekrarları

Aliterasyon

Bir mısra içinde veya devam eden mısralar arasında aynı ünsüzlerin tekrarlanması anlamına gelir.¹⁸

Hāfızuñdur nāzıruñdur hem senüñ

Hem-demüñdür her nefes her dem senüñ (b. 467)

¹⁶ M. Kaya Bilgegil, *Edebiyat Bilgi ve Teorileri (Belagat)*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1989, s. 309.

¹⁷ Kaya Bilgegil, *a.g.e.*, s. 340.

Asonans

Şiirde teşekkül bakımından benzeşen ünlülerin bir mısradaki kelimelerin bünyesinde veya önceki yahut sonraki mısraların hecelerinde ahenk oluşturacak şekilde arka arkaya tekrarlandığı da olur. Buna asonans denir.¹⁹

Çār ç̄izi bir yire tertīb idüp

Cān virüp Ẹur ’ān ile te’dīb idüp (b. 462)

---

¹⁸ Muhsin Macit, *a.g.e.*, s. 65.

¹⁹ Muhsin Macit, *a.g.e.*, s. 67.

B. MUHTEVA İNCELEMESİ

1. Dinî ve Tasavvufî Unsurlar

a) Allah

Eserde isminin yanında Allah'ın yüce isimleri de sıkça kullanılmıştır. En çok kullanılan ismi ise Hak'tır. Bunların dışında Allah için, Hudâ, Lem-yezel, Mevlâ, Rab, Tanrı, Yezdân, Hallâk, Dâdâr, Ganî isimleri de kullanılır.

Başuña tâc-ı edeb al şâh-vâr	
Sen de Hâk dergâhına çün şâh var	(b. 1127)
Diñle ol şîr-i Hüdâ mîr-i nâs	
Nice virür merd-i güftâra libâs	(b. 1132)
Ṭâ' at eyle ey cüvân Mevlâ'ya sen	
İresin tâ pâye-i a' lāya sen	(b. 1123)

b) Peygamberler

Hz. Muhammed, eserde en fazla adı geçen peygamberdir. Hadîslerin şerhinin yapıldığı beyitlerde türlü vasıflarıyla anılmaktadır. Kimi beyitlerde kudsî hadîslerin muhatabı olarak da yer almaktadır. Bazı beyitlerde Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ali ile beraber çeşitli ilgilerle anılır. Eserde Hz. Muhammet; Ahmed-i Muhtar, Nebi, Resûl, Habîb gibi isim ve unvanlarla yer almaktadır

Tâ ki dâreyn içre 'izzet bulasın	
Hem Muḥammed'den şefâ' at bulasın	(b. 667)
Didi Peygamber ki bilün ol cihād	
Nefs ile ceng eylemekdür bi's-sedâd	(b. 1339)
Gör ne buyurdu Resûl-i Hâk işit	
İşidüp sözün aña göre iş it	(b. 1620)

Hz. Âdem, insanoğlunun atası ve ilk peygamber olması dolayısıyla eserde geçer.

²⁰Ayrıca sözüne yumuşaklık veren Hz. Âdem'in atası olacağı fikriyle de eserde yer alır.

---

²⁰ Hz. Âdem'le ilgili geniş bilgi için bk. Abdullah Aydemir, *İslâmî Kaynaklara Göre Peygamberler*, TDV Yay., Ankara 2005, s. 19-37.

Sözine lînet viren bulur şeref

Âdem'e ma' nâda ol olur hâlef (b. 1550)

Hız. İdrîs, Şit peygamberden sonra gelen peygamberdir. Kur'ân'da hakkında fazla bilgi bulunmamasına rağmen İsrâiliyattan gelen bilgilerle, dindar bir zat olduğu, 365 yıl ömür sürdüğü, göğe çekildiği söylenmiştir. İslâm inancına göre ilk elbiseyi diktiği, ilk yazıyı yazdığı ve ilimde, fende mahir olduğu inancı hakimdir.

Aşağıdaki beyitte elbise ilgisiyle yer almaktadır.

Bildi İdrîs Nebî kim bu libâs

Yirde eskir gögi itdi iltimâs (b. 356)

Hız. Nûh, Kur'ân-ı Kerîm'de kendisine vahiy nazil olan ve ümmetini tevbe ve istiğfara davet için gönderilen peygamber olarak tanıtılmaktadır. Eserde Hız. Nûh, çocuklarının sözünü tutmaması ve helak olmaları yönüyle konu edinir.

Bârûnı az it sebük-rûh ol yüri

Fülk-i baħr-i dilde çün Nûh ol yüri (b. 1577)

Atañuñ tut pendin olma aña ' aħ

Yoksa çün ferzend-i Nûh olur firāk (b. 564)

Hız. Mûsâ, Nil'den Firavun'un karısı tarafından Asiyeye tarafından kurtarılarak saraya alınmış ve Firavun'dan gizlenerek büyütülmüştür. Çoğu beyitte Hız. İsâ ile birlikte yer alır.

Hız. İsâ, eserde türlü sıfatlarla anılmaktadır.

Gice gördi nûr-ı Hâk Mûsâ dahı

Gice irdi hâzrete ' İsâ dahı (b. 962)

Şâhibin eyler edeb Mûsâ-şifat

Ķadrine rif' at virür ' İsâ-şifat (b. 1130)

Sen de Mûsâ-vâr ' âlî-himmet ol

Yüri ' İsâ-vâr şâhib-rif' at ol (b. 1447)

b) Âyet ve Hadisler

Eserde yer alan ayet iktibasları, hadîs-i kudsîler ve hadîsler metnin içinde kısaca izah edildiğinden burada tekrar etmeye gerek görmedik.

c) Melekler

İsrâfil, dört büyük melekten biridir. İsrâfil sûr'u iki defa üfleyecektir. Birinci defa üfürdüğünde göklerde ve yerde bulunan her şey yok olacağına, ikinci defa

üfürdüğünde ise, bütün insanların tekrar dirileceğine ve mahşer yerinde toplanmak üzere sevk edileceklerine inanılır. Metinde bir yerde kıyâmet sonrası insanların yeniden diriltileceği zaman ifade edilirken geçmektedir.

Ol nefes kim ura İsrâfîl-i şūr

Deprene yirden amū ehl-i ubūr (b. 39)

Şeytân metinde yirmi üç yerde geçerken, iblîs kelimesi yedi yerde geçer. Azâzil kelimesi ise hiç geçmemektedir. Şeytân aslında cinler tâifesinden olup, meleklerin arasına girmiş ve bir rivâyete göre meleklerle hocalık yapmıştır. Hz. Âdem'e secde meselesinde, meleklerle beraber secde etmeyen; böylece onların arasına katılmaktan men edilen bir varlıktır.²¹ Şeytân nefisle birlik olup sürekli insanı zarar uğratmak için çalışmaktadır. Ayrıca şeytânın istekleri doğrultusunda çalışan insanlarda şeytân vasfı kazanmış olurlar.

Nefs ü şeytân ikisi el bir olup

İş bu miskîn için tedbîr idüp (b.63)

Şeytânetdür kend'özin görmek kişi

Lâ-cerem ol fi'ldür şeytân işi (b.333)

Kim ki olsa nefsinüñ emrinde çüst

Olur ol şeytânüñ emrinde dürüst (b.513)

Rıdvân, cennet kapısında görevli büyük meleğin adıdır. Metinde iki yerde geçmektedir. Şair, Rıdvân'a cennetle ve Allah'ın cemâlinin görülmesi hususunda bağlantılı olarak yer vermiştir.

alîh olma şalîh ol sen ey cüvân

Ger dilersen hūr-ı rıdvân u cinân (b.811)

Arş ü ferş ü kürsi vü levh ü alem

Huld ü rıdvân u uşūr u hūr hem (b.1863)

d) Halifeler, mutasavvıflar ve din büyükleri ile tasavvufî kavramlar

Eserde, halifelerin isimleri halifelik sırasına göre dört halifenin övüldüğü bölümde yer almaktadır.

²¹ Salih Tuğ, "Azâzil", *DİA*, c. IV, TDV Yay., İstanbul 1991, s.312.

Eserin tamamında öğüt verme amacı olduğundan yer yer tasavvufî kavramlar da göze çarpmaktadır. Tekye, dergâh, mürîd, kanaat, tevekkül, gınâ, dünyanın geçiciliği, dervîş, kerâmet, nefis, takvâ, halvet, uzlet, zikir, zühd, vird gibi belli başlı tasavvuf kavramları dikkati çeker.

Ayrıca, İbrahim Edhem, Hallâc-ı Mansûr, Veysel Karanî, İmâm Mâlik gibi mutasavvıf ve din büyükleri de eserde yer almaktadır.

Birisidür Hâzret-i Bū-Bekr pîr	
Birisidür Hâzret-i ‘Ömer dilîr	(b.58)
Hâzret-i ‘Osmân velîdür birisi	
Tañrı arslanı ‘Alî’ dür birisi	(b.59)
Gerçi şabruñ çāšnîsi oldı telh	
Lîk olur şoñ hâzımı çün şâh-ı Belh	(b. 968)
Nitekim Manşûr’ı bir vaqt-i bahâr	
Cem’ olup hâk eylediler seng-bâr	(b. 1023)
Ol zamân var idi bir şeyh-i kebîr	
Oldı Manşûr sırrından habîr	(b. 1025)
Lîk Hâk’a tâbi’ olup ey ahi	
Urdı Manşûr’ı gül ile ol dahı	(b. 1026)
Gör ne söyler ol Üveys-i Hâk-şinâs	
Bâr-gâh-ı Hâk’da ol hayr-i enâs	(b. 1636)

e) Dil ve üslup özellikleri

Vâhidî, eserini özellikle halkın anlaması için yazdığı için gayet sade bir dil tercih etmiştir. Eserin anlaşılmasını güçleştirecek dil ve anlatım ağırlığına genellikle yer vermemiştir. Çoğunlukla ahlakî konuların ifade edildiği bölümlerde hitap kelimelerinin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Özellikle gençlere seslendiği beyitlerde “cûvân, merd-i Hûdâ” gibi hitaplar sıkça kullanılır.

Eserde şâir, anlatımın monotonluğunu kırmak amacıyla yer yer atasözlerine ve deyimlere yer vermiştir. Eserin geneli içinde bunlar fazla yer tutmaz. Birkaç örnek vermek gerekirse:

Bir koltukta iki karpuz olmaz

Yâr bir olur cihânda ey nigâr

İki ħarbüz bir bağalda itmez řarār (b.642)

Sabr ile ekşi koruk helva olur

şabr ile şatre dürr-i řehlā olur

şabr ile ekşi şoruğ ħelvā olur (b.971)

şâir, eserinde yer yer edebî sanatlara da yer vererek akıcı bir ifâde oluşturmaya gayret göstermiştir. Vâhidî'nin en çok kullandığı edebî sanatlar cinâs, teşbih ve iştikaktır.

Cānuña geydir ħayā ħil' atlerin

Gönlüne geydir řafā ħil' atlerin

(b.436)

Yukarıdaki beyitte haya elbiseye benzetilmiş.

BİBLİYOGRAFYA

- AKSOY, Ömer Asım, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, TDK Yay., c. I, Ankara 1971, c. II, Ankara 1976, c. III, Ankara 1977.
- AKTAŞ, Hasan, *Klasik Türk Şiirinde Edebî Sanatlar*, Yort Savul Yay., Edirne 2006.
- AKÜN, Ömer Faruk, “Divan Edebiyatı”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1994, c. IX, s. 389-427.
- AYDEMİR, Abdullah, *İslamî Kaynaklara Göre Peygamberler*, TDV Yay., Ankara 2005.
- BAYAK, Cemal, “Ubeydullah Dede ve Mevlidi: Risâle-i Fî Evsâfi’n- Nebî”, *İÜ Edebiyat Fak., Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, İstanbul 2006, c. XXV, s. 1-15.
- BİLGEGİL, M. Kaya, *Edebiyat Bilgi ve Teorileri (Belâğât)*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1989.
- CEYHAN, Âdem, *Türk Edebiyatı’nda Hazret-i Ali Vecizeleri*, Öncü Kitap, Ankara 2006.
- CEYLAN, Ömür, *Tasavvufî Şiir Şerhleri*, Kapı Yay., İstanbul 2007.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, MEB Yay., İstanbul 1998.
- ÇELEBİ, İlyas-Süleyman ULUDAĞ-Cemâl KURNAZ, “Hızır”, *DİA*, TDV Yay., c. XVII, İstanbul 1998, s. 406-412.
- CANIM, Rıdvan, *Latîfî Tezkiretü’ş-Şuarâ ve Tabsıratü’n-Nuzamâ*, AKM Yay., Ankara 2000.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2002.
- DİLÇİN, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yay., Ankara 2000.
- DİLÇİN, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara 1983.
- DİLÇİN, Dehri, *Edebiyatımızda Atasözleri*, TDK Yay., Ankara 2000.
- ERDEM, Sadık (Haz.), *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâsı*, AKM Yay., Ankara 1994.
- FAYDA, Mustafa, “Ebû Bekir”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1994, c. X, s. 101-108.
- FAYDA, Mustafa, “Hülafâ-i Râşidîn”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1998, c. XVIII, s. 324-338.
- FIĞLALI, Ethem Ruhi, “Ali”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1989, c. II, s. 371-374.

- GÜNAYDIN, Yusuf Turan, “Müellifi Şüpheli Bir Eser Hakkında Veled Çelebi-İkdamcı Cevdet Mektuplaşması”, *Hece Dergisi*, İstanbul 2008, S.137, s. 148-154.
- İPEKTEN, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yay., İstanbul 2001.
- İSEN, Mustafa (haz.), *Künhü'l- Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, AKM Yay., Ankara 1994.
- KANDEMİR, M. Yaşar, “Mesel”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1989, c. II, s. 371-374.
- KAPLAN, Mahmut, *Hayriye-i Nâbi*, AKM Yay., Ankara 2008.
- KARAMUSTAFA, Ahmet T., “Menâkıb-ı Hoca-i Cihân”, *DİA*, TDV Yay, Ankara 2004, c. XXIX, s. 108-110.
- KÖKSAL, M. Âsım, *Peygamberler Tarihi*, c. I-II, TDV Yay., Ankara 2004.
- KÜRKÇÜOĞLU, Kemâl Edip, *Kırk Hadîs Tercemesi*, MEB Yay., İstanbul 1951.
- LEVEND, Âgâh Sırrı, “Ümmet Çağında Ahlâk Kitaplarımız”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı*, Belleten 1963 (2. bs. Ankara 1988), s. 89-115.
- LEVEND, Âgâh Sırrı, “Dinî Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı*, Belleten 1972 (2. bs. Ankara 1989), s. 35-80.
- MACİT, Muhsin, *Divan Şiirinde Âhenk Unsurları*, Kapı Yay., İstanbul 2004.
- MENGİ, Mine, *Divan Şiiri Yazuları*, Akçağ Yay., Ankara 2000.
- ONAY, Ahmet Talât, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, (haz.: Cemâl KURNAZ), MEB Yay., İstanbul 1996.
- ÖGEL, Bahaeddin, *Türk Mitolojisi*, c. I-II, MEB Yay., İstanbul 1971.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. I-III, MEB Yay., İstanbul 1993.
- PALA, İskender, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Yay., İstanbul 1999.
- REŞİDÜDDİN Vatvat, *Gül-i Sad-berg (Hz.Ali'nin Yüz Sözü)*, (haz.: Âdem Ceyhan), Buhara Yay., İstanbul 2008.
- SERDAROĞLU, Vildân, *Sosyal Hayat Işığında Zâtî Divânı*, İSAM Yay., İstanbul 2006.
- SOLMAZ, Süleyman, *Ahdî ve Gülşen-i Şu'râsı*, AKM Yay., Ankara 2005.
- ŞEMSEDDİN SÂMÎ, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yay., İstanbul 1987.
- TÖKEL, Dursun Ali, *Divân Şiirinde Mitolojik Unsurlar*, Akçağ Yay., Ankara 2000.
- TUMAN, M. Nail, *Tuhfe-i Nâilî Divân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri*, c. I-II, Bizim Büro Yay., Ankara 2001.

UBEYDÎ, *Evsâf u Mu'cizât-ı Nebî*, İkdâm Mat., Dersaadet 1313.

ULUDAĞ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yay., İstanbul 2001.

YETİŞ, Kazım, “Ahenk/ Edebiyat”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1989, c.I, s.516-517.

YILMAZ, Mehmet, *Kültürümüzde Arapça ve Farsça Asıllı Vecizeler Sözlüğü*, Sütun Yay., İzmir 2008.

KARŞILAŞTIRILAN CİNÂNÜ'L-CENÂN NÜSHALARI

1. Millî Kütüphane Nüshası, Yazmalar Koleksiyonu:

Yaprak sayısı: 78.

Satır : 14-15.

Yazı: Ta'lik.

Beyit sayısı: 2018.

Telif tarihi: 938/ 1529.

İstinsah tarihi: Belli değil.

Kağıt türü: Taç fligranlı.

Boyut: 190x120-140x80 mm.

Arşiv numarası: 06 Mil Yz A 6817

Sırtı yıpranmış, kahverengi meşin bir cilt içindedir. Bazı söz başları ve cetveller kırmızıdır. 38a-49b arası yaprağın alt kısımları tamir görmüştür. 41a-78b arasındaki vecizeler bulunmamaktadır ve bu sayfalarda yazı farklılık göstermektedir.

Metin teşkilinde bu nüsha esas alınmıştır ve **A** olarak gösterilmiştir.

Baş: İsm-i Haq birle bir iş kim ibtidâ

Ola bulur hayr ile ol intiḥā

Son: Hem bunuñ tārîhin ey ehl-i dil

Oldı tokuz yüz otuz altıncı yıl

2. Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Kütüphanesi Matbu Nüshası:

Yaprak sayısı: 122.

Satır: 20-22.

Yazı: Matbu.

Beyit sayısı: 1930.

Basım tarihi: 1313/

Basım yeri: İstanbul, İkdâm Matbaası.

Arşiv numarası: 297.73.5233.

Metin teşkilinde bu nüsha **M** olarak gösterilmiştir.

Baş: Һамд аña kim  ālemi var eyledi
Gizli gencin anda izhār eyledi

Son: Kim beni eylerse anlar birle yād
Eylesün dāreynde Һақ anı şād

METİN TESBİTİNDE İZLENEN YOL

1. Metnin tesbitinde tenkitli basımı yapılan eserlerde uygulanan transkripsiyon sistemi uygulanmıştır. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler şöyle gösterilmiştir:

Ā, ā (ī), Ū, ū (و), Ī (ع)

Vezin gereğince imale ve zihaf bulunan yerlerde uzatma işareti kullanılmamıştır.

2. İncelenen eserde –ub, –üb şeklinde yazılan gerundium ekleri Türkçe kelimelerin sonunda b ünsüzü olamayacağı kuralınca –up, –üp şeklinde yazılmıştır.

3. Farsça bazı kelimelerde görülen “vâv-ı ma’dûle”ler *eğik a* şeklinde gösterilmiştir. (hâce, hâb örneklerinde olduğu gibi.)

4. Vezin gereğince düşülen vokaller kesme işaretiyle gösterilmiştir. (ki ola: k’ola, ne ola: n’ola, ne ideyim: n’ideyim gibi.)

5. Vecize veya mısralarda eksik olan yerler; eserin başka nüshası olmadığı için tarafımızdan manaya ya da vezne göre tamamlanmaya çalışılmıştır. Tamamlama veya düzeltmeler köşeli parantez [ ] içinde gösterilmiştir.

6. Metinde geçen âyet, hadîs-i kudsî ve hadîsler, Arapça, Farsça ibareler; iki kelimedenden fazla ise aslî harfleriyle yazılmış; tercümeleri ise dipnotta belirtilmiştir.

7. Âyet, hadîs-i kudsî, hadîs ve vecizelere birer sıra numarası verilmiş; ayrıca bunların Türkçe anlamları dipnotta gösterilmiştir.

8. Sayfa düzeninde, sözler arasında bazen bir, bazen de iki satır boşluk bırakılmıştır. Bazı sözlerin şerhinin devamı sonraki sayfaya sarkmış; ancak beyitlerin bölünmemesine çalışılmıştır.

9. Beyitlerdeki açıklamalar, dipnotta beyit numarası verilerek belirtilmiştir. Âyet, hadîs-i kudsî, hadîs ve vecizelerdeki açıklamalar koyu rakamlarla sözlerin numarası verilmek suretiyle gösterilmiştir.

10. Çalışma oluşturulurken sadece A nüshasının yaprak numaraları sayfa kenarında gösterilmiştir.

2. BÖLÜM
CİNÂNÜ'L-CENÂN'IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

1b KĪTĀB-I CĪNĀNÜ'L- CENĀN *

Der-beyān-ı tevḥīd-i Bāri Te'ālā
Ber-tertib-i ḥurūf-i hicā

- 1 İsm-i Ḥaḳ birle bir iş kim ibtidā
Ola bulur ḥayr ile ol intiḥā
- 2 Başladum ben ben de ey 'ālī neseb
Bu işe yād eyleyüp ism-i Çalap
- 3 Tā kim olup ḥayr ile bu iş tamām
Bula raġbet der-meyān-ı ḥāş u 'ām
- 4 Şābit itdüm ḥamdi rāhında ḳadem
Zinde olduċca ur her ḥamdinde dem
- 5 Cümle eşyā ḥamdi birle zindedür
Ger u gögde vü bu yiryüzündedür
- 6 Ḥamd aña kim vāḥid-i muṭlaḳ durur
Aña Nebī şāhid-i bir Ḥaḳ durur
- 7 Ḥālīḳ-ı bī-mişl ü bī-hemtā O'dur
Rāzīḳ-ı ser-cümle-i eşyā O'dur
- 8 Dāyim ü Deyyān u Dādār u Ḳadīm
Ḳādir ü Settār u Ğaffār u Raḥīm

---

* Bu bölümde 82.beyte kadar olan kısım M'de yoktur.

- 9 Zāt-ı maḥfī şifātından ʿayān
Hem şifātı pāk-i zātından ʿayān
- 10 Rāy-ı insāndan müberrādur özi
Vaşf-ı vāşıfdan muʿarrādur özi
- 11 Zār u ser-gerdān u ʿācizdür ʿuḫūl
Vaşfinuñ edāsına bulmaḫda yol
- 2a 12 Sāmiʿ-i güftār-ı mevcūd ider
ʿĀlim- i esrār-ı muḫazza ider
- 13 Şamiḫān-ı arza evtād eyledi
Yeryüzünde anlar ile ābād eyledi
- 14 Şānīʿdür cümle maşnūʿatuñ ol
Cāmiʿidür cümle mecmūʿatuñ ol
- 15 Zābiḫidür onsekiz biñ ʿālemüñ
Ḥāfızidür sırr-ı ḫalb-i ādemüñ
- 16 Ṭāhir itdi ādemüñ ḫalbin ki tā
Anı zātı sırrına maḫrem ḫuta
- 17 Zāhir egerçi ḫodı ḫalbi nihān
Līk esrārın ider andan ʿayān
- 18 ʿAyn-ı insānda ḫodı çün āyīne
Tā ki göre ʿaynını her āyīne
- 19 Ğayra yaʿni ide özi tek naḫar
İrmeye tā özine andan zarar

- 20 Fātiḥ oldur cümle beste dürleri
Tāc-dār iden odur ser-verleri
- 21 K̄udret-i deryāsı itdükçe ḥurūṣ
Görinür her demde biñ dürlü cūṣ
- 22 Kāmil oldur kim her işi ber-kemāl
Hīç irişmez hem kemāline zevāl
- 23 Lem-yezel bir pādişāhdur bī-naẓīr
Bī-şerīk ü bī-vezīr ü bī-müşīr
- 24 Mülkidür anuñ dü ‘ālem bī-gümān
Kullarıdur vaḥṣ u ṭayr u ins ü cān
- 2b 25 Nāqıl ola kendinüñ güftārını
Kendidür fāṣ eyleyen esrārını
- 26 Var ider yoğı vü varı yoğ ider
Berri baḥr eyler dilerse baḥri berr
- 27 Hīç eḥad yoğ görünür illā eḥad
Gerçi fi’d-dāreyn bī-ḥaddür ‘aded
- 28 Lā dūrür a‘dād eḥadsüzdür ‘aded
Oldı a‘dāda sebep zīrā eḥad
- 29 Yā eḥad ‘add it ‘ibāduñdan beni
Kim senüñ ile bilişem benden seni

Der-beyān-ı na^ç t-ı Muḥammed Resūlu'l-ullāh
Şall'allāhu ^ç aleyhi ve sellem

- 30 Muştafā'nuñ tā ki rūḫuna müdām
Bizden olsun her nefes biñ biñ selām
- 31 Kim odur mūcib cihān ĩcādına
Ol sebebdür bu sarāy bünyādına
- 32 Olmayaydı ol cihān olmaz idi
Ādemī-zāde şeref bulmaz idi
- 33 Anuñ için işbu ḫalkı Kird-gār
Eyledi kim ^ç ademden āşikār
- 34 Anı kend'özine maḫbūb eyledi
Ḫalkı tālīb anı maḫlūb eyledi
- 35 Anuñ için *Raḫmeten li'l-^ç ālemīn*
Eyledi Ḫaḫḫ anı idüp güzīn
- 36 El-ḫaḫ oldur enbiyānuñ mihteri
Ekmeli vü efdali vü bihteri
- 3a 37 Faḫr idiser anuñ ile enbiyā
Rūz-ı maḫşer evliyā vü etkīyā
- 38 Gerçi bunda enbiyādan geldi şoñ
Līk anda ḫopısar anlardan oñ

- 39 Ol nefes kim ura İsrāfīl-i şūr
Deprene yirden qamū ehl-i qubūr
- 40 Tura evvel ol Resūl-i Kird-gār
Ba' de-zān cümle nebīler bī-şümār
- 41 Tura andan şoñra ümmet bī-aded
Umalar ol Hāq Hābīb'inden meded
- 42 Varıcaq dergāh-ı Hāq'a enbiyā
Muştafā olur olara pişvā
- 43 Gerçi anlardan muahħhardur Resūl
Līk ma' nāda muqaddemdür bil ol
- 44 Qıldı yetmiş biñ yıl ol nūrın o Hāq
'Alemler halk itmezden evvel sebaq
- 45 Enbiyā ervāhın anda itdi Rab
Ol sebebdendür olara Aħmed eb
- 46 Rūhı ider enbiyā ervāhına
Bildüñ aşlın enbiyā ervāhı ne
- 47 Eyle olsa cümleden bihter odur
Hāq qatında efđal ü mihter odur
- 48 Cümlesine ol olisardur şefi'
Bulusarlardur maqāmāt-ı refi'

- 49 Ol ŧefā^c at itmeyince kimseye
Öñlerince gitmeyince kimseye
- 50 Raḥmet idüp girivermez cennete
Hūrılar ile anda irmez vuşlata
- 51 Kıl Hābīb'üñ Rabbenā bize ŧefī^c
Bulavuz cennetde tā cāy-ı refī^c
- 3b 52 Nūr-ı dīdāruñ müyesser kıl bize
Kim gerekdür anda rülen dil bize
- Der-beyān-ı na^c t-i Çār-yār
Resül-i āl-i o rıdvānu'l-lāhu ^c aleyhim ecma^c ĩn
- 53 Her nefes ez-māder ü bā-şafā
Ber-revān-ı Çār-yār-ı Muştafā
- 54 Çār rükn-i ḥāne-i dīn-i Resül
An niġehdārān-ı ĩn-i Resül
- 55 Ol ŧerī^c at mülkünüñ mālikleri
Ol ŧarīkat silkünüñ sālikleri
- 56 Ol vilāyet bişesinde ŧırler
Ol diyānet milketinde mırler
- 57 Adı birle her birin yād idelüm
Anlaruñ ervāḥımı şād idelüm

58 Birisidür H̄azret-i Bū-Bekr p̄ir
Birisidür H̄azret-i ‘Ömer dil̄ir

59 H̄azret-i ‘Osmān vel̄idür birisi
Tañrı arslanı ‘Alī’ dūr birisi

60 Raḥmet-i H̄aḳ cümlesinin cānına
Aḥmed’ ün āline vü yārānına

61 Ḳıl bizi yā Rab olaruñ mür̄idi
Tā kim ola her işümüz āḫiri

Der-beyān-ı münācāt

İlā ḳādī’l-ḫācāt

62 Yā ilāhe’l-‘ālem̄in bī-ḫāreyem
Yine ḫayrete ḳalup āvāreyem

63 Nefs ü şeyṭān ikisi el bir olup
İş bu miskīn için tedbīr idüp

64 Ḳıldılar reng-i güneḫ ile rū-siyāḫ
Āb-ı ‘afvuñla yumazsañ yüzüm āḫ

4a 65 Nefs-i emmāre beni idüp zebūn
Eyledi pā-māl oldum ser-nigūn

66 Nefs-i şeyṭānuñ elinde biñ esīr
Olmuşam yā Rabbenā ol dest-gīr

- 67   Kullaruñ içinde ‘āşī olmuşam
           Ġarķ-1 deryā-yı mu‘āşī olmuşam
- 68   Dest-gīr olmaz iseñ eyvā baña
           Dūzaḡ içre olısar me‘vā banñ
- 69   Aña kim ola ḡavāle nefis dīvā
           Eyler idlāl anı idüp dürlü eyvā
- 70   Kıl ḡavāle nefsimе yā Rab sen beni
           Tā ki her dem zākir olam ben seni
- 71   Enbiyā vü evliyā içre beni
           İtme rüsvāy dūzaḡ içre yā Ġanī
- 72   Biñ bir aduñ biri Settāru’l-‘uyüb
           Daḡı bir aduñ da Ġaffārü’z-zünüb
- 73   Gerçi bir aduñ daḡı Kāhhār’dur
           Līk ḡahruñ lāyık-1 küffārdur
- 74   Kāhruñı kıl münkir ü kāfirlere
           Nūr-1 vaḡdāniyyetüñ sātirlere
- 75   Ben muvaḡḡid mü’minem bī-şekk ü reyḡ
           Gelmişem dergāhuña bir cürm ü ‘ayb
- 76   Ger baḡa şāha gerçi maḡrem bende kim
           Līk mü’min oḡlı müslim bende kim

- 77 Ben görürün nūr-ı vaḥdāniyyetüñ
Cān gögünde mihr-i ferdāniyyetüñ
- 78 Ḥaḫ bilürün hem cemī^c -i mürselüñ
Āsmāndan dört kitāb münzelüñ
- 79 Rüz-ı ḥaşr olduḫda sen ḳāḏī bize
İsterüz kim olasın rāzı bize
- 4b 80 V'ey eger vezn idesin a^c mālīmüz
Bes mükedder olısar aḫvālīmüz
- 81 Benüm a^c māl-i ḳabiḫüm ḫod girān
Olısdur cümlesinden bī-gümān
- 82 Cümlesinüñ ḫürmetiçüñ yā Ğafūr
Ben günāḫkārı ḳapuñda itme ḫor
- 83 Mağfıret ḳıl Muştafa' nuñ aşḳına
Hem cemī^c -i enbiyānuñ aşḳına
- 84 Vir baña sen enbiyādan nūr u fer
Tā idem cısr ü şırātuñdan güzer
- 85 Nāmeler yağduḫda göğden Rabbenā
Şağ ḫarafdan nāmemi vir sen baña
- 86 Gec günāḫdan ne deñlü çoğ ise
Ger saña lāyık işim de yoğ ise

86a çoğ ise: çok ise M.

86b yoğ ise: yok ise M.

- 87 Çünkü sensin erhamı rāhimlerūñ
Hoş görürsin ‘özrini nādimlerūñ
- 88 Nādim olup cürmüme ‘işyānuma
‘Özrimi ‘arz eyledüm şulṭānuma
- 89 Baḥr-i elṭāfuñda ḥod bī-reyb ü şek
Cümle ḥalkūñ cürm-i cirmi kaçre tek
- 90 Vāḥidī miskīniñi yā Zi’l-minen
Luṭf idüp dergāhdan red itme sen
- 91 Kıl anı sen zümre-i aşḥāb ile
Tā gire cennetlere aḥbāb ile
- 92 Cennet-i firdevs’de dīzāruñı
Göre dīzāruñda hem envāruñı
- 93 Ğarḳa-i deryā-yı envāruñ ola
Nāzır-ı envār-ı dīdāruñ ola
- 94 Gerçi yoḳ anda liyāḳat ey Çalap
Līk cāmı vaşluñı eyler ṭaleb
- 95 Gerçi ḥalkda cürm çoḳdur bī-‘ aded
Luṭfuñ ile Ḥabīb’ūñden irüşdür meded

90a miskīniñi: miskīnini M.

92a dīzāruñı: dīdāriñı M.

92b dīzāruñda: dīdāruñda M.

95 Bu beyit M. de bulunmamaktadır.

5a 96 Birliğün haqqı münacâtın revâ
Eyle yâ Rab cümle hacâtın revâ

97 Muştafâ'nuñ hürmeti-çün kıl kabûl
Kim saña oldur Hâbîb ü hem Resûl

(Der Beyân-ı Sebeb-i Te'lîf-i Kitâb)

Ol ilâh-ı bî-naẓîr ve ol pâdişâh-ı bî-vezîr bu bendelerini sebeb-i âb-ı şulb-
i peder-i âsumânî birle (kim ol nuṭfe-i Âdem'dür) şikem-i mâder-i zemînîden (kim ol
varṭa-i 'ademdür) 'âlem-i şühûda getürdi, ya'ni cihân-ı vücûda ki netîce-i bād u âteş ü
âb u gildür ve derece-i 'akl u cān u dildür.

(Beyt)

98 Nuṭfe kim düşe varṭa-i şikeme
Ġarḳ olısdur ol yemm-i 'ademe

Ve özimüze ser virüp ve gözümüze nûr virüp hüçüb-i ğaflet-i ceqliyyeyi götürdi
ki görüp anuñ zât-ı kadîmin ve şîfât-ı kerîmin in'âm-ı bî-ġâyetin ve ihsân-ı bî-nihâyetin,
vaḥdâniyyetin, ferdâniyyetin, kudretin, hikmetin, heybetin, 'azametin, ni'metin,
şefḳatin, vuşlatin, rü'yetin, semî'ligün, başîrligün, 'alîmligün, ḥalîmligün, kerîmligün,
cemâlin, celâlin, kemâlin, nevâlin bilüp aña göre şükr kılavuz.

(Beyt)

99 Şükr aña kim ol ezel bir şâh idi
Cümle eşyâ birliğün şâhidi

Ve 'arş ü ferşin, kürsîsin, levḥin, ḳalemin, emlâkin, eflâkin, necmin,
şeyṭâna (5b) recmin, cennetin, cehennem, 'azâbın, ḥisâbın, şîrâṭın, mîzânın, su'âlin,
cevâbın añlayavuz...

(Beyt)

100 Âdem degüldür ol daḥı kim cāmidâtdan
Zât-ı Hudâ'sın añlamaya bu şîfâtdan

Ve enbiyâsın ve evliyâsın, yirlerin, tağların, ırmağların, deryâların,
içindeki cân-everlerin, vuḥûş u tuḡûrın, ins ü cinnin, dîv ü perîsin idrâk idüp ‘ibret
alavuz...

(Beyt)

101 Merd-i Ḥudâ-şinâs aña dir merd-i mu‘teber
K’ol şey-i kem-terinden ala ‘ibret ü ḡaber

Bu zîkr olunan maḡluḡât-ı muḡtelife (ki vardur) bunlaruñ cümlesi ehl-i
fenâlardır. Beḡâları bir demdür ve binâları daḡı bir demdür; me‘vâları yine ‘ademdür.
Ġıdâları derd ü ġamdur. Bâḡî hemân ol sulṡândur. Bunları getirüp gidermeden ġarażı
ḡullarına birligüñ bildirüp ḡulluġı tarîḡında pūyândur. Anuñ daḡı ḡullık iden ḡuluna
iḡşândur. Ya‘ni dîdâr u ḡûr u ḡusûr u cinândur. Bu sebebden ol Ḥabîb-i Raḡmân ü
ṡabîb-i derd-i dil ü cân kemâl-i luṡfindan ²² مزرعة الآخره الدنيا/buyurmuşdur. Öyle olsa bu
bende-i faḡîr ve efgende-i ḡaḡîr bu mezra‘ada toḡm-ı girdâr (6a)ekmekde ḡaşır ammâ
zemîn-i ḡulûba toḡm-ı ḡüftâr ekmeḡde fi’l-cümle ḡâdir olduġı ecilden diledi ki eḡâdiş-i
ḡudsiyyeden ve eḡâdiş-i Muşṡafevviyye’den -şall’allâhu ‘aleyhi ve sellem- ve kelimât-ı
aşḡâb-ı büzürg-vârdan -raḡiya‘llâhu ‘anhüm ecma‘în – ve ḡüftâr-ı meşâyıḡ-ı kibârdan –
raḡimeḡümü’llâh - cem‘ idüp ol kelimât-ı ṡayyibeleri ve ol nikât-ı ḡarîbeleri nazm
eyleyüp Türki diline terceme idüp bir eşer ḡoya. Ya‘ni ‘Arabî dilin bilmeyenlere ḡaber
vire, andan soñra gelen mü‘min ḡarındaşlar başar-ı şıḡk ile nazâr idüp âḡiret ‘âleminden
ḡaber alup şâhib-i eşeri du‘â-yı ḡayr ile yâd eyleyüp rûḡını şâd ideler. Daḡı bu
mezra‘ânüñ ḡaşıl-ı ḡırmeninden tūşe-dâr olup cânib-i âḡirete gideler ²³ انا لله وانا اليه راجعون
çün bu dervîşüñ tiġ-ı ḡavâdiş-i zamânedan dil-rişüñ diline feyż-i Bârî cârî olup bu
eşerüñ bezmin, ya‘ni bu dürerüñ nazmın tamâm idicek yüzün ḡâke ḡoyup ve özin
Yezdân-ı pâke ṡutup nâm ṡaleb itdi; hemân-dem âsumân-ı cân ṡarafından bu kitâba
“Cinânü’l-Cenân” deyü ad ḡonıldı. Bu dervîşüñ daḡı rûḡı şâd ve ḡöñli şehri âbâd oldı.

(Beyt)

6b 102 Raḡmet itsün Ḥaḡ Te‘âlâ aña kim
Bu faḡîri bir du‘âdan aña kim

²² Dünya ahiretin tarlasıdır. (Hadis olduġu rivayet edilen söz için bk. ,Aclûnî, *Keşfü’l-Hafâ*, I, 495, nr. 1320)

²³ “O’ndan geldik, yine O’na döndürüleceğiz.” Kur’ân, Bakara, 2/ 156.

Meşnevî *

Der-beyân-ı fazîlet

Kitâb-ı bâ-ıullâb-ı kâ-m-yâb

- 103 Bu kitâbı bist ü nüh bâb eyledüm
Her birin maṭlûb-ı ṭullâb eyledüm
- 104 Ber- ḥurûf-ı hicâ tertîb eyledüm
Çün bihişt-i heşt tehzîb eyledüm
- 105 Oluñuz âgâh ey ṭullâb-ı Hâḳ
Size meftûḥ ola ebvâb-ı Hâḳ
- 106 Hâḳ külli ṭâlibine nâgâh ider
Ol şıfâtı pes dil-i âgâh ider
- 107 Ṭâlib-i ğâfil dil-i a' mādur hemân
Yoksa bir nûr-ı tecellî ile cihân
- 108 Bu kitâbuñ cümle bâbı bâb-ı Hâḳ
Anlara kim oldılar ṭullâb-ı Hâḳ
- 109 Ṭâlib-i âgâh dile her bâbda
Hâḳ tecellî eyler ol ölmek ḥâbda
- 110 Ḥâb-ı ğafletden açup cân gözlerin
Göresiz tâ bunda ma' nâ yüzlerin
- 111 Cennet-i dil oldı her bâbı bunuñ
Anda her şey revân âbı bunuñ

---

* Bu bölümde 142. beyte kadar olan kısım M' de yoktur.

- 112 Ya' ni her bābı bunuñ dil bağıdur
Hem sekiz beyti sekiz ırmağıdur
- 113 Kim ki bu ırmağlardan nüş-ı cān
İle bulur cinān u cāvidān
- 114 Noktalardur birdür enhārda
Yā cevāhirdür yiter dīzārda
- 7a 115 Sırr-ı hālar hōd cāy-ı mercān aña
Göz kızardur göricek her cān aña
- 116 Yā lālidür o yā yākūt-ı dil
Yā gıdā-yı rühdur yā kuvvet-i dil
- 117 Yā bu bağa lāmlar eşcārdur
Fetha vü damme vü cezm itmāmdur
- 118 Yā elifler serverlerdür bi-kuşūr
Fetha damme arada gūyā tuyūr
- 119 Sīnler teşdīd .....
- Noktalar evrāk-ı güldür yāsemen
- 120 Tāze-terdür hemīşe gülleri
Dem-be-dem gülüfdedür yā bülleri
- 121 Tā ebed bād-ı hazān görmez bu bāğ
Kim bunu hūrīler idindi ırağ
- 122 Her hurūf işbu hayāl içre kuşūr
Oldı ebkār-ı ma' nī anda hūr

- 123 Noktalar ol hūrīler yüzinde hāl
Ol vecihden oldılar şāhib-cemāl
- 124 Göricek her hūr ma‘ nā yārini
‘Arz ider her ġarqadan dīzārını
- 125 Şabra tākāt itmeyüp nāzil olur
Çaşırına anı koyup vāşıl olur
- 126 Sürer anuñla şafā-yı sermedi
Görür anuñla vefā-yı sermedi
- 127 Bu kitāba şıdķ ile idüñ nazār
Tā ki bundan alasız toġrı haber
- 128 Bunda zīrā düşmedi bir yād-ı söz
Olmadı bir beyti Hāķķ-ı yād-ı söz
- 129 Bir kelām-ı Hāķ’ dur ey merd-i Hūdā
Kim saña bu yüzden olındı edā
- 7b 130 Bu kelām-ı Aħmed-i muħtārdur
Bu peyām-ı Haydar-ı kerrārdur
- 131 Bu ķamu ‘uşşāķ-ı Hāķ güftārdur
Şādıķa şaddāķ-ı Hāķ iħbārdur
- 132 Maħzen-i esrārdur ‘āriflere
Rāh-ı Hāķ’ da naķd-i cān şāriflere

- 133 Budurur ma^ç nāda envār-ı ulūb
Fi'l-aikā budur esrār-ı ulūb
- 134 Sözlerini cāndan eger yād idesüz
Lā-cerem dil şehrin ābād idesüz
- 135 Kim bu sözler ile eylerse ^çamel
Ola dīzār u bihişt aña maal
- 136 Bunları tutan kişi dīndār olur
^çÖmrünüñ bāğında ber-urdār olur
- 137 Kim iderse bu sözi cāndan abūl
Aña ramet ide Ha şefat Resūl
- 138 Hırz-ı cān u dil olupdur bu kitāb
Rūhdan nāzil olupdur bu kitāb
- 139 Kim bunu yazup oursa lā-cerem
Ola al ire ^çaziz ü muterem
- 140 Kim bunu yazup götürse hem aña
Ha arīn ola giderse her yaña
- 141 Bu kitābuiñ bu adar vaşfi yeter
^çĀkil olan kimsesin bu adar
- 142 İdelüm şimden girü maşūdumuz
Virdüğünce dil bize ma^ç būdumuz

1

حدیث قدسی

اولیائی تحت قبابی لا یعر فهم غیرى

- 8a 143 Hâk Te'ālâ hazreti maḥbûbuna
Luṭflar idüp didi maṭlûbu ne
- 144 Dostlarum vardur benim kim ey şafî
Bu kıbâb-ı reşkim altında ḥafî
- 145 Kimse bilmez benden özge anları
Benden ayru bir dem olmaz cānları
- 146 Añlaruñ her demde efkârı benüm
Kanda olurlarsa ezkârı benüm
- 147 Her neye kim kılsalar anlar nazâr
Cān u dilden benden alurlar ḥaber
- 148 Baqmaz anlar cennet ü enhâruma
Vâlih ü ḥayrân anlar dîdâruma
- 149 Çāk iderler her nefes ten cübbesin
İdinirler cübbe-i reşkim kubbessin
- 150 Ben de itdüm maḥzen-i sır dillerin
Ḥall iderüm cümle-i müşkillerin

---

1 Hadîs-i Kudsî: “Velîlerim kubbelerimin altındadır.”

2

حدیث قدسی

إذا احببت عبداً كنت سمعاً بصراً
و لساناً في يسمع و بي يبصر و بي ينطق

- 151 Müstemî^ç ol kim o şāh-ı bî-naẓîr
Aḥmed-i Muḥtār'ına gör kim ne dir
- 152 Her kaçan bir bendemi sevsem anı
Eylerüm bu ḥalk-ı ^ç âlemden ğanî
- 153 Genc-i vaşlumla anı şāh eylerüm
Cān u dil mülkünden āġāh eylerüm
- 154 Olurum hem çeşmi vü gūşı anuñ
Göñli deryāsında hem cūşı anuñ
- 155 Hem olurum anuñ ile hem-zebān
Eylerüm her sözde taḫrîr ü beyān
- 8b 156 Ol daḥı söyler benimle işidür
Hem benimle görür ol hem işidür
- 157 Zî sa^ç âdet ol ḫula kim ḥān aña
Her nefes vaşlın ide iḥsān aña
- 158 Ey zihî devlet ki Ḥaḫ yāri anuñ
Cümle aḥvālinde dil-dāri anuñ

148b ḥayrān anlar dîzāruma: ḥayrānlar dîdāruma M.

2 Hadîs-i Kudsî: “Ben bir kulumu sevdiğimde, onun gören gözü, işiten kulağı ve söyleyen dili olurum.”
155a olurum: olurum M.

3

قال النبي عليه السلام

يا ابا بكر ايمانك اخلاصك خلاصك

- 159 Hâzret-i Ebu Bekr-i Şiddîk'a Resûl
Didi kim îmāna öñ gelmişdür ol
- 160 Bil ki îmānuñ emānuñdur senüñ
Öñ giren hem hülde cānuñdur senüñ
- 161 Hem hālāsuñ bil ki ihlāsuñdadur
Bu sözim olsun dilüñ baħrinde dür
- 162 Her kimüñ kim olsa îmānı dürüst
Cennete anuñ gider cānı dürüst
- 163 Her kimüñ îmānı var ey merd-i hāş
Āteş-i düzaħdan ol bulur hālāş
- 164 Bilmek isterseñ eger îmān nedür
Ya giren huld-i berine cān nedür
- 165 Bir diye Hakk'ı gönülden şıdķ ile
Anı görür gibi her emrin kıla
- 166 Hāşre neşre eyleye pāk-i' tiķād
Emr-i şer'e cāndan ide inķıyād

157a zî: ne M.

3 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “ Ey Ebu Bekir! İmānın ihlāsındır; ihlāsın da kurtuluşundur.”

4

قال النبي عليه السلام

الايمان عريان ولباسه التقوى

- 167 Çün Resûl ĩmāna ‘uryāndur didi
Aña taqvā hūb kaftāndur didi
- 168 Bildiñüz ĩmān ten-i ‘uryān imiş
Hem aña zühd ü vera‘ kaftān imiş
- 9a 169 Oldiñuzsa siz eger ĩmān-şinās
Zühd ü taqvādan aña eyleñ libās
- 170 Oldiñuz ĩmānı çün ‘allāmeler
Giyerek imdi vera‘ dan cāmeler
- 171 Ādem olsa ‘ālemüñ ‘allāmesi
Olur aḥḳar olmaz ise cāmesi
- 172 Hem dimişdür Ḥazret-i Aḥmed ki nās
Ola zībā giyseler dürlü libās
- 173 Añlañuz bundan ki ey mān ey ‘aziz
Olmasa ĩmān olmaz imiş temiz
- 174 Çünkü ĩmān zühd ile oldı şerif
Olmayanuñ zühdi ĩmānı za‘ if

---

162 Bu beyit A’da bulunmamaktadır.

4 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “İman çıplaktır; takvâ onun elbisesidir.”

168b hem: kim M.

172a añlañuz: añlayuñ M.

5

قال النبي عليه السلام

ان الله عبداً قلوبهم انور من الشمس و فعلهم فعل

الانبياء و هم عند الله بمنزلة الشهداء

175 Hâzret-i Aḥmed buyurdu kim Ḥaḳ'uñ
Ḳulları var ol Kerim-i muṭlaḳuñ

176 Günden enverdür olaruñ dilleri
Olmasun zā'ıl zeminden zılleri

177 Anlaruñ fi'li çün fi'l-i enbiyā
Ḳodı adın anlaruñ Ḥaḳ evliyā

178 Buldılar Allāh ıatında mertebet
Çün şehidān-ı Ḥaḳ a' lā menzilet

179 Ḥaḳ ıatında buldılar bu rütbeti
Aña dā'im itmek ile hıdmeti

180 Ḳul mıyuz ol şāha ya'ni biz daḳı
Ḳullıgından kaçup olduk dūzaḳı

181 Ḳulluđı iden şāhına devlet bulur
Ya'ni ol Mevlā'sına vuşlat bulur

182 Oldur evlāsı ki buyurdu Resūl
Ḳulluđdan bilüp ola ḳullıđdan ḳabūl

---

5 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “Şüphesiz Allah'ın kulları vardır ki; onların kalpleri güneşten daha parlaktır, (onların) hareketleri peygamberlerin hareketleri gibidir ve (onların) mertebeleri şehitlerin mertebesidir.”

6

قال النبي عليه السلام

آفة السماح المن

- 9b 183 Didi Peygamber ki ey merdān-ı Hāḳ
Çün size her dem irür iḥsān-ı Hāḳ
- 184 Siz de iḥsān eyleñüz miskinlere
Hem feraḥ virüñ dil-i ğam ğinlere
- 185 Līk olardan hiç ḥidmet istemeñ
Eylük itdük diyü minnet istemeñ
- 186 Yoḳsa minnetden ḳopar bād-ı ḥazān
Gülşen-i cūda irür āfet hemān
- 187 Oda yaḳarsın seḫā gülşenlerin
Bāda virürsin vefā ḥırmenlerin
- 188 Göñliñüzde bu mıdır pindāruñuz
Kim ola žāyi^ç sizüñ bu kāruñuz
- 189 Hāḳ bilür niyyetlerin mü'minlerüñ
Žāyi^ç itmez ecrini muḫşinlerüñ
- 190 Birlerine on virür aña bedel
Hem ider anda ^çivażlar lem-yezel

181a ḳulluğı: ḳulluḳ M.

182b ḳulluğın: ḳulluḳdan A./ ḳulluḳda: ḳulluḳdan A.

6 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: "Cömertliğin āfeti (sevâbını giderici) onu başa kakmaktır."

185a ḥidmet: minnet M.

189b "Allah, iyilik yapanın ecrini zayı etmez." 9 Tevbe/ 120

7

قال النبي عليه السلام

اطلبوا الخير عند حسان الوجوه

- 191 Luṭf idüp buyurdu ol şāh-ı rusül
Ümmetine gösterüp rüşen sübül
- 192 Ḥayr eger isterseñüz var isteñüz
Ḥüb-rülardan k'ola dil-besteñüz
- 193 Tā sizüñ istediğñüzden ziyād
Vireler idüp sizi ol demde şād
- 194 Bed-liḳālardan velākin zinhār
İstemeñ olmaz olar ḥācet-güzār
- 195 Eşḫıyā dirler ki virmek ḥūbdur
Ṭālibīne anı kim maṭlūbdur
- 196 Ol sebeddendür bilā şübhe aḫī
Görmeyiser anda rüy-ı dūzaḫı
- 10a 197 Ḥaḳ şifātındandur zīrā 'aṭā
Mu'ṭī girer dūzaḫa dirseñ ḫatā
- 198 Ger bihişt isterseñ olmañ eḫas
Almağı koyup virmege eyleñ heves

---

7 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “Hayrı, güzel yüzlüler katında dileyin.”

8

قال على كرم الله وجهه

اکرم النسب حسن الادب

- 199 Didi ol şîr-i Hudâ ya'ni 'Alî
Ol velâyet 'âleminde haq velî
- 200 Ol kişi-zâde olur ekrem-neseb
Kim ola ol şâhib-i hüsn-i edeb
- 201 Yoksa kim olsa edebsiz ey neseb
Aşşı itmez aña ta'lim-i edeb
- 202 Hüy-ı bed zirâ cibillidür aña
Kendi 'âciz n'eylesün n'itsün saña
- 203 Kim ki ola bed-liqâ vü bed-fi'âl
Qadrin egser olsa da ehl-i kemâl
- 204 Kâmil oldur ki ola hulqı pesend
Hulq u hüyiyle kulûbı ide bend
- 205 Aña dir şâhib-neseb merd-i Hudâ
Kim ola ol bâ-vaqâr u bâ-ḥayâ

194b olmaz olur: olmaz olar M.

8 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “ Soyun en ulusu, güzel huydur.”

201a neseb: nesîb M.

201b edeb: edîb M.

203a ola: olsa M.

203b egser: eger M.

205b bâ-ḥayâ: bâ-vefâ M.

206 Vay aña kim nesli ola müttakî
Kendi ola şüm u bed-baht u şakî

9

قال على كرم الله وجهه

باكر تسعد

207 Luḫ idüp buyurdi ol şîr-i Ḥudā
Ol şecā' at şāhibi mîr-i Ḥudā

208 'Ādet idin her seherde tırmağı
Zîkr idüp seccādede oțurmağı

209 Tā gele şubḫuñ nesîmi yanuña
Būy-ı hoş vire meşām-ı cānuña

10b 210 Țoġa hem mihr-i sa' ādet başuña
Dem-be-dem ire tețāvül başuña

211 Kim seher-ḫîz olmağı idinse hū
Aña gūlzār-ı sa' ādet vire bū

212 Kim seher-ḫîz olsa aña lā-cerem
Ol Kerîm Allāh'dan irür kerem

213 Rızķına vefret virür Rezzāk anuñ
Hem ider her işde yüzün aķ anuñ

---

9 Hz. Ali (Allah onun yüzünü aġartsın) buyurdu ki: "Sabahleyin erken kalk ki, mutlu olasın."

214 Cebhesinden nūr-ı sa^ç d işrāk ide
Kim görirse anı istiğrāk ide

10

قال على كرم الله وجهه

بع الدنيا بالآخرة تبيع

215 Ol şeh-i merdān-ı Hāḡ gör kim saña
Ne buyurdu gūş-ı hūşuñ tüt aña

216 Çünki geldüñ bu fenā bāzārına
İmdi gör evvel bunuñ bāzārı ne

217 Ana göre sen de kııl efkārıñı
Bāri pendüm tüt atup bāzārıñı

218 Vir bu fānī mülki bāḡī mülki al
Bu bey^ç de fā^çideñ çoḡ itme ḡāl

219 Bundan evlā ola mı bey^ç u şirā
Kimse bu bey^ç e dimez çün u çirā

220 Kim ki virdi āḡiret ser-māyesin
Aldı bir laḡza bu dūnyā vāyesin

211 Bu beyit M'de bulunmamaktadır.

214 Bu beytin yerine M'de "Hāḡ müyesser eyleye mü'aminlere/Kim şehir-ḡiz olmağı hem anlara" beyti bulunmaktadır.

10 Hz. Ali (Allah onun yüzünü aḡartsın) buyurdu ki: "Dünyayı āhirete sat, kazanırsın."

218a bāḡī mülki: bāḡī mülkin A.

218b ḡāl: āl M.

- 221 Gördi āhir hüsri çok bāzārınūñ
Nef̄ ī olmaz şoñra āh u zārınūñ
- 222 Müflisūñ hōd ḥabsgāhıdur caḥīm
Ekl ü şürbi anda zaḳḳūm u ḥamīm

11

قال على رضى الله عنه
بكا المرء من خشيت الله قرت عين

- 11a 223 Yine ol fettāḥ-ı bāb-ı genc-i sır
Gūş-ı hūşıñla işit gör kim ne dir
- 224 Ḥaḳ Te‘ālā’nuñ celālin yād idüp
Āh u vāh u nāle vü feryād idüp
- 225 Her kim ol Yaḥyā-şifat giryān ola
Yirlere yüzler sürüp nālān ola
- 226 Her nefes yād eyleyüp evzārını
Artıra āh u fiḡān u zārını
- 227 Giryesi ol merdümūñ bes ey vaḥīd
Gözlerinūñ nūrunı eyler mezīd
- 228 Giry-e-i merdüm virür çün çeşme nūr
Sen de cānā durma yaş aḳıdurur
- 229 Çünkü gözūñ yaşı yüzūñ şuyudur
Dem-be-dem ol şu ile yüzūñ yudur

---

11 Bu vecize M’de bulunmamaktadır. Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kişinin Allah korkusundan ağlaması, gözlerinin nurudur.”

230 Tā yüzüñ berrāk ola rüşen yüzüñ
 Āyine-dār ola ser-tā-ser özüñ

12

قال على رضى الله عنه
 بطن المرء عسود

231 Ne buyurdu gör yine ol şāh-ı dīn
 Şehligüne sözleridür şāhidin

232 Çünkü olduñ nāgehān şāhib-şikem
 Bir qavī düşmendür anı görme kem

233 Fārdur çeşmi kosañ bir gün tehī
 Ne gedāyı añlar olur ne şehi

234 Kañı söylerse urur öldürür
 Hem saña halk-ı cihānı güldürür

235 Seni tutup katl iderler yerine
 Var ise ehlüñ ‘ıyālüñ yerine

236 Dir pür itseñ o şeb emrāz ey halef
 Bu vücūduñ naqdini eyler telef

11b 237 İmdi anı ne pür eyle ne tehī
 Olasın tā heft iqlīmüñ şehi

---

12 Bu vecize M’de bulunmamaktadır. Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: ” İnsanın karnı, onun düşmanıdır.”

- 238 Bulasın hem düşmenüñ üzre zafer
İdesin her dem anı zîr ü zeber

13

قال على رضى الله عنه
بلاء الانسان من اللسان

- 239 Ne buyurdu H̄aydar-ı kerrār işit
‘Ākil iseñ aña göre var iş it
- 240 Her belā kim ādeme vāki[‘] olur
Bu muḥakkaḳ kim lisānuñdan gelür
- 241 İmdi zabṭ eyle zebānuñ ey aḫi
Her söze açma zebānuñ sen daḫi
- 242 Her belādan tā ki eymen olasın
Mesken-i emn içre sākin olasın
- 243 Ādemī kim nāgeh irür devlete
Ṭatlu dilinden irür ol ‘izzete
- 244 Sen de ey ḥāce sözüñ cevherin
‘Arza kıl merāk ço söz erlerin
- 245 Cevheri anlar ne bilsünler ne dürür
Görmemişlerdür ne yākūt ne [de] dür

---

13 Bu vecize M’de bulunmamaktadır. Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: ” İnsanın belâsı, dilindedir. (Kişinin çektiği dili belâsıdır.)”

- 246 Söyleme nādāna bilmez cevheri
Ger denī ḥınzīra daqma gevheri

14

قال على رضى الله عنه

بشاشة الوجه عطية ثانية

- 247 Gör ne dir işit yine ol şîr-i Ḥaḫ
Ol velāyet kişverinde mîr-i Ḥaḫ
- 248 Bir gedā ey şāh eger senden su ’āl
İtse gösterme aña rûy-ı melāl
- 249 Ne virürseñ taze-rû ol vir aña
Tā du‘ ālar eyleye dilden saña
- 12a 250 Aña zîrā baḫşîşüñ işneyn olur
Ol vecihden şādлуқ mā-beyn olur
- 251 Birisi virmek biri güler yüzüñ
Cān bağışlar ḥusrevā şîrin sözüñ
- 252 Ḥaḫ senüñ çün mālüñ vāfir eyledi
Hem vücūduñ cūda mazhar eyledi
- 253 Sen de şükr it olma fermānında süst
Ṭāqatüñ yetdükce ol tã‘ atde cüst

---

14 Bu vecize M’de bulunmamaktadır. Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İyilik sırasında güler yüz, ikinci bir iyiliktir.”

- 254 Tā ki ber-ḥūrdār- ʿālem olasın
Bāb-ı Hāḳ' da ʿabd-i ekrem olasın

15

قال على رضى الله عنه
برالوالدين سلف

- 255 Gör yine cānā o merd-i Hāḳ-şinās
Nice urır söz bināsına esās
- 256 Zinde oldıḳca cihānda ey ḥalef
Vālideynüñ itme ḥaḳḳını telef
- 257 Atañuñ tüt pendin olma aña ʿāḳ
Yoksa çün ferzend-i Nūḥ olur firāk
- 258 Ataña ḥod biñ gün itseñ ḥıdmeti
Aña degmez bir gicenüñ zaḥmeti
- 259 Hāc şevābı taḥt-ı aḳdāmındadır
Saña eylik anuñ iḳdāmındadır
- 260 Hāḳ ḳabül itmez cemīʿ-i ḫāʿ atüñ
Olmasa izni anuñ bir sāʿ atüñ
- 261 Her ne eylükler kim itseñ anlara
Zāyiʿ itmez Hāḳ irişür cānlara

---

15 Bu vecize M'de 62. vecizeye eklenmiş haldedir. Vecize M'de bulunmamaktadır. Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Anne babaya iyilik, önce gelendir."

262 Hürmet ü 'izzet ider ma' būd aña
Vālideyni olıcak hoşnūd aña

16

قال على رضى الله عنه

بشر نفسك بعد البصر

- 12b 263 Ol seḫā ḳānı ne didi eyle gūş
Var ise ger sende cānā gūş-ı hūş
- 264 Nefsüñe eyle bişāret ey püser
Kim bilürsin şabrdan şoñra zafer
- 265 Rūzgāruñ telḫine eyle şabr
Her şikesti çün şabr eyler cebr
- 266 Gerçi şabruñ çāşnisi oldı mür
Līk hazmıdur lezīz ey merd-i ḫür
- 267 Ol belā-keş şabr idüp Eyyüb-vār
Olasın tā muḳbil-i perverdigār
- 268 Ḳula kim Mevlā'dan irse bir belā
Şabr idüp cāndan aña rāzi ola
- 269 Şābir olmaḳ enbiyānuñ kārıdur
Rāzı olmaḳ evliyā girdārıdur

---

16 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Sabırdan sonra kendini başarıyla müjdele."

270 Anları sen de severseñ ey halef
Tîr-i şabra sîneñi eyle hedef

17

قال على رضى الله عنه

تدارك فى آخر العمر ما فاتك فى اوله

271 Ne didi işit o merd-i kār-zār
Zü'l-fikār' uñ şāhibi Döldül-süvār

272 İrdi 'ömrüñ āhire ey pîr-i merd
İtmedüñ nefsüñle bir kerre neberd

273 Aña mağlûb eyledüñ kendi öziñ
Açmaduñ sen hāb-ı ğafletden göziñ

274 Oldı bunca sāl u māh u rüz fevt
Gelmedi bir dem dilüñe yād-ı mevt

275 Şaña şimden şoñra kār ey derd-mend
Dögmedür serd āheni çün na' l-bend

276 Bu muhaqqak kim yine 'avdet şebāb
İtmez ey şeyh eylegil Hāq'dan hicāb

13a 277 Fevt olan hod oldı pes bārī bu dem
Çıl tedārik ço reh-i Hāq'da kadem

17 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Ömrün başında kaçırdığın şeyi sonunda elde et."

272b nefsüñle bir kere: bir kere nefsüñle M.

277a pes kelimesi A'da bulunmamaktadır.

278 Tā dem-i āhirde Hāḡ yārūñ ola
Cennet içre Muştafā cārūñ ola

18

قال على رضى الله عنه

توكل على الله يكفيك

279 Luḡ idüp ol merd-i meydān-ı şafā
Şīr-i Yezdān ibn-i ‘amm-i Muştafā

280 Didi şıdḡ ile tevekkül ḡıl Hāḡ’a
Her işüñde ol Kerīm-i Muḡlaḡ’a

281 Ol işüñ itmāmına pes Hāḡ yeter
Ḥayrlar ile şübhesüz işüñ biter

282 Kim *tevekkeltü ‘ale’llah* dise ol
Her ‘amelde bula Hāḡḡ’a ḡoḡrı yol

283 Ken’özine Hāḡ tevekkül ideni
Dürlü iḡsānlar idüp eyler ḡanī

284 Kimseye ḡiç anı muḡtāc eylemez
Fevt olınca bir nefes aç eylemez

285 Belki aña ḡayriyi muḡtāc ider
Hāḡ-i pāyin ‘āleme ser-tāc ider

18 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Allah’a tevekkül et; O, sana yeter
282a Allah’a tevekkül ettim.”

282b ḡoḡru ḡoḡrı M.

283a kend’özine: kendisine M.

286 Sen de ey dihkân bu kiştüñ hırmenin
İster iseñ tüt tevekkül dâmenin

19

قال على كرم الله وجهه

تأخير الا ساءة من الاقبال

287 Ne buyurdı yine ol gerçek velî
Ya'ni ol Tañrı'nuñ arslanı 'Alî

288 İşlenür olsa eger bir kâr-ı zişt
Anı te'ḥîr eyleyen bulur bihişt

289 Şerri te'ḥîr eyleyen ḥayra irer
Ḥûrlar ile ravzada seyre irer

13b 290 Var te'ḥîrinde bed kâruñ şevâb
Ḥaḳ katında bî-kıyâs ü bî-ḥisâb

291 Kim ki bir şerr işe niyyet eylese
Yine ol işden 'avdet eylese

292 Bunda ol Ḥaḳḳ anı hoş-hâl eyleye
Anda eyliklerle iḳbâl eyleye

293 Şöyle eylikler ide Raḥmân aña
Ḳala ḥayrân göricek her cân aña

285a gayriyi: gayriler A.

19 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “Kötülüğü ertelemek, iyiliktendir.”

287a yine ol gerçek: gör yine gerçek M.

288a işlenür: işlenir M.

294 Haya sūr'at eyle şerrden 'avdet it
Sen de işde öyle böyle niyyet it

20

قال على كرم الله وجهه

تكاسل المرء فى الصلوة من ضعف الايمان

295 Diñle ne dir ol erenler serveri
Ol haqîkat bişesi şîr-i neri

296 Kim namâzında tekâsül eylese
Ya edâsında tegâfûl eylese

297 Ol tekâsül za' f-i îmandandır
Ol tegâfûl pes dil ü cândandır

298 Yoksa mü'minler tekâsül eylemez
Haqq'ûñ emrinden tegâfûl eylemez

299 Emr-i Haqq'dur ol Resûl'ûñ sünneti
Gösterür mi anda mü'min ğafleti

300 Hem dimişdür ol Habîb-i bî-niyâz
Mü'minüñ mi' râcîdur beş vaqt namâz

301 Mü'min oldı lâ-cerem muhtâc-ı Haq
Günde beş kerre ider mi' râc-ı Haq

291b 'avdet: ferâġat M.

20 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: "İnsanın namaz kılmakta tembellik etmesi, iman zayıflığındandır."

295b bişesi: pişesi M.

302 Devlet anuñ kim H̄aḳḳ'a muḥtāc ola
Günde beş kez şāhib-i mi'rāc ola

21

قال على كرم الله وجهه

تطرف بترك الذنوب

- 14a 303 Gör ne dir ol şādīḳīnūñ eşdaḳı
Ol ḳamu yirde gören ḥāzır H̄aḳ'ı
- 304 Gel beri terk-i zūnūba çāre ḳıl
Nefse uyup öziñ yeter āvāre ḳıl
- 305 Tevbe idüp maḡfired H̄aḳ'dan dile
Kim der-i tevbe açık şādīḳ dile
- 306 Tevbeñi ḳıl çün naşūḥ ey merd-i dīn
Tā gidüp şekküñ ola ḥāşıl yaḳīn
- 307 İtmeyince sen zūnūbuñ ber-ḫaraf
Saña irmez cānib-i H̄aḳ'dan şeref
- 308 Ḳoma dilden her dem istiḡfāruñı
Tā ki maḥv ide Ḥudā evzāruñı
- 309 H̄aḳ sever eznāb için tā'ibleri
Bābına dönüp gelen şāyibleri

---

21 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “Günahları terk etmekle zeki ve zarif ol!”

- 310 Tevbenüñ ma‘ nāsı bāıldan Hāḳ’a
Dönmeḳ oldı Kerim-i Muṭlaḳ’a

22

قال النبي صلى الله تعالى و سلم

تهادوا تحابوا

- 311 Gör ne buyurdu Resül-i Müctebā
Ol kerem kānı vü deryā-yı seḫā
- 312 Ger sevişmek itseñüz ey mü ‘minān
Gönderüñ bir biriñüze armağān
- 313 Arañuzda bir küdüret var ise
Ol ider ışlāḫ anı düşvār ise
- 314 Ol taşḫīḫ eyler sizüñ mā-beyniñüz
Rüşen eyler āyine tek ‘ayniñuz
- 315 Çün hediye oldu hādī ḫullete
Virişüñ imdi irişüñ vuşlata
- 316 İki mü ‘min kim sevişe Hāḳḳ için
Olmasa līk ol sevişmek daḳḳ için

- 14b 317 Hāḳḳ ider ihzār cennetde ḳuşūr

309a şāyibleri: şābirleri M.

22 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “Hediyeleşin ki birbirinizi sevesiniz.”

314b āyine tek: āyine gibi A.

316b līk: līkin A

Anlaruñ çün hūrīler ser-cümle nūr

- 318 Şöyle i' zāz ide Allāh anlara
Ehl-i cennet ide reşk ol cānlara

23

قال النبي عليه السلام

تخالقوا باخلاق الله

- 319 Ne didi şems-i şefā' at matla' ı
Gör ol ahlāq-ı hamīde menba' ı
- 320 Hāq Te' ālā hūylarıyla hūyланuñ
Birbiriñüzle çü gül қоқulanuñ
- 321 Kāriñuz luṭf u kerem olsun sizüñ
Varıñuz bāğ-ı İrem olsun sizüñ
- 322 Birbiriñüzle vefālar itseñüz
Şafda şāfī şafālar itseñüz
- 323 Hūb hūlḳ ile bu gün oluñ sirişt
Tā ki yarın olasız ehl-i bihişt
- 324 Hūlḳı hūb olan ḳulın Mevlā sever
Her dem iḥsān itmege aña iver

317b hūrīler: hūrlar M.

318b cennet: cennāt M.

23 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “Allah’ın ahlākıyla ahlāklanm.”

322a itseñüz: eyleşüñ M.

325 Birbiriñüzden oluñ hoşnüd siz
Çün   ibād-ı bāb bir ma  būd siz

326 Bendellersiz pes degül āzādeler
Āşinālarsız hem degülsiz yādeler

24

قال على رضى الله عنه

ثلث مهلكات بخل و هوى و عجب

327 Diñle ne didi idüp luţf u kerem
Ol Res l-i Ħa  katında mu terem

328 Ādemi üç nesne eylerd r hel k
Pes olardan d r olan c na ne p k

329 Biri   ucb u ikisi bu l   hev 
Ādem olan bunları g rmez rev 

15a 330 Girmeyiser cennete merd-i ba l
İrmeyiser vuşlata olup zel l

331 Mu  cib ibl s ile hem-şan  at durur
Dest-i m zdi anlaruñ la  net d r r

332 Hem hev y yle olurlar hem-hev 
Anuñ i  nd r hev y  b -nev 

326b hem kelimesi M' de bulunmamaktadır.

24 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "     şey insanı hel k edicidir: Cimrilik, nefsinin arzusuna d ş n l k ve kendini beğenmişlik."

327a id p: edeb-i M.

333 Şeytanetdür kend'özin görmek kişi
Lā-cerem ol fi'ldür şeytān işi

334 Cennete girer hevāyı terk iden
Terk yolunda uşağını berk iden

25

قال على رضى الله عنو

ثلث الايمان حياء و ثلثه صبر و ثلثه جود

335 Ne didi diñle yine pes ol hümām
Dīn ü ĩmān içre ol merd-i tamām

336 Bilüñ ĩmānuñ bu üç sermāyesin
Bulasız tā ehl-i ĩmān pāyesin

337 Birisi şabr u birisidür seĥā
Birisi dağı anuñ oldu ĥayā

338 Kim ĥayāsızdur ĥayātında o cān
Bulur ĩmānda memātında ziyān

339 Mü'mine lāyıķ budır şabbār ola
Her belāda nefsine cebbār ola

340 Tā kim ire pāye-i Eyyüb'a ol
Hem bula bāb-ı şeh-i ĩmāna yol

332a hevāyıyle: hevāyı de M.

333a kend'özin: kendisin M.

25 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “ ĩmānın üçte biri hayâ, üçte biri akıl, üçte biri cömertliktir.”

335b merd-i tamām: merdüm-i tamām M.

- 341 Her vücūda cūdını izhār ide
Her neye mālīk ise işār ide
- 342 İtmeye derhem yüzün ḥandān ola
Pes bu vech ile işi iḥsān ola

26

قال على رضى الله عنو

ثلثة الدين موت العلماء

- 15b 343 Gör ne dir ol bāb-ı beyt-i ʿilm-i dīn
Her ʿilimde māhir ü şāḥib-yaḳīn
- 344 Ölse ʿālimler artar fitneler
Dīn ḥiṣārında iderler raḥneler
- 345 Pes gire her raḥneden cünd-i fiten
Ġāret ola māl ü imān cümleten
- 346 İmdi siz ʿālimlere taʿzīm idüñ
Çün peyem-ber anlara tekrīm idüñ
- 347 Hem buyurmuşdur o şāḥ-ı mürselīn
ʿĀlime taʿzīm bañadurur hemīn
- 348 Hem dimişdür ümmetüm ʿālimleri
ʿİlm ile ʿāmil olan sālimleri

---

26 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Dinin gediği, (din) âlimlerinin ölümüdür.”

344a artar: dirilür M.

345b māl ü imān: māl ile imān M.

346a eyleñüz: idüñ M.

346b eyleñüz: idüñ M.

347b baña durur: bañadur M.

- 349 Olalar seccāde üzere nā'im
İdeler icrā-yı şer'-i şā'im
- 350 Ger olardan qalmasa hiç ey püser
Bil kim ol sā'at kıyāmet qopuser

27

قال على كرم الله وجهه

ثوب السلامة لايبلى

- 351 Gör yine ol ustā-yı Hāq-şinās
Qadd-i güftāra nice biçer libās
- 352 Rūha ma'nāda beden çün cāmedür
Böyle bilen anı kim'allāmedür
- 353 Eskimez zibā vü nürdur hil'ati
Cismüñ olursa demādem şıḥḥati
- 354 Qadri bilinmez bu zībā hil'atüñ
Olmayınca ḥaste lā-büdd şıḥḥatüñ
- 355 Eskir olursa giriftār-ı belā
Cāme-i ten bir marazla mübtelā
- 356 Bildi İdrīs Nebī kim bu libās
Yirde eskir gögi itdi iltimās
- 16a 357 Şıḥḥat üzredür tenüñ āsāyişi
Köḥne olur olıcaq ālāyişi

---

27 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: "Selâmet elbisesi eskimez."

358 Hâkķ'a Őükř it köhne cāmeñ olmasun
Cismüñe ya'ni maraž yol bulmasun

28

قال علی رضی اللہ عنہ

ثن احسانك بالاعتذار

359 Ne buyurdı diñle deryā-yı cūd
Şīr-i Yezdān ol Őināsā-yı vücūd

360 Çünki olduñ Őāhib-i luř u kerem
Eyle iħsān ol 'azīz ü muħterem

361 Kime iħsān eyleseñ ol dem hemān
İsteyüp 'özrüñ şatında ol revān

362 Tā Őevābın Hâķ firāvān eyleye
Ya'ni iħsānuñ dü çendān eyleye

363 Böyledür muħsinlerin 'ādetleri
Yidirüp miskinlere ni'metleri

364 Yine eylerler olara i'tizār
'Arż-ı taķŐirāt idüp yüzler niŐār

357b ālāyiŐi: āsāyiŐi M.

28 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "İyiliğini özür dileyerek iki kat et."

359b Őināsā-yı vücūd: Őināsān-ı vücūd M.

361b 'özrüñ şatında: 'özrin şatından M.

366 ider: ide M.

- 365 Kim ki iḥsān itse umsa minnet ol
Ḥaḫ atında olmaz ol iḥsān ab l
- 366 Muḥsin oldur kim m d m iḥs n ider
eṣm-i merd mden anı pinh n ider

29

al  l  r z   ll   ne

ob al- kire   ir min ne im an a

- 367 Di le g r ne dir o merd-i  ḫiret
Olma isterse    im ret- ḫiret
- 368 R z u eb kesb it ev b-ı uḫrev 
Kim olur ḫayru  ev bu  pey-revi
- 369 Ni  met-i d ny  v  d ny dan lez z
 ḫiret ḫayrıdur an a ut  miz
- 16b 370 Ḥayr-ı d ny  durur b d u  b u b l
Geri bunlardur ev b t-ı s b l
- 371 L k evl dur   im r t-ı ul b
Bundan a  l dur ri   y t-ı ul b
- 372 Dil   im ret eyleyen dil-d r olur
Gil   im ret eyleyen gil-d r olur

---

29 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “  hret m kafatı, d nyanın rahat ve bolluk iinde yaayıından hayırlıdır.”

370a d ny  durur b d: d ny dur rib t M.

370b geri: g ce M.

373 Ya‘ni dilden görünür didār-ı Hāḳ
 Āb u gilden görünür gül-zār-ı Hāḳ

374 Ḥayr-ı gilden ḥāşılıñ cennāt olur
 Ḥayr-ı dilden nūr-ı vech-i zāt olur

30

قال على رضى الله عنه

ثبات النفس بالغذاء و ثبات الروح بالغناء

375 Diñle ne dir ol ‘Aliyy-i Murtażā
 Gösteren Hāḳḳ’uñ ḳazāsına rızā

376 Ḳuvveti nefşüñ ğidā birle olur
 Ḳuvveti rūḥuñ ğinā birle olur

377 Dil ğināsından bulır rūḥuñ şebāt
 Çün ğidādan nefş-i mecrūḥuñ şebāt

378 Pes nedür bunlar şebātından murād
 Rūḥa şükr ü nefse ḫā‘at eyle yād

379 Cān-ı ādem Hāḳḳ’a şākir olmasa
 Miḥnet ü derd içre şābir olmasa

380 Olısar aña şenā-yı dil ğinā
 Çün bahāyim bilmeye nef‘-i ğidā

---

30 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Nefsin sebâtı ğidâ ile, rûhun sebâtı ğinâ iledir.”
 380a şenā-yı dil ğinā: ğinā-yı dil M.

- 381 Ekl ü şürb idüp nite hayvān gibi
 Hāḫḫ'a şükr ü ṭā' at itmez cān gibi
- 382 Bu ğıdādan ādemüñ maḫşüdi ne
 Şükr ü ṭā' atdür hemīn ma' būdına

31

قال على رضى لله عنه

ثبات الملك بالعدل

- 17a 383 Diñle ne dir ol 'ulūmuñ 'āmili
 Ol eḫālim-i cihānuñ kāmili
- 384 Mālik olduñ çüñkü cismüñ mülküne
 Sālik ol imdi dil ü cān silküne
- 385 Silk-i cān u dil 'adālet rāhıdur
 Zülme yüz viren ḫalālet şāhıdur
- 386 'Adl ile zabṭ umūr-ı memleket
 İtseñ olursun sezā-yı salṭanat
- 387 İdesin ya' ni ğıdāda i' tidāl
 Tā şebāt mülk-i ten bula kemāl
- 388 Pādişāh-ı cān bula iḫbāl ü fer
 Düşmen-i nefse bula merdüm zafer

382a ādemüñ maḫşüdi ne: ādeme maḫşud yine M.

31 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Hākimiyetin yerinde durması adālet iledir."
 Bu vecize M'de bulunmamaktadır.

389 Ger ğıdāñı idesin ħadden ziyād
İdemez sulţān-ı cān nefse cihād

390 Mülk- tende şāh-ı zālīm olasın
Mūcib-i zulm ü zālīm olasın

32

قال على رضى الله عنو

جمال المرء فى الحلم

391 Ne buyurdu diñle ol mīr-i kelām
Kim cemāl ü ħilmden virür peyām

392 Ādemüñ ħilmi cemālidür didi
Ol cemāl anuñ kemālidür didi

393 Ger ħalīm olursa nefsi ādemüñ
Ola maĥbūbı cemī-i ‘ālemüñ

394 Ol ħalīm ol sen de maĥbūbü'l-ķulūb
‘Ālem-i ebdānda maṭlūbü'l-ķulūb

395 Ĥilye idüñ ħilmi ‘aķluñ var ise
Ger dil ü cān birbirine yār ise

396 Kim ki olsa ħilm ile ārāste
Her dil anuñla olur pīrāste

---

32 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanın güzelliği yumuşak huyluluktur.”

- 17b 397 Sîretidür Aḥmed'üñ zîrâ ḥilim
Şûretidür sîretüñ zîrâ 'ilim
- 398 Kimde kim ḥilm ü 'ilm cem' olsa bil
Bulup ol kimse cemâl olur cemâl

33

قال على رضى الله عنه

جد بما تجد

- 399 Ne didi diñle o şâh-ı eşıyâ
Ol kerem ser-çeşmesi kân-ı ḥayâ
- 400 Her neye mâlik iseñ bu gün tamâm
Ḳıl anı bezl-i mesâkin ey hümâm
- 401 Ḳoma yarına şaḳın bir ḥabbesin
Kim ki ḳor oddan giyer ol cübbesin
- 402 Kim zaḥîre ḳor ise ferdâsına
İ' tîḳâdı kem dürür Mevlâ'sına
- 403 Ḳo bu kârı kim saña şirket gelür
Rûz-ı ferdâ hem saña zillet gelür
- 404 Mü'mine lâyıḳ degildür bu 'amel
Kâfire lâyıḳdur ancak bu emel

---

33 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Elinde bulunandan cömertlik et.”
401b oddan giyer: od durur giyer A.

- 405 Sen muvaḥḥidsin ҡo ferdā fikrini
 Ҙoma dilden Ҙaҡ Te‘ālā zikrini
- 406 Kim saña her dem virürse tāze cān
 Ğam yime virür saña ol āb u nān

34

قال على رضى الله عنه

جليس المرء مثله

- 407 Gör ne dir ol hem-niṣīn-i Muṣṭafā
 Ol emīr-i cünd-i dīn-i Muṣṭafā
- 408 Çün saña dünyāda beṣ gündür ḥayāt
 Ba‘ de zān bi-ṣūbhe bulursun memāt
- 409 Gelmedüñ gibi olursun ‘āleme
 ‘İtibār eyle gel imdi bu deme
- 18a 410 Hem-dem idin ara bul bir ādemi
 Anuñ ile sür bu beṣ günlük demi
- 411 Līk ol ādem ola dīnde ferīd
 Dem-be-dem tā ola dīnüñ ber-mezīd
- 412 Hem-niṣīnüñ olmasun dūn u denī
 ‘Add iderler k’ey ṣaқın andan seni

---

34 Hz. Ali(Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “ Kişinin arkadaşı, kendisinin benzeridir.”

قال على رضى الله عنه

- 413 Gör ne dir ol rāst-şinās-ı rāst-gū
Gūş-i dilde her sözi dürr-i nigū
- 414 Bil cemālūñ şanma cūduñdadur
Şanmasun anı mevcūduñdadur
- 415 Nice kimse vardurur kim mālı çok
Līk ol mālına göre hāli yok
- 416 Hisset idüp mālını şaklar yimez
Halka yokdur dir velī ol var yimez
- 417 Gāyet aķbehdür velī hisset yüzi
Şāhibinden dūn durur devlet yüzi
- 418 Mālı yir yir koma Kārūn gibi
İtme sen ol devleti varun gibi
- 419 Yi yidir gey geydir itme hısseti
Virmedür zirā Hudā’nuñ haşleti
- 420 Vechi yok pinhān ide vechin ricāl
Ol vecihden olmaya şāhib-cemāl

Bu vecize M’de bulunmamaktadır.

35 Bu vecize M’de bulunmamaktadır. Aynı zamanda vecizenin metni A’da yoktur.

قال على رضى الله عنه

جد بالكثير وقنع بالقليل

- 421 Gör ne dir genc-i şehāvet hāzini
Nice keşf eyler ḳanā^ç at rāzini
- 422 Çün ğmā virdi saña pes ol Ğanī
Sen de bilüp her dem ol şākir anı
- 18b 423 Çok yedir çok vir diril sen az ile
Hem-dem olma bir dem ehl-i āz ile
- 424 Tā ki sen rāh-ı ḳanā^ç at reh-revī
Olasın her fi^ç lūñ ola uḫrevī
- 425 Tālib olursañ şehāvet gencine
Mālik olursuñ ḳanā^ç at gencine
- 426 Çün ḳanā^ç at kenz-i lā-yefnā durur
Aña mālik cümleden aĝnā durur
- 427 Keşreti terk eyleyüp leyl ü nehār
Cān u dilden eyle ḳillet ihtiyār
- 428 ^ç Ālem-i ḳilletde bul keşret demin
Rūḫdan ur dem-be-dem vaḫdet demin

36 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Çokla cömertlik et, azla kanâat et.” Bu vecize M’de 28. vecize olarak yer almaktadır.

426a Hadîs-i Kudî olduĝu rivayet edilen “Kanâat tükenmez bir hazinedir.” mealinde bir söze işaret ediliyor.

37

قال على رضى الله عنه

حياء المرء ستره

- 429 Gör ne dir diñle o deryā-yı hayā
Ol ser-i sālār-ı cünd-i aşfiyā
- 430 Cān libāsıdur hayā ey ādemī
‘Aybı örter çün kabā ey ādemī
- 431 Bī-ḥayā olan kişi ‘uryān olur
‘Avreti mekşūf ser-gerdān olur
- 432 Bī-ḥayānuñ olmaz imānı şaḥiḥ
Cennete girmez anuñ cāmı şaḥiḥ
- 433 Bī-ḥayā meşhūr durur bī-dīn olur
Kārı dā’im zemm ü kibr ü kīn olur
- 434 Kaḅı ādem kim ḥayāsız olsa ol
Sevmez anı hem Ḥudā vü hem Resūl
- 435 İmdi gel sen ol ḥayāsızdan ba’īd
Her gice ol bā-Ḳadir her gün be-‘īd
- 19a 436 Cānuña geydir ḥayā ḥil’atlerin
Göñlüne geydir şafā ḥil’atlerin

---

37 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanın hayâsı, perdesidir.”

431a ‘uryān olur: ‘uryān yürür M.

431b ser-gerdān olur: ser-gerdān yürür M.

قال على رضى الله عنه

حدة المرء مهلكة

- 437 Yine sözün şîr-i Yezdân'uß işit
   Āqıl iseñ aña göre var iş it
- 438 Mühlikidür âdemüñ hiddet şaşın
 İtme anı kendiñe haşlet şaşın
- 439 Hüy idinürseñ helâk eyler seni
 Āteşe lâyıq ider cân ü teni
- 440 Nâr-ı muhriğ oldı hiddet fi'l-meşel
 Üstine anuß olur dūzah maħal
- 441 Hiddet eyler merdi çün kelb-i   aqūr
 Hiddeti ço âdem iseñ ol vaqūr
- 442 Çünki hiddet kelbe olmışdur şifât
 Ādem ol bed fi' ile itmez iltifât
- 443 Ādem olmazsañ yerinde mu' tekif
   Ömri naqdi anda olmaz muşarif
- 444 Ādeme lâyıq mıdur kelbüñ yeri
 Olmuş iken Hâğ Te'âlâ mazharı

---

38 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kızgınlık, insanın helâk edicisidir.”

441b âdem iseñ: âdemîsin M.

442b itmez: itme M.

قال على رضى الله عنه

حرم الوفاء على من لا اصل له

- 445 Gör ne dir ol h̄āce-i merdān-ı H̄aḫ
Gūş-ı hūşuñla işidüp al sebaḫ
- 446 Aña kim ola vefā itmek ḫarām
Dā'im ol olur cefā-kār ey hümām
- 447 H̄aḫ ḫodı anuñ nihādında cefā
Sen tevakḫu' eyleme andan vefā
- 448 Žāyi' itme 'ömrüñi andan kesil
Bir vefā-dārı bulup ol muṭṭaşıl
- 19b 449 Rūḫdur her dem vefā-dāruñ senüñ
Nefsdürür dā'im cefā-kāruñ senüñ
- 450 Rūhuñ ile hem-dem ol ir devlete
Ya'ni ol Mevlā'n ile ir vuşlata
- 451 Nefs ile hem-dem olan olur şaḫī
Tā ebed bulmayısar vaşl-ı H̄aḫ'ı
- 452 Kim bu nefsi-i şūmu bed-baḫt u eḫas
Her nefes iblīse olur hem-nefes

---

39 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Vefā, soysuza haram edilmiştir."

قال على رضى الله عنه

حسبك من الدنيا مايسد خلقك ويستر عورتك

- 453 Gör ne dir mülk-i Ʒanā^ç at māliki
Diñleyüp ol sen silküñ sāliki
- 454 Ne ki dünyādan muƷadderdür saña
Hāşılı anuñ müyesserdür saña
- 455 Cidd ü cehd itseñ eger ey hoş-nihād
Bulmazsın ol muƷadderden ziyād
- 456 Tıtalum olduñ cihān gencine şāh
Ʒor gidersin āhir idüp āh u vāh
- 457 Geydigüñle yidigüñ ey haƷ-Ʒaleb
Ol senüñdür ķayrisin itme Ʒaleb
- 458 Anı kim ruzi^ı Ʒılupdur saña HaƷ
Rāzı ol aña idin sedd-i ramaƷ
- 459 Şol Ʒadar dünyāda olsun ķayretüñ
Bir ^ç abā al eyle setr-i ^ç avretüñ
- 460 BāƷi sa^ç yüñ hıdmet-i Mevlā ola
Tā ki ferdā mertebeñ a^ç lā ola

449b nefsdürür: nefsdür M.

40 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “ Sana dünya malından karnını doyuracak ve avret yerini örtecek kadarı yeter.”

455b bulımazsın: bulamazsın M.

قال أبو حنيفة رحمة الله عليه

حفظ الادب في حق الرب

- 20a 461 Gör ne dir ḥāfız-ı ādāb-ı Hāḫ
Cān u dilden sācid-i miḥrāb-ı Hāḫ
- 462 Çār çīzi bir yire tertīb idüp
Cān virüp Qurʾān ile teʾdīb idüp
- 463 Seni bu yüzden mürebbā itdi Rab
Sen de ḥaḫḫuñda anuñ şaḫla edeb
- 464 Çün ḥuḫūḫ-ı sābıḫa var arada
Her ne dilerseñ dile ol yarada
- 465 Her nefes kim virüp alursın müdām
Sen degülsin ol virüp alur tamām
- 466 Bir dem olmaz senden ayrı ol Ḥudā
İdemezsin bir işi ansız edā
- 467 Ḥāfızuñdur nāzıruñdur hem senüñ
Hem-demüñdür her nefes her dem senüñ
- 468 Zī-edepsizlük ḥayāsızluḫ ki sen
Cürm idersin ol saña nāzir iken

457b ol senüñdür: o senüñdür M.

41 Hz. Ebû Hanîfe(Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “ Edebin muhafazası, Allah’ın üzerinizdeki hakkıdır.”

قال النبي على السلام

حسن اسلام المرء ترك ما لا يعنيه

- 469 Gör ne dir h̄alkı vü h̄ulķı h̄asen
Gūş-ı h̄uşuñla gel imdi diñle sen
- 470 Çün saña İslām'ı ruzı kıldı H̄ak
Al kitāb-ı h̄üsn-i İslām'dan sebaķ
- 471 H̄üsn-i İslām oldı ey merd-i H̄udā
Olasın şir̄in-keleām u hoş-edā
- 472 Her söziñden nūr-i İslām ola berķ
Diñleyen ola ziyā baħrına ğarķ
- 473 Ķanĝı mü'min kim keleāmuñ gūş ide
Gūş-ı h̄uşa dürr gibi mengūş ide
- 474 Çünki senden ayru ola ol nefes
İde ma'nāsı edāsına heves
- 20b 475 Söyler olursañ çü hezliyyāt eger
Senden İslām ehli i'raż ideler
- 476 Ger gerekse saña İslām ey cüvān
Terk-i mā-lā-ya'ni eylegil hemān

---

42 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “ Kişinin müslümanlığının güzelliği, boş şeyleri terk etmektir.”

قال على رضى الله عنه

حسن الخلق غنيمه

- 477 Gör ne dir ol h̄üsn-i h̄ulq içre ferīd
Diñle k'ola h̄üsn-i h̄ulkuñ ber-mezīd
- 478 H̄üsn-i h̄ulqı öziñe haşlet idin
Kendüñ anı hil' at-i devlet idin
- 479 Kim ki oldı h̄üsn-i h̄ulq ile sirişt
Olısar anuñ yiri lâ-büdd bihişt
- 480 H̄ulqı gökcek olan olur n̄ik-baht
Haq anı eyler sezā-yı t̄ac-baht
- 481 Ya'ni taht-ı dilde anı şāh ider
T̄ac-ı izzet geydirüp āgāh ider
- 482 Hem haḫābībine ider cennetde cār
Eyleyüp aña hezārān i' tibār
- 483 H̄üsn-i h̄ulkuñ menba'ı z̄irā odur
Şems-i h̄üsnüñ maḫla'ı z̄irā odur
- 484 H̄üsn-i h̄ulqı bil ġanīmet imdi sen
Var kesb it r̄uz u şeb h̄ulq-ı ḫasen

474a ayru ola: ola ayru M.

43 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Güzel ahlāk ganimettir.”

480a n̄ik-baht: b̄i-kifāl M.

480b t̄ac-baht: sezā-yı iḫtifāl M.

قال على رضى الله عنه

حلم المرء عونه

- 485 Gör ne dir ol şehr-i h̄ilme şāh olan
H̄ilmi birle muḳbil-i dergāh olan
- 486 H̄ilye-i h̄ilm ile ol ārāste
Gitmek isterseñ ṭarīḳ-ı rāsta
- 487 Her belādan restedür merd-i ḥalīm
Sen de dilerseñ selāmet ol selīm
- 21a 488 Olsa h̄ilmüñ olmasa ʿilmüñ senüñ
ʿAyb-ı cehlün örter ol h̄ilmüñ senüñ
- 489 H̄aḳ sever nef̄s-i ḥalīmi hem Resūl
Hem sever ḳalb-i selīmi cāndan ol
- 490 Sevmesün mi h̄ilm anuñ şānındadır
Mihr-i h̄ilm anuñ dil ü cānındadır
- 491 İmdi h̄ilmi sen de sev anuñ gibi
Bul da şaḳla mihrini cānuñ gibi
- 492 Kim saña h̄ilmüñ olısdur mu ʿin
Rūz-ı maḥşer nezd-i Rabbü'l-ʿālemīn

481b ʿizzet: ḥürmet M.

44 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Yumuşak huyluluk yardımcıdır.”

491b bul da şaḳla: dilde şaḳla M.

492b “Kıyâmet günü Allah katında.” anlamında bir söz.

قال النبي عليه السلام

خير الناس انفعهم للناس

493 Ne buyurdu diñle ol ħayrũ'l-enām
Ol cemī̄-i enbiyā içre be-nām

494 Fi'l-ħaķiķa nāsuñ oldur enfa'ı
Nās içün ol ola nef' uñ menba'ı

495 Her ne kim andan tevaķķu' ideler
Aluban andan temettu' ideler

496 Belki andan istemezsiniz olar
Eyleye ħayrātını evvel ol er

497 Ādemüñ ma' nāda oldur mihteri
Ĥaķ ħatında efđali vü bihteri

498 Yoksa anuñ kimse nef' in görmeye
'Ömri içre hiç cem' in görmeye

499 Yimese yidürmese geydürmese
Ĥayrını miskinlere irgürmese

500 Biliñüz kim ol kişidür şerr-i nās
Eyleñ anuñ gibi ādemden hirās

---

45 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: "İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır."

497a bihteri: mihteri M

497b mihteri: bihteri M.

498 görmeye: görmese M.

قال على رضى الله عنه

خير الاصحاب من ذلك على الخير

- 21b 501 Gör ne dir ol reh-rev-i rāh-ı Celīl
İşbu biz güm-rehlere olup delīl
- 502 Yār oldur kim bir đalāletde seni
K̄omaya görse o ħāletde seni
- 503 Rāh-ı ħayrāta delālet eyleye
Yoluña cān u dil ālet eyleye
- 504 Cān ü dilden ol anuñ bābında k̄ul
K'iletür H̄aḳḳ'a seni bātıldan ol
- 505 Yoḳsa şol kim bir đalāletde seni
Görse vü ḳorsa o ħāletde seni
- 506 Rāh-ı ħayrāta delālet itmese
Yoluña cān u dil ālet itmese
- 507 Hem-nişin olma anuñla ey cüvān
Yoḳsa andan sen görürsin çok ziyān
- 508 Kim seni yelterse ħayra var aña
Pāyına yüzler sürüp yalvar aña

---

46 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Dostların hayırlısı seni hayra sevk edendir.”
502a yār oldur: yār odur M.
506 itmese: itmeye A.

47

قال على رضى الله عنه

خالف نفسك تسترح

- 509 Gör ne dir ol merd-i rāh-ı Hāḡ yine
Tut anuñ güftārına ḡulaḡ yine
- 510 İhtilāf it nefsüñ emrinde müdām
İster iseñ istirāḡat bi `t-tamām
- 511 Nefsüñ emrin ḡutasın bir dem eger
Eyleye her dem seni zīr ü zeber
- 512 Eyleme nefsüñ hevāsına heves
Yoksa görürsin fazāḡat her nefes
- 513 Kim ki olsa nefsinüñ emrinde çüst
Olur ol şeyḡānuñ emrinde dürüst
- 514 Bulmayısar tā ebed ol Hāḡ yolu
Olısar şeyḡān ile nefsüñ ḡulı
- 22a 515 Ey cüvān nefsüñ ḡilāfın gözle sen
Her ne emr itse ḡilāfın özle sen
- 516 Böyledür zīrā velīler ḡaşleti
Sen de eyle bul olarla vuşlatı

---

47 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Nefsine muhalefet et ki, rahat edesin.”

48

قال على كرم الله وجهه

خف الله تأمن غيره

- 517 Gör ne dir ol ḥā'ifu'llāh işit
Sen de güftinden olup āgāh iş it
- 518 Eyle ḥavf Allah'dan her yirde sen
Ger olursañ der-derün-ı perde sen
- 519 Ol görir zīrā aña olmaz hicāb
Cirm-i āb u āteş ü bād u türāb
- 520 İtme ammā ḥavf andan ğayrdan
Olasın tā merd-i rāh-ı ḥavf sen
- 521 Līk ḥavfa üç nişān var āşikār
Rūy zerd ü dīde giryān ten nizār
- 522 Kim Ḥudā'dan ḥā'if olsa ey cüvān
Ḥavf ider andan cemī^c-i ins ü cān
- 523 İmdi sen de ḥāif-i Allāh ol
Heybet-i Allāh'dan pes āgāh ol
- 524 Tā ki senden ins ü cin dīv ü perī
Eyleyüp ḥavf olalar senden berī

---

48 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Allah'tan kork; başkasından emin olursun."

520a andan: ebden M.

523 pes kelimesi M'de bulunmamaktadır.

قال على كرم الله وجهه

خوف الله ينجلي القلوب

- 525 Gör ne dir diñle yine ol merd-i Hâk
Bâb-1 havf-1 Hâk'dan açup bir varak
- 526 Tutsa dil mir 'âtını jeng-i hevâ
Havf-1 Hâk her dem virür aña cilâ
- 527 Fi'l-hakîka havf-1 Hâk oldı belî
Cân u dil âyinesinüñ şayqalı
- 22b 528 Havf-1 Hâk'dan her kim ol giryân olur
Haddi anuñ çün gül-i handân olur
- 529 Yağsa zirâ bir gül-istâna maţar
Lâ-büdd eyler güllerini tâze ter
- 530 Havf-1 Hâk'dan kim olursa ten-nizâr
Rûyı verd-i zerd cismi şâh-vâr
- 531 Olısar ol merdümiñ gözi yaşı
Cennet içre niçe hür meh-veşi
- 532 Devlet anuñ kim Hudâ'dan havf ide
Havf-1 Hâk birle bu dünyâdan gide

---

49 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “ Allah korkusu kalbi diriltir.”

قال على رضى الله عنه

خابت صفقة من باع الدين بالدنيا

533 Gör ne dir ol təcir-i bāzār-ı dīn
‘Arz idüp sarrāfina dürr-i şemīn

534 Kim ki dīnin şatdı dünyā aldı ol
Bu bey‘ de oldı mağbūn ol fużūl

535 Cehl ucundan ğabn-i fāhiş eyledi
Eller itmez kendüye iş eyledi

536 Çıkdı elden ‘ömrinüñ ser-māyesi
Aldı bir laḫza bu dünyā vāyesi

537 Şatma sen dünyāya dīnün ey cüvān
Yoksa āḫir görisersin çok ziyān

538 Dīnün al dünyāñı vir ol Ḥaḫ-şinās
İdesin tā sūd-ı bī-ḫadd ü kıyās

539 Olma dünyā-dār ol dīn-dār sen
Bulasın cennetde tā cā-yı ḫasen

540 Ṭālib-i dünyā bulur cā-yı kilāb
Ṭālib-i dīn bula cennetde me’āb

526b her dem virür aña:virür aña her dem M.

50 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Dinini dünyaya satan zararlı bir alış verişte bulunmuştur.”

536a elden: elinden A.

536b aldı: almış idi A.

540a “Dünya bir leştir, onun talibi köpeklerdir.” mealindeki hadise işaret ediliyor.

قال على رضى الله عنه

خليل المرء دليل عقله

- 23a 541 Gör ne dir diñle şeh-i merdān-ı dīn
Ol ḥalīl-i ‘āşıkīn ü şadıķīn
- 542 Bilmeseñ ger bir kişinüñ ‘aqlını
Fer‘ini vü aşlını vü naqlını
- 543 Hem-deminden anı istidlāl kıl
Aña göre aña istikbāl kıl
- 544 Ger olursa hem-demi şāhib-kemāl
Ḥāline vü kālını olur o dāl
- 545 V’er olursa hem-nişini bī-hüner
Andan istidlāl olur ol bed-güher
- 546 Rüşen olur mezheb ü dīni anuñ
Hem-nişininden hem āyini anuñ
- 547 İmdi sa‘y it hem-nişinüñ ey gulām
Senden olsun a‘lem ü efđal be-nām
- 548 Ṭā ki cehlüñ ola senden nā-bedīd
‘İlm ü dīnüñ ola her dem ber-mezīd

---

51 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanın dostu aklının delilidir.”

قال على كرم الله وجهه

خلوص الود من حسن العهد

- 549 Gör ne dir ol kişver-i cismüñ şehi
Ol meveddet āsmānınuñ mehi
- 550 Çünkü hüsñ ‘ahiddendür ey püser
Dostluğ yüzinde olan nür u fer
- 551 İmdi eyle dā’imā ‘ahde vefā
Tā meveddetle ola şıdķ u şafā
- 552 Olmasa şıdķ u şafā hüsñ-i ‘amel
Dōstluğ düşmenlige olur bedel
- 553 Olıcaķ sen şādıķu ’l-va’ dül ’l-emīn
Yār olur saña ķamu ehl-i zemīn
- 554 Sen ki şıdķa yār olasın ey cüvān
Pes bir şeyden saña irmez ziyān
- 23b 555 Kim şadāķat enbiyānuñ kārıdur
Hem meveddet evliyānuñ dārıdur

---

52 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “Sevginin samimiyeti, vefā güzelliğindedir.”

553a “O verdiği sözden dönmez.” anlamında bir söz.

554b pes: hiç M.

555b evliyānuñ dārıdur: evliyā girdārıdur M.

قال النبي صلى الله عليه وسلم

دم على الطهارة بوسع عليك الرزق

556 Gör ne dir ol seyyid-i sādāt-ı Hâk
Ol sipihr-i serde mihr-i zāt-ı Hâk

557 Ol tahāret üzre dā'im ey cüvān
Tā ki ire rızquña vefret her an

558 Kim tahāretle añar Rezzāk'ını
Artırur Rezzāk anuñ erzākını

559 Kim tahāret birle arza qor qadem
Bulısar tã at şevābın dem-be-dem

560 Pes tahāret de iki nev' üzredür
İdeyüm rüşen beyān bir bir çü dür

561 Biri şu birle beden pāk eylemek
Biri bātıldan Hâk idrāk eylemek

562 Ya'ni zāhirde şer' at birle ol
Hük-m-i bātında haqıkat birle ol

563 Derd-i cisme emr-i şer' idür devā
Derd-i rüha hem devā terk-i hevā

53 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “ Temizlik üzere devam et, bu rızkın artmasına sebeptir.”

557b Tã ki: Tã kim M.

561b bātıldan Hâk idrāk eylemek: bātından Hâk adın yād eylemek M.

قال على رضى الله عنه

دواء القلب الرضى بالقضاء

- 564 Gör ne dir ol dil ṭabībi diñle bil
Var ise ger sende cānā derd-i dil
- 565 Ҕavs-i çarḫı çekse çün dest-i ҡader
Mesken-i tīr-i ҡazādur sīneler
- 566 Gelse ҡavs-ı çarḫdan tīr-i ҡazā
Hiç aña olmaz siper illā rızā
- 567 Ol rızā oldı devā derd-i dile
Derddür ‘ayn-ı devā derdi dile
- 24a 568 Ҥut ҡazā tīrine geçsün sīneñe
Daḫi ne işe yarar sīne neñe
- 569 Sīneñi tīr-i ҡazāya it siper
Sīneñüñ mūyın ҡıl ol mūya siper
- 570 Ҥaḫ ҡazāsına çü rāzī olasın
Lā-cerem sen dil devāsın bulasın
- 571 Çün ҡıyāmet günü Ҥaḫ ҡāḫī ola
Bu rızāñı göricek rāzī ola

54 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kalbin ilâcı, ilâhi takdire razı olmaktır.”

567b derdi dil: derd-i dil M.

570a çü rāzī: ki rāzī M.

قال على رضى الله عنه

دواء الا و زار الندم والاستغفار

- 572 Ol ṭabīb-i derd-i cān u dil saña
Gör ne dir yine kulağın tut aña
- 573 Şadır olsa nāgehān senden günāh
Nādim olup eyle istiğfār ü āh
- 574 Çün nedāmet merhem-i evzārdur
Kāruñ istiğfār u āh u zārdur
- 575 Ma‘ şiyetden hālî olur mı beşer
Lā-büdd eyler ma‘ şiyet olan beşer
- 576 Vizrūñ için sen ki nādim olasın
Rūz-ı maḥşer belki sālîm olasın
- 577 Ki gehī yād eyledükçe vizrūñi
Bāb-ı Hāḳ’da eksük itme ‘özrūñi
- 578 Kūl odur kim cürm ü ‘işyānın bile
Rūz u şeb itdügi tuğyānın bile
- 579 Nādim olup ‘özr ide Mevlā’sına
Aña da Mevlā ider evlāsı ne

---

55 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Günâhların ilacı pişmanlık ve istiğfardır.”
579b aña da: ona da M.

قال على رضى الله عنه

داء النفس فى الحرص

- 580 Diñle ne dir ol ʃabīb-i cān yine
Diler iseñ derdüñe dermān yine
- 24b 581 Hırşı ʃo ma^ç lūlsūñ ey cān dile
Cān ʃabībinden yūri dermān dile
- 582 ^ç İllet-i nefis oldu bil kim āzda
Şıḥḥat-i ten şürb ü ekl-i azda
- 583 Hırşdandır çünki nefsūñ ^ç illeti
İmdi çekme anuñ için zilleti
- 584 Terk-i hırş eyle yūri ey merd-i ḥās
^ç İllet-i nefsūñden ol bu dem ḥalāş
- 585 Hırşı terk itdūñse şıḥḥat cānuna
Gelmeye bir daḥı ^ç illet yanuña
- 586 Hırş zirā ādeme ḥirmān virür
Pes ḥariş irmez merāma cān virür
- 587 Şāhib-i hırş ey cūvān mezmūm olur
Her murādātından ol maḥrūm olur

---

56 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Nefsin hastalığı hırstandır.”

583a hırşdandır: hırşlandır A.

587b her: hem M.

57

قال على كرم الله وجهه

دواء النفس تركه

- 588 Gör ne dir ol tārik-i ef'āl-i nefis
Diñle kim tā biline aḥvāl-i nefis
- 589 Țut sözüm ey cān gel it nefse devā
Ya'ni yūri var ıl terk-i hevā
- 590 ün devā nefse hevāsı terkidür
Hem hevāsınuñ devāsı terkidür
- 591 Enbiyānuñ kārıdur terk-i hevā
Evliyā girdārıdur terk-i hevā
- 592 Nefsini terk-i hevā iden bilür
Terki nefesine devā iden bilür
- 593 Nefsini kim bilse bilür Rabbini
Böyle buyurdu Resūl-i zū'l-ġanī
- 594 Sen de Rabbūñ bilmek isterseñ eger
Terk ile it nefsüñi zır ü zeber
- 595 oy anı terk-i hevā zindānına
Tīġ-ı cū' ile cezā it cānuña

---

57 Hz. Ali (Allah onun yüzünü aġartsın) buyurdu ki: “ Nefsin devası, hevasını terk etmektir.”

589a gel it nefse: ıl nefse A.

592 Bu beyit A'da bulunmamaktadır.

593 “Nefsini bilen Rabbini bilir.” sözüne işaret ediliyor.

58

قال على رضى الله عنه

دليل عقل المرء قوله، دليل اصل المرء فعله

- 25a 596 Gör ne söyler diñle ol ehl-i ħired
Bilmek isterseñ eger aşl-ı ħired
- 597 Ādemüñ nuṭḡı delīl-i ‘aqlıdur
Bildüren māhiyyetini naḡlıdür
- 598 Aşlma ħod fi‘lidür rüşen delīl
Fi‘li ḡavle uymasa olur zelīl
- 599 Ƙıldı Ḥaḡ çün nāṭıḡ-ı ħayvān seni
Ya‘ni itdi şūret-i insān seni
- 600 Sen de söyle sözini insān gibi
Her vücūd içre ‘azīz ol cān gibi
- 601 Olmasa insān gibi söziñ senüñ
Gör yine ħayvān gibi öziñ senüñ
- 602 Ĥüb söylerseñ kerāmet bulasın
Zişt söylerseñ melāmet bulasın
- 603 Sözden irmişdür kerāmet ādeme
Söz için gelmişdür ādem ‘āleme

594b Terk ile it: Terk ile kıl A.

58 Hz. Ali (Allah o ndan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanın aklının delili sözüdür, asâletinin delili ise işidir.”

597b Bildüren: Bildiren M.

قال على كرم الله وجهه

دوام السرور برؤية الاخوان

- 604 Gör ne dir diñle yine ol merd-i Hâk
Gül-sitân-ı cân ü dilde verd-i Hâk
- 605 Şād-man olmağ dilerseñ ey cüvân
Cānib-i yārāna geh geh ol revān
- 606 Anlaruñ didārı virür çeşme nūr
Hem virür cān u dile her dem sürür
- 607 Ğam ğubārı tīre mir ’āt-ı dili
İtse rüy-ı dōst virür şayqali
- 608 Kıl ziyāret geh ğehī ihvānuñı
Derde anlardan dile dermānuñı
- 25b 609 Çün Hırā Tağı’nda geh geh Muştafā
Dirdi şavka kanı ihvān-ı şafā
- 610 ‘Arz ide ya’ni olara derd-i dil
Kim ide teskīn ba’zı derdi dil
- 611 Söylemek zīrā dili teskīn ider
Söylemezseñ cānuñı ğam-ğīn ider

59 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “Sevincin devamı sâdık dostları görmektir.”

606b her dem sürür: dāyım sürür M.

609b kanı: hani M.

610b ide: ider M.

60

قال على كرم الله وجهه

دم على كظم الغيظ يحمد عواقبك

- 612 Gör ne dir ol kâzım-ı hışm u ğağab
Diñle gūş-ı hūş ile öğren edeb
- 613 Her kaçan gelse saña hışm ey cüvān
‘Ākıl iseñ anı hażm eyle hemān
- 614 Tā ki senüñ āhirüñ maħmūd ola
Her işüñ şāyeste-i Ma‘būd ola
- 615 Kim ki dā’im kâzım-ı ğayz olsa ol
Ĥağ sever ğāyet o şahşı hem Resül
- 616 Hażm-ı ğayz iden gönül pür-nür olur
Sırr-ı Sübhān ile hem mesrūr olur
- 617 Kim süvār olsa ğağab tazısına
Çıksa cevġāna cevġ yazısına
- 618 Olmaya ĥayr āhiri ol kişinüñ
‘Ākıbet şerrine uğrar işinüñ
- 619 Ura ol esb-i ğağab anı yire
Gire ol sâ‘at anuñ cāmı yire

---

60 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “Öfkeni tutmaya devam et ki, sonun övülmüş olsun.”

615 Bu beyit M’de bulunmamaktadır.

61

قال على كرم الله وجهه

ذكر الاولياء ينزل الرحمه

- 620 Gör ne dir ol zâkir-i Yezdân yine
Diñle kıl derd-i dile dermân yine
- 26a 621 anda kim olursa zıkr-i evliyâ
‘An samîmü ‘l- alb ammâ bî-riyâ
- 622 Raḥmet-i Raḥmân ider anda nüzûl
Her du‘â kim oluna olur abûl
- 623 Anda olan derdine dermân bulur
Ėar-ı baḥr raḥmet-i Raḥmân bulur
- 624 anda kim bir Őem‘-i cemi‘-i Ḥa yanar
Anda gökden raḥmet-i Raḥmân iner
- 625 Fi ‘l- ḥaıa Őem‘-i Raḥmân’dur velî
Ol vecihden nûr-ı Yezdân’dur velî
- 626 anda kim olsa velî pür-nûr olur
Münkir olan aña Ḥa’dan dûr olur
- 627 Kim velîler adını yâd eyleye
Nârdan Ḥa anı âzâd eyleye

---

61 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağıartsın) buyurdu ki: “Velîleri anmak, Allah’ın rahmetini indirir.”

625b vecihden: cihetden M.

62

قال على رضى الله عنه

ذكر الموت جلاء القلوب

- 628 Gör ne dir diñle o merd-i dil yine
Saña hall itsün o bir müşkil yine
- 629 Mevti zıkr itmek cilā virür dile
Hem fenā bu kālīb-i āb u gile
- 630 Mevtiñi zıkr it öziñe kıl vilā
Tā bula āyīne-i dil incilā
- 631 Rūy-ı mir ʾāt-ı dili jeng-i günāh
Hep ihāta eyleyüp kılsa siyāh
- 632 Yād-ı merg oldı o jengüñ şayqali
Rūşen eyler rūy-ı mir ʾāt-ı dili
- 633 ʿĀqıl iseñ eyle her dem yād-ı mevt
Çün olursın bir nefes nāgāh fevt
- 634 Bāri dil jeng-i günāhla gitmesün
Ol yire rūy-ı siyehle gitmesün
- 26b 635 Mevtiñüñ yādıyla her dem ey cüvān
Eyle dil āyīnesin rūşen her ān

---

62 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Ölümü anmak, kalblerin cilâsıdır.”

63

قال على رضى الله عنه

ذر الانام تنجوا من الاثام

- 636 Gör ne dir ol şāhib-i ʿuzlet yine
Pes o fettāḥ-ı der-i devlet yine
- 637 ʿUzlet eyle nāsdan ey merd-i ḥāṣ
Maʿşiyetden olmaḵ isterseñ ḥalāṣ
- 638 Vāz gel sen iḥtilāṭ-ı ʿāmmıdan
Bulasın tā sen necāt āṣāmdan
- 639 Ger olursañ iḥtilāṭ sen ʿām ile
Olasın meşhūr-ı dehr āṣām ile
- 640 Eyleseñ iftārda ḥalt-ı taʿām
Bir maraḷ olur yā istifrāğ-ı tām
- 641 İḥtilāṭ-ı ʿāmm aña beñzer hemān
Ol bu ʿālem-i ḥāmdan sen ber-kerān
- 642 Yār bir olur cihānda ey nigār
İki ḥarbüz bir bağalda itmez ḳarār

---

63 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanlarla karışıp, görüşmeyi bırak ki, günahlardan kurtulasın.”

636b o fettāḥ: ol fettāḥ M.

639 Bu beyit M’de bulunmamaktadır.

641b ʿālem-i ḥāmdan: ʿām-ı ḥāmdan A.

643 ‘Ārif ol sen var bir yār-i güzīn
Ol anuñla rüz u şeb ħalvet-nişīn

64

قال على رضى الله عنه

ذرا الطاعى فى طغيانه

644 Gör ne dir diñle o şāh-ı ‘ārifīn
Āsmān-ı dilde māh-ı ‘ārifīn

645 Göricek bir řāġiyi tuġyānda
Irma yirüñden ço anı anda

646 Pendüñi zīrā senüñ itmez şabül
Kendüye maġrūr olup ol bü’l-fuzül

647 Kendimi bildüm diyüp ol ħod-pesend
Ĥāşıl itdüm dir maġāmāt-ı bülend

27a 648 Ben ferīdüm dir oġur merdüm geçer
Düm-bürīde nā-bürīde dem geçer

649 Bilmedi ma‘nīde ol kend’özini
Ne gicesin bildi ne gündüzini

650 Añlayan kimse gicesin gündüzün
Kimseye bildirmez ol pes kend’özin

651 Kend’özin bilen kişi bildüm dimez
İşler işin līk iş bildüm dimez

---

64 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Bırak sapıġı azgınlıġında.”

65

قال على رضى الله عنه

ذنب واحد كبير و الف طاعة قليل

- 652 Diñle gör yine ne dir ol ‘aşq eri
Ol meyādīn-i haqīqat serveri
- 653 Şadır olsa senden añsız her günāh
Ol günāh için var eyle her gün āh
- 654 Bir günāhı az görme ey cüvān
Kim anuñ-çün çok yanar düzaḥda cān
- 655 Merd-i Haq bir zerre görse cirmini
Ṭağ gibi görür o cirm-i cürmini
- 656 Bir günāhın biñ görür biñ ṭā‘atin
Bir de görmez ṭut anuñ sen ḥaşletin
- 657 Ṭā‘atin zīrā kabūlün kim bilür
Pes kabūl-i cürmi her müslim bilür
- 658 Çün kabūl-i ṭā‘atüñ mechūldür
Hīçe şaymak pes anı ma‘ḳūldür
- 659 Cürm ḥod nefsüñ kabūli ey püser
Ol cihetden birini biñ gördiler

---

65 Hz. Ali (Allah o ndan razı olsun) buyurdu ki: “Bir günah çoktur, bin ibâdet az.”
652b meyādīn-i haqīqat: mi‘ādīn-i haqīqat M.

66

قال على رضى الله عنه

ذل المرء فى الطمع

- 660 Gör yine ol merd-i merdān-ı cihān
Niçe eyler diñle zilletden beyān
- 27b 661 Ey cüvān sa‘y eyle ol ehl-i vera‘
Sür gönülden var ise hırş u ʔama‘
- 662 Kimde kim olsa ʔama‘ olur zelīl
Künc-i ‘ izzetden yaña bulmaz sebīl
- 663 Zār u ser-gerdān olup ‘ āciz ʔala
Zillet içinde ola baʔup ele
- 664 ʔāmi‘ olur mı dem-i ‘ āḳıl olan
N’eylesün bu māl-i dünyāyı ölen
- 665 Līk ekl ü şürb ü lübsince ʔama‘
İtsün ammā ğayriden ʔılsun vera‘
- 666 Enbiyānuñ evliyānuñ ‘ ādeti
Böyledür sen de idin bu ʔaşleti
- 667 Tā ki dāreyn içre ‘ izzet bulasın
Hem Muḥammed’den şefā‘ at bulasın

---

66 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kişinin horluğu açgözlülükte, ululuğu kanaattedir.”

662b ‘ izzet: ‘ uzlet M.

663b baʔup: yāḳūt A.

67

قال على رضى الله عنه

ذليل الفقر عند الله عزيز

- 668 Gör ne dir ol kıymet-i merdüm-şinās
Niçe urur söz bināsına esās
- 669 Çün ğınā virdi saña ol Zü'l-ġanī
Sen de yüri şākir ol dāyim anı
- 670 Şükr aña oldur ki turup her şabāḥ
Niyetüñ ḥayr ola kārūñ ber-şalāḥ
- 671 Bir zelīl-i faqrı görseñ ʿizzet it
Bağma anuñ faqrına sen ḥürmet it
- 672 Tā saña da eyleye iʿzāz Ḥaḳ
Göñliñe hem ide keşf-i rāz Ḥaḳ
- 673 Ḥaḳ katında hem faqrin ʿizzeti
Şāh-ı dūnyā deñlü olur devleti
- 674 Kim o Ḥallāḳ-ı berr ü baḥr u beşer
Ḳālība itmez nazār ḳalbe ider

---

67 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki:”“(Fakirliğinden ötürü) Halk arasında hor olan, Allah katında aziz (olabilir).”

669a zü'l-ġanī: zü'l-ġınā M.

669b anı: aña M.

671a ʿizzet it: ḥürmet it M.

671b ḥürmet: himmet M.

673a hem: her M. / ʿizzeti: rütbeti M.

- 28a 675 İmdi sen de alıbı o albe ba
Olma isterseñ cihānda merd-i Ha

68

al ali ruzı allē ene

alāe lısan rās mal

- 676 Gr ne dir ol cmle ilmñ mhiri
İlmi āmil bām v zhiri

- 677 Baı-i Ha'dur zebān rşenligi
Luf-ı Ramān'dur cenān rşenligi

- 678 Bir gñl kim rşenādur dā'imā
Bil odur āyine-i ma' nā-numā

- 679 Ma' nā zırā grinr dilden dile
Ba' d-ez-ān şāyi' olur dilden dile

- 680 nki olduñ hsrev-i şırın-kelām
ıl bu halkı re's-i mālña glām

- 681 Her kelāmuñ līnet ile ıl edā
Diñleyen itsn saña cānın fedā

- 682 Luf ile syle dil āzār eyleme
Aduñı ey cān dil-āzār eyleme

---

68 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Dilin doru dzgn konuması, sermayedir."

683 Bir zebān kim olsa ol rüşen-beyān
Olur ol sermāye-i cān u cihān

69

قال على كرم الله وجهه

راقب الله في السر فانه من افضل البر

684 Yine ol fettāh-ı bāb-ı genc-i sır
Gūş-ı hūşuñla işit gör kim ne dir

685 Ol sözimden ey cüvān aña sen
Sırr işinde eyle havf Allāh'dan

686 Kim o havfa cān ile kıl i' tibār
Efdalü'l-birrdür o iş ey hūşyār

28b 687 Ya'ni her işden eyürekdür o iş
' Ākıl isen yüri ol işe durış

688 Mü'min oldur kim Hāḡ'ı hāzır bile
Her işinde anı hem nāzır bile

689 Mü'min olmaz Hāḡḡ'ı hāzır bilmeyen
Her işinde anı hāzır bilmeyen

678a bir: bu M. / rüşenādur: rüşendur A.

69 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: "Gizli hallerde Allah'tan kork; iyiliğin en faziletlisi odur."

685a aña: āgāh M.

687a durış: tırış M.

688a oldur kim: oldur ki M.

689b hāzır: nāzır M.

690 Hakk'ı hazır bilen itmez ma'şiyet
Anı gâyib bilenüñdür ol şıfat

691 İmdi gâyib bilme hazır bil Hakk'ı
Mü'min-i şadık iseñ ol müttakî

70

قال على رضى الله عنه

راع اباك يراعك ابنك

692 Ey cüvân diñle sen ol pîrûñ sözün
Bâb-ı Hakk'da ya'ni ol şîrûñ sözün

693 Cân ile eyle ri'âyet ataña
Bî-mecâl olursa ol sen at aña

694 Ya'ni hoş geçsün senüñ arkañda ol
Kul gibidür ataya zirâ oğul

695 Ataña ol sen zahîr u dest-gîr
Tâ saña dağı ola oğluñ zahîr

696 Nîk ü bed her ne iderseñ sen aña
Lâ-cerem oğluñ ider anı saña

697 Çünkü bulur her kişi itdüğünü
İmdi itme halk ile itdüğünü

---

70 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “Babanın haklarına riâyet et ki; oğlunda sana riâyet etsin.”

- 698 Ādem̄isin ādem̄i olsun işüñ
 Ādem olsun olmasun bir it işüñ
- 699 İt kişinüñ nefsidür ey ādem̄i
 Ādem olan olmaz itüñ hem-demi

71

قال على كرم الله وجهه

رؤية الحبيب جلاء العين

- 29a 700 Diñle ne söyler o yüzi gül saña
 Rüşen olsun iki göziñ tüt aña
- 701 Her kaçan kim hüre dide tîre dil
 Olsa āsāndur uşanma müştekil
- 702 Ğuşşa çekme düşme kār-ı müşkile
 Dōst yüzidür cilā çeşm-i dile
- 703 ‘Aynuña ‘ayn-ı cilādur rüy-ı dost
 Göñlüñe şāfī şafādur rüy-ı dost
- 704 Çeşmüñe çün nürdur dīdār-ı yār
 Kanda ise yārüñi gör yüri var
- 705 Lā-cerem ‘āşık gerekdür ‘ārsuz
 Olmaya tā bir nefes ol yārsuz

---

71 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağırtсын) buyurdu ki: “Sevdiğini görmek, göze cila verir.”

706 Yārdan maḫṣūd pes dīdārdur
Hem ğaraż dīdārdan envārdur

707 İmdi ey dil sen de ol bir yār ile
Rūṣen eyle dīdeñi envār ile

72

قال على رضى الله عنه

رتبة العلم اعلى الرتب

708 Diñle ne söyler o bāb-ı ‘ilm-i dīn
Her ‘ilimde māhir ü şāhib-yaḫīn

709 ‘İlm-i dīndür cān u dil sermāyesi
Andadur ya‘ni dü ‘ālem vāyesi

710 Cümle ‘ālemden ‘ilim evlā durur
Pāyesi her pāyeden a‘lā durur

711 Hāḫ ḫatında andan a‘lā mertebet
Olmaz ey cān ‘ilm ile ol hem-şıfat

712 Kimi kim ‘ilm müzeyyen eyledi
Gün gibi anı mu‘ayyen eyledi

713 Andan irdi her vücūda rūṣenā
Anuñ ile oldı her yād āşınā

29b 714 Şāh-ı ‘ilmüñ ḫükmi cārī ‘arşda
Şanma kim cārīdür ancaḫ ferşde

72 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun buyurdu ki: “İlim rütbesi, rütbelerin en yükseğidir.”

715 ʿİlm dikdi āsmān üzre ʿalem
Cehl fī tahte’ş-şerā ḳodı ḳadem

73

قال على رضى الله عنه

رزقك يطلبك فسترح

716 Diñle sen ol ṭālib-i Rezzāk’ı gör
Nice şerḥ eyler saña erzāḳı gör

717 Rızḳuñ iḳün sen cüvānā çekme ğam
Kim virür Rezzāk rızḳuñ dem-be-dem

718 Rüz u şeb rızḳuñ seni cüyendedür
Der-peyiñce güy tek püyendedür

719 Sen anı bulmazsan ol bulur seni
Nitekim her dem bulur cānuñ teni

720 Ebleh olma yüri var ālūde ol
Kim saña rızḳuñ bulur elbette yol

721 Sen hemān yād idegör Rezzāk’uñı
İrgürür lā-büdd saña erzāḳuñı

712a kimi kim ʿilm: ʿilm kimi kim M.

73 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Rızkın seni arar bulur; rahat ol.”

719a bulmazsan: bulmazsañ M.

720a ālūde: āsūde M.

721a yād idegör: yād eyle ol M.

722 Her ne kim Qādir muqadder eyledi
Bî-^çusr saña müyesser eyledi

723 Destüñ irdi dāmen-i maqşūduña
İmdi ^çābid ol yūri ma^çbūduña

74

قال على رضى الله عنه

رسول الموت الولادة

724 Gör ne dir diñle o merd-i mu^çteber
^çĀlem-i cāndan saña virür h̄aber

725 Geldi nāgeh ^çālem-i ebdāna cān
Bir nefes t̄urup olısdur revān

726 Gitmesine gelmesi oldu resūl
Yine ister aşlına bulmaq vuşūl

30a 727 Bu gelüp gitmek işāretdür saña
Añladuñsa key bişāretdür saña

728 Ya^çni buyurdı saña yoqdur t̄urāğ
Ol varacağūñ yire eyle yarāğ

729 Her nefes kim virüp alursın müdām
Ol saña gel git dimekdür ey hümām

---

74 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Ölümün habercisi, doğumdur.”
725b olısdur revān: yine oldu revān M.

- 730 Çünki geldüñ gitmegi taqđım kı1
Cānuñı cānāna hem teslīm kı1
- 731 Çünki ten qaşırına bir demdür temel
Pes niçün dür[ür] ya bu tül-i emel

75

قال على كرم الله وجهه

رواية الحديث نسبة رسول الله

- 732 Ol muḥaddiṣ gör ne dir diñle saña
Añlayup sözini nisbet it aña
- 733 Kim ki rāvidür ḥadīṣ-i Aḥmedī
Bulur Aḥmed’le visāl-i sermedī
- 734 Kim ḥadīṣ-i Aḥmed naqqāl olur
Aḥmed ile hem-zebān-ı hāl olur
- 735 Her fi’ilde aña olur nisbeti
Ol cihetden bulur a’lā rütbeti
- 736 Sen de ey cān Aḥmed’üñ güftārını
Söyle dā’im işle anuñ kārını
- 737 Tā senüñ de ola aña nisbetüñ
Ol sebebden ola a’lā rütbetüñ

730a taqđım kı1: taqđır kı1 M.

730b Cānuñı cānana hem: cānib-i cānana cān M.

75 Hz. Ali (Allah O’ nun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “Hadis rivayet etmek, Hz. Peygamber’e intisap etmektir. “

738 Cān u dilden nisbet eyle Aḥmed'e
K'iresin anuñla vaşl-ı sermede

739 Devlet anuñ kim aña nisbet ide
Belki dünyāda bulup vuşlat gide

76

قال على كرم الله وجهه

راع الحق عند غلبات النفس

30b 740 Gör ne dir ol kı̇atil-i nefsi-i pelīd
Ol meyādīn-i cihān içre ferīd

741 Dağdağa itdükce nefsiñ gāh gāh
Sen de dergāh-ı Hakk'ı idin penāh

742 Kaşdı bu nefsiñ ki mülk-i dīnūñi
Boza bāṭıl eyleye āyīnūñi

743 İtmesün dirseñ bu nefsiñ dağdağa
Anı baqdırma şaḫın şol u şağa

744 Başına ur ol ḫarūñ efsār-ı cū^ç
Hem ur arḫasına zīn bī-hücū^ç

745 Ba^ç de zān ol üstine anuñ süvār
Yüri eyle ^çazm-i bāb-ı Kird-gār

739b gide: ide M.

76 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsin) buyurdu ki: “Nefsin azması hâlinde, Hakk’a riâyet et, Allah’ın emrine uy.”

- 746 Ol süvār olsa saña oḡ saña
Belki āḡir ola cāy dūzaḡ saña
- 747 Sen süvār olsañ aña devlet senüñ
Cennet içre Ḥakḡ ile vuşlat senüñ

77

قال النبي صلى عليه وسلم

زرنى غباً تزدد حبا

- 748 Gör ne buyurdu Resül-i Kird-gār
Dinleyüp kıl gūş-ı hūşa gūşvār
- 749 Bir muḡibbe ol Ḥabīb Zü'1- ġanī
Ḥubbuñ artar didi geh geh gör beni
- 750 Dost görmek dosta ḡoşdur belī
Ḳilleti maḡlūbdur anuñ velī
- 751 Keşret-i rü'yet olursa dostı
Dostı ḡorsın görirsın postı
- 752 Görse zirā çok kişi bir yārini
Dem-be-dem ekser ḡubbını dīdārını
- 31a 753 Dīde bulmaz ol ḡadar nūriyeti
Geh geh olduḡda gibi dost rü'yeti

---

77 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “ Beni arasıra (seyrek) ziyaret et ki; sevgin artsın.”

751b ḡorsın: ḡor da M.

752b dīdārını: zārını M.

- 754 Eyle geh geh rü `yet-i yāri cevād
Līk her dem ḥubbın it dilde ziyād
- 755 Geh geh ebrüñ meh verāsında zūhūr
İtse cān u dil bulur nūr u sūrūr
- 78
- قال على رضى الله عنه
زرالمرء على قدر اكرامه
- 756 Gör ne dir diñle o merd-i Ḥaḳ-güzār
Cān u dilde sözini ḳıl üstüvār
- 757 Kim seni geh geh ziyāret eylese
Künc-i virānuñ ‘imāret eylese
- 758 Sen de i‘zāz it aña ḳadri ḳadar
Tā bula rüy-ı meveddet zīb ü fer
- 759 ‘İzzet itseñ līk ḳadrinden ziyād
Riṣ-ḥand olur o ḥürmet ey cevād
- 760 Riṣ-ḥandından ger āgāh olsa ol
Sedd olur ol aña bulmaz saña yol
- 761 Yād olur senden seni yād eylemez
Dostlık ḳaşrını bünyād eylemez

---

78 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “ Bir adamı sana ettiği ikrām kadar ziyâret et.”

757b Künc-i virān: Cism-i virān M.

759a ‘ izzet: ḥürmet M.

759b ‘ izzet: ḥürmet M.

762 Rîş-ḥandi ҡo ḥaḳîḳat gözle sen
Gözle her şaḥşa şadāḳat gözle sen

763 Tā ki diller taḥtına şāh olasın
Cān u dil mülkünden āgāh olasın

79

قال على كرم الله وجهه

زيارة الحبيب المرء المحبّة

764 Gör ne dir diñle yine ol ‘aşḳ eri
Ol maḥabbet kişverinüñ serveri

765 Dostuñ geh geh ziyāret eyle var
Cism-i vîrānın ‘imāret eyle var

31b 766 Dostlık bulsun teceddüd dem-be-dem
Şevḳ u zevḳ olsun tezeddüd dem-be-dem

767 Tā tola nūr-ı şafā mā-beynüñiz
Ol vecihden ola rüşen ‘aynuñuz

768 Dü cihān āsāyişidür dostlık
Bu beden ārāyişidür postlık

769 Dost cānındur bedendür postuñ
Pōstı ҡo iste yüri dostuñ

761b ҡaşrını: ҡaşrına M.

762b şaḥşa: şaḥşı M.

79 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “ Dostu ziyaret, sevgiyi tazelemektir.”

765b ‘imāret eyle: ‘imārı eyle M.

- 770 Posta aldanma iste dostı
Dostı bulmaz seven bu postı
- 771 Yüri var eyle diriyken terk-i post
Tā seni Hāḡ ḡazreti idine dost

80

قال على رضى الله عنه

زيارة الضعفاء من التواضع

- 772 Gör ne dir ol Muṣṭafā'nuñ hem-demi
Diñle kim urur tevāzu' dan demi
- 773 Ḳanda kim var bir za'if ü nā-tüvān
Görmege geh ḡāh anı ol revān
- 774 Yoḡlamak anı tevāzu' dandur
Belki ma'nāda teṡavvu' dandır
- 775 Her ḡadem kim ḡoyasın ol yolda sen
On ṣevāb emr oluna Allāh'dan
- 776 Varup aña luṡf ile idüp kelām
Göñlüni alsañ ele sen ey hümām
- 777 Eyleseñ şey'-i ḡalīl iḡsān aña
İde ol dem raḡmını Raḡmān saña

771a Yüri var eyle: Tār-mār eyle M.

80 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Zayıfları ziyaret etmek, tevazudandır.”

777b ide ol dem: ire ol dem M. / raḡmını: raḡmeti M.

778 İde ol ihsān belāñı red senün
 ʿ Afv ide Hāḡ cürmüñi bī-ḡadd senüñ

779 Olasın ġark-ı biḡār-ı maġfıret
 Bulasın cennetde aʿlā mertebet

32a

81

قال على رضى الله عنه

زوايا الدنيا مشحونة بالرزايا

780 Gör ne dir şeyḡ-i zevāyā-yı cihān
 Ger mürīd iseñ iṣit be-ġuş-ı cān

781 Ālemüñ her ġuşesi ey merd-i ḡür
 Miḡnet ü renc ü ġam u derd ile pür

782 Var iken böyle cihānuñ füṣḡatı
 Bu ʿaceb yoġ ḡiç cāy-i rāḡatı

783 Cüst ü cū itseñ ser-ā-ser bu beri
 Bulımazsın ḡiç bir rāḡat yeri

784 Ol vecihden buña Faḡr-i Kāʾināt
 Didi sicn-i müʾminīn ü müʾmināt

785 Ol cihetden geṣt idenler ʿālemi
 Bulmadılar ḡiç bī-ġam ʿādemī

---

81 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Dünyanın her köşesi, belâlarla doludur.”

784 Bu beyit M’de 785. beyitle yer deġiştirmiştir.

786 Mü'min olan kimse bu zindānda
Nice rāḥat olısar ol anda

787 İmdi rāḥat isteme sen mü'minā
Ehl-i zindānuñ ğıdāsıdur 'anā

82

قال على رضى الله عنه

زهد العامى مضله

788 Diñle sen gör kim ne dir ol reh-nümā
Āb-ı dānişden bulan neşv ü nemā

789 Ol ki 'āmīdür cehāletdür işi
Rüz u şeb anuñ ḍalāletdür işi

790 Zühdi vü taqṽası bāṭıldur anuñ
Ḥaḳḳ'ı bilmez cānı cāhildür anuñ

791 Cāhilūñ zühdi vü taqṽası nedür
Tekyesi ne yir ki taqṽası nedür

792 Danıyup taqṽasuna kibr ü riyā
Gösterür mü'minlere ol Kibriyā

32b 793 'Arz idüp şeyṭān gibi taqṽasını
Līk tenhāda ider iğvāsını

82 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Cāhilin zühdü, yoldan sapmadır."

791b ne yir ki: zīrā ki A.

792a Dayanup taqṽasına: Ṭanıyup taqṽasını M.

794 O muğill iġvā idüp idlāl ider
Nice sāde-dilleri bed-ḥāl ider

795 Zāhid-i cāhilden ol dūr ey ʿazīz
Kim küfürden itmez ol imān temīz

83

قال على رضى الله عنه

زينة الباطن خير من زينة الظاهر

796 Gör o merd-i bāṭın ü zāhir yine
Diñle kim ne söyler ol ṭāhir yine

797 Kim ki nefis-i şūm ile hem-ḥānedür
Ṭıṣı maʿmūr u içi vīrānedür

798 Kim ki rūh-ı pāk ile hem-ḥānedür
İçi maʿmūr u ṭıṣı vīrānedür

799 Bāṭınuñ kıl imdi sen ārāste
ʿİlm ile aʿmāl ile pīrāste

800 Līk eyle zāhirüñ vīrāne sen
Olasın şāyeste tā Yezdān'a sen

793a idüp: ider M.

794b bed-ḥāl: idlāl M.

83 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "İçin ziyneti, dış yüzün ziynetinden hayırlıdır."

796a bāṭın ü zāhir: zāhir ü bāṭın M.

- 801 Kim ol Yezdān zāhire itmez nazar
Bāṭına eyler nazar ey mu‘ teber
- 802 Çünkü oldu zīnet-i bāṭın şehā
Zīnet-i zāhirden (ü) evlā vü behā
- 803 Hür bakma zāhiri vīrānlara
İzzet eyle cān ile ol cānlara

84

قال على رضى الله عنه

زحمة الصالحين رحمة

- 804 Gör ne söyler ol imām-ı şāliḥīn
Pīşvā-yı leşker-i merdān-ı dīn
- 805 Zaḥmeti rahmet dūrür şāliḥlerüñ
Dā’imā mü’minlere nāşiḥlerüñ
- 33a 806 Dünyāda şāliḥlerüñ zaḥmetleri
Ola cennetde ider rāḥatları
- 807 Bunda her kim yansa zaḥmet odına
Yanmayup anda irer maḳşūdına
- 808 Bunda kim yanmasa nār-ı zaḥmete
Anda yanar belki nār-ı niḳmete

796b Ṭāhir yine: zāhirīne M.

801a Kim ol: Kim o M.

84 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Salih insanların zahmeti, rahmet sayılır.”

- 809 Zaḥmeti raḥmet bilür şālih olan
Raḥmeti zaḥmet bilür ṭālih olan
- 810 Koyısar cennāta Ḥaḳ şālihleri
Koyıyardur dūzaḥa ṭālihleri
- 811 Ṭālih olma şālih ol sen ey cūvān
Ger dilerseñ ḥūr-ı rıḍvān u cinān

85

قال على كرم الله وجهه

سادة الامّة الفقهاء

- 812 Gör ne dir diñle ‘Aliyy-i Murtażā
Gösteren Ḥaḳ’uñ ḳazāsından rızā
- 813 Ol Muḥammed ümmetinüñ mihteri
Efdali vü ekmeli vü bihteri
- 814 Ol kişilerdür ki ‘ilm-i dінде
Bir kılı kırk ırdılar āyінде
- 815 Komadılar şer‘den taşra ḳadem
Her ne ise ḳıldılar emr-i ḳidem
- 816 Geldigince cānib-i Ḥaḳ’dan ḳazā
Virdiler aña dil ü cāndan rızā

806b rāḥatları: raḥmetleri M.

85 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Ümmetin büyükleri fakihlerdir.”

- 817 ʿİlm-i dīnden nāsa taʿlīm itdiler
Aḥmed'üñ şerʿine taʿzīm itdiler
- 818 Naḫd-i ʿömri cümleten şarf itdiler
Rāh-ı ʿilm-i dīn içinde gitdiler
- 33b 819 Raḥmet-i Ḥaḫ anlaruñ ervāhına
Nūr insün dāʿimā eşbāhına

86

قال على رضى الله عنه

سلامة الانسان فى حبس اللسان

- 820 Gör ne söyler diñle ol ʿālim-i vücūd
Cümle āfātdan sālīm-i vücūd
- 821 Her vücūda kim iner ekşer ziyān
Kimse irgürmez anı illā zebān
- 822 Sākin olsa dil dil āsāyiş bulur
Olmaz ise dil dil ālāyiş bulur
- 823 Rāḫatı zīrā dilüñ dilden dūrür
Her ne miḫnet görse dil dilden görür
- 824 Ger dehāna urasın mihr-i sükūt
Dilde olan keşf-i sırr-ı lā-yemūt

818a cümleten: cümle M.

86 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanın selâmeti, dilini tutmaktır.”

- 825 Ey cüvān añlar ki sālīm oldılar
 H̄aḡ budır ḡabs-i lisānda buldılar
- 826 Sen de ḡoy ḡabse lisānuñ sālīm ol
 Bulmaya tā kim belālar saña yol
- 827 Ger zebānın itmeseñ ḡabs ey ḡalef
 Olasın t̄ir-i belāya sen hedef

87

قال على رضى الله عنه

سيرة المرء تنبىء عن سريره

- 828 Gör ne dir diñle o maḡbūbı yine
 Şūreti vü s̄ireti ḡūbı yine
- 829 Çün saña H̄aḡ virdi insān şūretin
 Virmedi şükr it ki ḡayvān şūretin
- 830 Olmasa ger sende insān ş̄ireti
 Ola bu şūret çü ḡayvān şūreti
- 831 S̄iret üzre şūreti z̄irā Ḥudā
 Eylemişdür ḡāne-i cisme binā
- 34a 832 Gerçi rāzı ādemüñ olur nihān
 L̄ik eyler s̄ireti anı ‘ıyān

87 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanın hâl ve gidişi, içinde gizli olan sırrından haber verir.”

830a s̄ireti: şūreti M.

- 833 Bilen ol rāzı firāsetle bilür
Şanma kim anı kıra'atle bilür
- 834 Gizli bir iş hiç olmaz 'arife
Haq yolında naqd-i cānı şarife
- 835 İmdi sen gel gökcek eyle s̄iretüñ
Çünkü virirmiş haber bu şüretüñ

88

قال على رضى الله عنه

سرورك بالدنيا غرور

- 836 Gör yine ol t̄arik-i dünyā ne dir
Diñle kim ol t̄alib-i 'uqbā ne dir
- 837 İtme bu dünyā-yı fānide sürür
K'ol sürürüñ oldı ma' nāda gurūr
- 838 Pes neñe mağrürsın bilsem seni
Yā neye mesrürsın bilsem seni
- 839 Yoksa a' mālüñ kabül-i Haq mıdur
Cümle aḥvālüñ Haq'a elyaq mıdur
- 840 Yoksa yok mıdur zebānī heybeti
Yā cehennem āteşinüñ ḥiddeti

833b kıra'atle: qarābetle M.

88 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Dünya nimetleriyle sevinmen bir aldanıştan ibarettir.”

- 841 Bunca a^ç māl-i ḳabīḥūñ var iken
Nefs ile şeyṭān senūñle yār iken
- 842 Bu sūrūr ile ğurūruñ pes neden
Yoksa yanmazdı ṭamuda bu beden
- 843 Ger saña yār ise ^ç aḳluñ ey cūvān
Olma bu mātem-serāda ṣād-mān

89

قال على كرم الله وجهه

سمو المرء في التواضع

- 844 Gör ne dir dinle o merd-i hūṣ-mend
Ḥaḳ ḳatında ḳıymet ü ḳadri bülend
- 34b 845 Olsa bir ṣaḥṣuñ tevāzu^ç ḥaṣleti
Dem-be-dem ola ziyāde rif^ç ati
- 846 Rif^ç ati zīrā ḳiṣinūñ ey cūvān
Oldı ma^ç nāda tevāzu^ç dan niṣān
- 847 Bir ḳiṣide kim tevāzu^ç olmasa
Sen ta^ç accüb itme rif^ç at bulmasa
- 848 Rif^ç at isterseñ tevāzu^ç eyle var
Ṭıfl-ı rif^ç at çün tevāzu^ç dan ṭoğar

---

89 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanın yüceliĝi, tevazudadır.”

- 849 Şanma rif' at ola dünyā rif' ati
Rif' at oldur ki ola 'uqbā rif' ati
- 850 Kimde kim olsa tevāzu' meskenet
Bulısar ol āhıretde salţanat
- 851 Hāķ sever zirā tevāzu' ideni
Dürlü ihsānla ider ol Ğanī

90

قال على رضى الله عنه

سوء الظن من الحزم

- 852 Gör ne dir diñle o merd-i hūşyār
Şāhib-i genc-i 'ulūm-ı Kird-gār
- 853 Ey cüvān her nesneden eyle hāzer
Ol degüldür 'ayb odur belki hüner
- 854 Kārıdur zirā hāzer 'āķıllaruñ
Pişesi ğaflet dürür cāhilleruñ
- 855 Hāb-ı ğaflet oldı hayvānāta kār
Lāyık oldur ola insān hūş-yār
- 856 Hūş-yār olan kişi bīdār olur
Merdüm-i bīdār merd-i kār olur

---

849 Bu beyit A'da bulunmamaktadır.

851b ihsānla: ihsānlar M.

90 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kötü zan, basiretle hareket etmektendir.”

855a hayvānāta: hayvānlara M.

- 857 Merd-i kār ol sen de eyle iḥtiyāṭ
Bil kim oldur ʿāqıla toğrı ŧırāṭ
- 858 İḥtiyāṭ itmez kiŧi dīvānedür
Cünbiŧi zīrā anuñ dīv-ānedür
- 859 Pes ne bilsün dīv olan pervā nedür
Nār-ı cehle yanmağa pervānedür

35a

91

قال على كرم الله وجهه

سكر ال ا حباء سوء الخلق

- 860 Gör ne dir diñle yine ol yār-ı Hāḳ
Ol dilīr-i kātīl-i ađyār-ı Hāḳ
- 861 Hūlḳ-ı beddür dōstlar sekri bayıḳ
İḥtirāz it ol fiʿilden ol ayıḳ
- 862 Ḳaṭʿ ider zīrā o ḥubbiñ ḥablini
Dilde ḳomaz ferʿini vü aŧlını
- 863 Meclis-i aḥbābda bir ḥulḳ-ı bed
Olsa redd idüp ḳılurlar anı red
- 864 Ger anı redd idemezlerse olar
Telḥ ider meclislerüñ lā-büdd ol er

---

91 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Dostların sarhoŧluđu, kötü huydur.”

865 Olmasun bir dōstuñ ħulķı ķabīħ
Yoħsa taşħiħ olmaz ol bil sen şaħiħ

866 Ħilķatidür ħulķ-ı bed zirā aña
‘Āķıbet bir gün irer şerri saña

867 Olma anuñ gibi dosta muţtaşıl
Ėafleten olduñ ise vazgil kesil

92

قال على رضى الله عنه

سوء الخلق و حشة لا خلاص منها

868 Gör ne dir ol ħalkı vü ħulķı ħasen
Gūş-ı hūşuñla gel imdi diñle sen

869 Ħulķ-ı bed vahşet dürür ey merd-i ħaş
Bil ki taħķiķ andan ol bulmaz ħalāş

870 Ŧutagelmişdür ezelden ol añı
Hem sirişt olmuşdur anuñla teni

871 Geldi anlar baţn-ı ümden tev’emān
Birbirinden ayrı olmazlar bir ān

872 Bir kişinüñ ħilķatinde ħulķ-ı bed
Olsa anı idemez sa‘y ile red

863b redd idüp kııurlar: sa‘y idüp kııurlar M.

866b saña: aña M.

92 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kötü huy bir vahşettir, ondan kurtuluş yoktur.”

870 Bu beyit A’da bulunmamaktadır.

- 873 Tā diri oldıķca ol bile ölür
Her kaçan kim ölse ol beyle ölür
- 35b 874 Gelmeyince tā ki ol peyk-i memāt
Hulķ-ı bedden bulamaz kimse necāt
- 875 Hulķı bed kimse görirseñ ey cüvān
Vir selāmuñ yel gibi geç git hemān
- 93
- قال على كرم الله وجهه
- شرف المرء فى الادب لا فى النسب
- 876 Gör yine ol şāhib-i fażl ü edeb
Diñle kim ne söyler ol ‘ālī-neseb
- 877 Bī-edeb olma şaķın sen ey halef
Yoķsa bulmazsın ölünce sen şeref
- 878 Oldı zīrā ki şeref ādābda
Pes seniñ-çün olmadı ensābda
- 879 Ger seniñ olmasa nefsiñde edeb
Fā’ide itmez saña fażl-ı neseb
- 880 Olsa bir yirde dıraht-ı meyvedār
Olmasa ammā ki bir şāhında bār

871b bir ān: her ān M.

872b olsa anı: ol anı M.

93 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “ Kişinin şerefi soy sopta değildir; edeptedir..”

- 881 Anı kaṭ^ç idüp hemān şāhib-şecer
Nār ile heyzüm gibi iḫrāk ider
- 882 Aña beñzer fi'l-meşel her bī-edeb
Faḥr idüp yād eyleye aşl ü neseb
- 883 Gerçi göze görünür merdüm gibi
Līk merdüm görür ol heyzüm gibi

94

قال على رضى الله عنه

شر الا مور اقربها من الشر

- 884 Gör ne dir diñle yine ol şīr-i merd
Nefs-i kāfirle iden her dem neberd
- 885 Bil odur şerr-i umūr ey merd-i dīn
Kim kıyāsen ola ol şerre yaqın
- 886 Sen ol işden kendüñi dūr kııl
Çün każālar şerre aḳreb oldı bil
- 36a 887 Bir işüñ kim āḫirinde ola şer
^ç Āqıl olan eyler ol işden ḫāzer
- 888 Ҷanda şerr iş olsa şeyṭān andadur
Şanma sen şeyṭānı cism ü cāndadur

882b idüp: ider M.

94 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "İşlerin kötüsü, kötülüğe en yakın olanıdır."

887 Bu beyit M'de 888. beyitle yer değiştirmiştir.

- 889   anda hayr iş olsa Raḥmān andadur
İşler iseñ anı Raḥmān cādadur
- 890   Kim ki şerr iş itse řeyṭānī olur
Kim ki hayr iş itse Raḥmānī olur
- 891   İmdi sen hayr işle şerden ol ba‘īd
İde tā Raḥmān seni merd-i sa‘īd

95

قال على رضى الله عنه

شمر فى طلب الجنة

- 892   Gör ne dir ol sāķi-i Kevşer yine
Gūř-ı hūřa taķdı bir gevher yine
- 893   Ṭālib-i cennet ol ey merd-i ḳavī
Cidd ü cehd it eyle kār-ı uḫrevī
- 894   Göñlüñ almıř fānī dūnyā lezzeti
Aldamış bir dem hevānuñ şehveti
- 895   Lezzet-i dūnyā-yı fānī ey püser
Zehr-i ḳātildür ider cāna zarar
- 896   Kim ki nūř itdi helāk oldu o dem
Gitdi tutup rāh-ı iḳlīm-i ‘adem

---

95 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Cenneti istiyorsan, alış.”

897 Gel   adem ikl̄imi rāhın ıutma sen
Tut ıarııı-ı m lk-i bākı ol ıasen

898 Tā  at   tesb ı   tehl l   Őıy m
R z u Şeb eyle c v n  ber-dev m

899 Olasın t  l yık-ı cenn t sen
G resin d d r-ı H k bi'z-z t sen

96

قال علی رضی اللہ عنہ

شح الغنى عقوبة

36b 900 G r ne s yler ol c v n-merd-i cih n
Di le anı ey c v n b -g Ő-ı c n

901   n seni H k ehl-i ni  met eyledi
Vech-i d ny  birle ı rmet eyledi

902 Sen de bezl it ehline yoksa   az b
G risersin l -cerem r z-ı ıis b

903 Bu l u ims k eyley p itmez ise n
Bezl   i s n yolına gitmez ise n

904 R z-ı ma Őer olıcaı vaııt-i ıis b
G risersin  ok   az b    ok   iı b

905 Bunda da ııfzında m l   dem-be-dem
Olmayup r hat  ekersin derd   ı m

---

96 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Zenginim cimriliği, kendi hakkında cezadır.”

906 Ye yidir gey geydir ol sen merd-i h̄āş
Bul ʿazāb ile hisābından h̄alāş

907 ʿAkr̄eb ola gūrda mālūñ senūñ
Nʼolısar ol h̄ufrede h̄ālūñ senūñ

97

قال على رضى الله عنه

شمة من المعرفة خير من كثير العمل

908 Yine ol ğavvāş-ı baħr-ı maʿrifet
Dürler iħrāc eyler ol deryā-şıfat

909 Maʿrifetden sende bir şemme eger
Olsa yegdür çok ʿamelden ey püser

910 Maʿrifetden ādemī ʿizzet bulur
Çok ʿamelden kişi çok zillet bulur

911 Ol cihetden kim görüp aʿmālını
Yig bilir her kimseden aħvālını

912 Şāhibin zīrā ʿamel h̄ōd-bīn ider
Az ʿamellü şaħşa kibr ü kīn ider

904 Bu beyit Aʼda 907. beyit olarak yer almaktadır.

907 Bu beyit Aʼda 903. beyit olarak yer almaktadır.

97 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Az bir marifet, çok amelden hayırlıdır.”

- 913 İde mi şeytān kadar kimse ʿamel
Gör ki āhir nice oldu mübtezel
- 37a 914 Maʿrifet virür kişiye meskenet
Virür aʿmāl-i keşīre şeytanet
- 915 Hāḡ katında maʿrifet maḡbūldür
Maʿrifetsüz kimseler çün ġūldür

98

قال على كرم الله وجهه

شبيك ناعيك

- 916 Gör ne dir yine o merd-i muʿteber
Gūş-ı hūşuñla idüp gūş al ḡaber
- 917 Çünki liḡyeñde ola bir mūy-ı sepīd
Zindeġāniden hemān ḡaḡ it ümīd
- 918 Ol münādīdür saña idüp nidā
Daʿvet eyler dir seni yaʿni Ḥudā
- 919 Sen de ey pīr eyle yūri terk-i rāh
Baʿd ezān ḡıl ʿazm-i dergāh-ı İlāh
- 920 Saña ammā n'ola bu yolda yaraḡ
Kim ola ol bābda maḡbūl-i Hāḡ

---

98 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartсын) buyurdu ki: “Saçının sakalının ağarması, senin kara habercindir.”

- 921 Bil saña oldur yarağ ey pîr-i merd
Rûz u şeb it nefsiñ ile sen neberd
- 922 Hâşıl eyle özüñe faqr u fenâ
Rûha vir hubb-ı Hudâ kalbe ğınâ
- 923 Çün ‘ademden geldüñ uşbu ‘âleme
Ol demüñden bir seferdür şoñ deme

99

قال على رضى الله عنه

شفاء الجنان قراءة القرآن

- 924 Gör ne söyler diñle ol şāhib-i şafâ
Bulmağ isterseñ eger kalbe şifâ
- 925 Eyle Qur’ân-ı Kadîme i‘tibâr
İ‘tibâr ide saña da Kird-gâr
- 926 Kim anı itse kırâ‘at rûz u şeb
Ola ol kul maqbûl-i dergâh-ı Hağ
- 37b 927 Kıl tilâvet dâ‘imâ Qur‘ân’ı sen
Ğuşsa vü ğamdan ħalâş it cānı sen
- 928 Giderür Qur’ân dü ‘âlem ğuşşasın
Artırur cennetde cānuñ ħişşesin

921b Rûz u şeb it nefsiñle sen neberd: Nefsiñ ile rûz u şeb eyle neberd A.
99 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kur’ân okumak, kalbe şifadır.”

- 929 Okıyana olısar ur ʻān ŧefı̄[ ]
Ol mŧŧeffı̄[ ] bulısar adr-i refı̄[ ]
- 930 Sen de ur ʻān ou her gŧn ey cŧvān
Olasın tā ŧaıb-i ŧr u cinān
- 931 Bulur itdŧkce tilāvet cān ŧafā
Hem irer derd-i dile her dem ŧıfā
- 100
- al lŧı kŧm llā we
- ŧı nŧı afr mŧn fırr ŧı
- 932 Gŧr ne dir diŧle o merd-i kām-gŧr
Her kelāmıdur ŧ āŧŧ u ām-gŧr
- 933 ŧāıb-i ni[ ] met kim ol ola baı̄l
Bulı anuŧ farına olur delı̄l
- 934 Bir faı̄r olsa saı̄ bil ey benı̄
Andan efardur baı̄l olan anı̄
- 935 Ekle ŧŧrbe māl kim ŧarf olmaya
ŧāıbi anuŧla rāat bulmaya
- 936 ākdŧr ol māl yatur ya acer
Pās-bān issi aŧa ŧām u seer

---

100 Hz. Ali (Allah onun yŧzŧnŧ aartısın) buyurdu ki: “Cimri zengin, cŧmert fakirden daha yoksuldur.”

- 937 Rūz-ı maḥşer olıcaḡ ḥīn-i ḥisāb
Göriser ol māl için dürlü ‘azāb
- 938 Var yimezūñ ur deḥānın muşt ile
Var ise ya vārişine muştula
- 939 Vārişi yoğ ise anı rūzgār
İde zerrāt-ı cihān tek tār-mār

101

قال على كرم الله وجهه

صدق المرء نجاته

- 38a 940 Gör ne dir ol şādıḡu’l-va‘ dü’l-emīn
Şīr-i Yezdān ol emīrū’l-mü’minīn
- 941 Ey cüvān çün nā-gehān bulduñ ḡayāt
Bulısarsın nā-gehān girü memāt
- 942 İmdi gel tūt ḡabl-i ḡubb-ı Ḥaḡḡ’ı berk
Ḥubb-ı Ḥaḡ’dan ḡayrısın var eyle terk
- 943 Ḥaḡ Te‘ālā ḡazretine ‘āşık ol
Yüri rāh-ı ‘āşık içinde şādık ol
- 944 Dāmen-i şıdkı ḡoma elden şaḡın
Şıdk ile oldı olan Ḥaḡḡ’a yaḡın

938 Hz. Ali’nin “ Cimrinin malını vâris veya felâketle müjdele.” Sözüne işaret ediliyor.

101 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “ Doğruluk, sahibini kurtarır.”

941 girü: yine M.

945   Ḳaṅḡı cān u dilde kim şıdḡ olmaya
          Ol dü  ālemde merāmın bulmaya

946   Olmaya bir dilde ger şıdḡ āteşi
          Puḡte olmaz ḡām olur ol dil işi

947   Şādıḡa pes şıdıḡdur viren necāt
          Nitekim cisme virür rūḡı ḡayāt

102

قال على رضى الله عنه

صحة البدن الصوم

948   Gör ne dir diñle yine sen ol hümām
          Nice keşf eyler kerāmāt-ı şıyām

949   Şıḡḡatin cismüñ dilerseñ şāyim ol
          Rāh-ı şavm içre yüri var şāyim ol

950   Ya ni ekl ü şürbüñi eyle ḡalīl
          K’oldı bunlar şıḡḡat-i cisme delīl

951   Ḳıl ḡalīl eklüñ sebük-rūḡ ol yüri
          Cismüñi şıḡḡatde her dem bul yüri

952   Şol kişi kim ekl ü şürbin az ide
          Mürḡ-ı rūḡı  arşda pes pervāz ide

953   Az iden eklin melek-sīret olur
          Hem be-ma nā Muşafā-şüret olur

---

102 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Bedenin saḡlıḡı, oruç tutmaktır.”

- 38b 954 Eklin az eylerdi zîrâ Muştafâ
Bula tâ mir 'ât-ı dil şâfî şafâ
- 955 Rüşen eyler rûze mir 'ât-ı dili
Hem buyurmuşdur Hüdâ eş-şavmu lî
- 103
- قال على رضى الله عنه
صلاة الليل بهاء النهار
- 956 Gör ne dir ol merdüm-i esrâr-dân
Çalbi sırdân çalıbı esrârdân
- 957 Çıl edâ vird-i şalâtin her dünüñ
Tâ ki günden rüşen ola her dünüñ
- 958 Dün namâzı çılmağı 'âdet idin
Câna her şeb tur anı çıl'ât idin
- 959 'İyd-i rûze ola tâ rûzeñ senüñ
Her merâmına ire cân u tenüñ
- 960 Var ise müşkil işüñ âsân ola
Çam gide dilden yüziñ çandân ola
- 961 Hem gice itmişdi mi' râcın Resül

952b pes kelimesi M' de bulunmamaktadır.

955b. "Oruç benim içindir; onun mûkaâfâtını ben veririm." meâlindeki kudsî hadîse işaret ediliyor.

103 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Gece namazı, gündüzün nurudur."

958a çılmağı: çılmağa A.

961a hem: her A.

Gice buldı Hâzret-i Hâḵk'a vuşul

962 Gice gördi nūr-ı Hâḵ Mūsā daḥı
Gice irdi ḥâzrete ʿĪsā daḥı

963 Ol vecihden dir Resul-i ser-firāz
Mü'minüñ mi' rācı olmışdur namāz

104

قال على رضى الله عنه

صبرك يورث الظفر

964 Gör ne dir diñle o merd-i şābiri
Her nefes nefes-i ḥasise cābiri

965 Her belāya şabr iden bulur zafer
Sen de şabr it bul zafer ol mu' teber

966 Hâḵ mu' inidür pes ol şābirlerüñ
Her nefes nefes-i sege cābirlerüñ

39a 967 Şābir-i germ-i belā-yı rūzgār
Bula pāye ʿākıbet Eyyüb-vār

968 Gerçi şabruñ çāşnisi oldı telḥ
Līk olur şoñ hāzımı çün şāh-ı Belḥ

969 Ya' ni çün şāh irişür maşşūdına
ʿĀbid olur dā'imā ma' būdına

963b Namaz, müminin miracıdır." Meâlindeki hadîse işaret ediliyor.

104 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Sabrın seni muzaffer eder."

966a pes ol: kamu M.

970 İrişür maqşūdına şabbār olan
Her nefes nefis-i sege cebbār olan

971 Şabr ile kaçre dürr-i şehlā olur
Şabr ile ekşi koruğ helvā olur

105

قال على رضى الله عنه

صلاح البدن فى لسكوت

972 Gör ne dir diñle yine pes ol emir
Ne bişāret idiserdür ol beşir

973 Ger şalāh-ı ten dilerseñ sākıt ol
Kim ne dir ise disün sen şāmit ol

974 Şan^ç at idin şamtı sen gel ey cüvān
Fitne-i devr-i zamāndan bul emān

975 Ğālem içre bu şerr ü şür u fiten
Dil ucından kopar anlar añla sen

976 Şad-hezārān ser dem-ā-dem her zamān
Kaç^ç ider tiğ-ı zebān-ı hūn-feşān

977 Ger nedim-i şāh iderse keşf-i sır
Ser virür zırā ki sırrın ğayra dir

---

105 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “ Vücutun kurtuluşu, sükûttadır.”

978 Sen de hem-sırsın bugün şāh-ı dile
İmdi sırr-ı şāhı keşf itme dile

979 Yoksa başuñ kaçˆ ider ol tīg-ı dil
Gelmemiş gibi olursın dehre bil

106

قال على رضى الله عنه

صمت الجاهل ستره

39b 980 Gör ne dir diñle ol dānā-yı dehr
Yaˆni ol ˆallāme-i berr ü baħr

981 Şamt keşf eyler kemālin kāmilüñ
Līk setr eyler ˆuyübın cāhilüñ

982 Şāmit olmağ cāhile hoş perdedür
Bilmeyen şanır bihişt perverdedür

983 Merd-i cāhil söylese açup dehān
Zāhir olur cehli ol demde hemān

984 Görüñür yir yir ˆuyübı sözünüñ
Cehli döker arza ˆırzın özinüñ

985 Düşer ol dem ˆizzet ü ikrāmdan
Kem görirler hem anı inˆāmdan

986 Çün didi Aħmed ki herşey şey dürür
Līk ˆālim olmayan lā-şey dürür

---

106 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Cāhilin susması, onun cāhilliğini örter.”

987 Ey cüvān cehd eyle cāhil olma sen
 ‘İlme sa‘y it olduğınca cān-be-ten

107

قال على رضى الله عنه

صاحب الاخيار يأمن الاشرار

988 Diñle cāndan ol ser-i ahyārı gör
 Ne buyurdu kı̄til-i eṣrārı gör

989 Hem-niṣ̄in ol dā’imā ahyār ile
 Olma bir dem hem-nefes eṣrār ile

990 Kı̄urb-ı eṣrār oldu çün nār-ı şakar
 Kim yakın olsa aña cānın yaķar

991 Kim cüdā olmaz ise ahyārdan
 Emīn olur şirret-i eṣrārdan

992 Şirret-i eṣrārdur cāna zarar
 Nice cāna dīn ü imāna zarar

993 Dīn ü imān cāna gerek ey cüvān
 Olma sen eṣrār ile bir dem bir ān

40a 994 Şoḥbet-i eṣrār oldu çün caḥīm
 Ekli çün zaḳḳūm şürbi çün ḥamīm

985b kem: kim M.

107 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İyilerle arkadaş ol ki, kötülerden emin olasın.”

993a cāna gerek: cāna gerekse M.

995 Bu   azābı ekme eřrārı o var
Hem-dem ol ahyār ile leyl ü nehār

108

قال على رضى الله عنه

صلاح الدين فى الورع و فسادہ فى الطمع

996 Gör ne dir ol merd-i merdān-ı vera 
Pīřvā-yı cünd-i erkān-ı vera 

997 Dīn řalāhı bil ki perhīzūñdedir
Ařl-ı perhīzūñ de temyīzūñdedir

998 Ger iderseñ ařl-ı perhīzūñ temīz
Olısar dīnūñ řalāh üzre   azīz

999 Bilmek isterseñ fesād-ı dīn nedür
Rāh-ı dīnde müfsid-i āyīn nedür

1000 Müfsid-i āyīn-i dīn oldu ama 
Gec ama  dan dīn gerekse ıl vera 

1001 Lā-cerem ammā  olan bī-dīn olur
Müminīne kārı kibr ü kīn olur

1002 āmi  üñ amu olur āhīr yiri
Cennet isterseñ ama  dan ol berī

---

108 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Dinin iyiliği takvā ile; bozulması ağgözlülükle olur.”

999a fesād-ı dīn: fesād u dīn A.

1003 Her fazāḥat kime kim vāḳi^c olur
Ekşer ol rüsvālīga ḫāmi^c olur

109

قال على رضى الله عنه

ضل سعى من رجا غير الله

1004 Gör ne dir diñle yine ol şîr-i Ḥaḳ
Gūş-ı hūşuñla işidüp al sebaḳ

1005 Kim ki Ḥaḳ'dan ğayrıya ḫtusa ümîd
Sa^c yini ol ide lâ-büdd nā-bedîd

1006 Cehdini zāyi^c idüp ola zelîl
Bulmaya maḳşûdına aşlā delîl

40b 1007 Zār u ser-gerdān u āvāre ḳala
Vādi-i ḳilletde bî-çāre ḳala

1008 Uşbu ḫāletde iken ol merd-i şūm
İde biñ dürlü şikest aña hücūm

1009 Nār-ı zilletde yanup ol derd-nāk
Vādi-i ḳilletde pes ola helāk

1010 İmdi Ḥaḳ'dan ğayrıya ḫtutma recā
İdin anuñ bārgāhın ilticā

---

109 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Allah'tan başkasına ümit bağlayanın emeği zayi olur.”

1005a ümîd: ümîz A.

1011 Tā seni Hāḡ ġarḡ-ı deryā-yı ni‘ am
Eyleye sen de olasıñ muġtenem

110

قال على رضى الله عنه

ضمن الله رزق كل احد

1012 Gör ne dir diñle sen ol pāk-i‘ tiḡād
Añlayup sözine göster inḡıyād

1013 Halkı yoḡdan var idüp çün ol Celīl
Rızḡuna her biriñün oldı kefīl

1014 Bu ḡamu eşyāyı çün Hhallāk odur
Bil muḡaḡḡaḡ hem yine Rezzāḡ odur

1015 Belki ḡalk itmezden evvel ḡalkı Hāḡ
Rızḡların ḡalk eylemişdür yaḡşı baḡ

1016 Şol kişi kim ġam çeker erzāḡ için
İ‘ tiḡādı kem dürür Rezzāḡ için

1017 Rızḡuna zāmin bilen Rezzāḡ’ımı
ġussa çekmez bulır ol erzāḡımı

1018 Rızḡuña zāmin dürür çün kim Hūdā
Rızḡ için ġam çekme imdi ey gedā

1011a Tā kelimesi A’da bulunmamaktadır.

110 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Allah, herkesin rızḡına kefildir.”

1016b kem dürür: kim dürür M.

1019 anda olursañ saña rızuñ irer
Gūşe gūşe ol seni bulur irer

111

al l rız ll ne

rb hbb w

41a 1020 Gr ne dir diñle yine ol merd-i lb
Nice rşen Şerh ider tarr idp

1021 Bir kimesne bir cihetden n-gehn
Dest-i dşmenden yise biñ bozdoġn

1022 Ol adar virmez veca kim ey recl
Dost destinden aña tounsa gl

1023 Nitekim Manşr' bir vat-i bahr
Cem olup hlk eylediler seng-br

1024 Taşlar dgdkce anuñ cismini
Oh dirdi yd idp Hk ismini

1025 Ol zamn var idi bir Şeyh-i kebr
Ol idi Manşr sırrından hbr

1026 Lk Hk'a tbi olup ey a
Urd Manşr' gl ile ol da

---

111 Hz. Ali (Allah ondan raz olsun) buyurdu ki: “ Dostun vuruşu daha ok ac verir.”

1021b bozdoġn: bozuġn M.

1022b Dost destinden: Dest-i dşmenden A.

1025b Ol idi: Old M.

1027 D̄arb-ı gülden āh idüp did'ol vaḥīd
 Ȓaşlar d̄arbından oldu bu şedīd

112

قال على رضى الله عنه

ضياء القلب من اكل الحلال

1028 Gör ne dir diñle yine ol merd-i dil
 Tā bula her dem devāsın derd-i dil

1029 Bir kişiniñ kim ola ekli ḥelāl
 Ȓalbi azvā ḳālıbı bula cemāl

1030 Ger ḥelāl olursa eklüñ dā'imā
 Ola dil āyīne-i gītī-nümā

1031 Cāna dem dem berḳ ura envār-ı H̄aḳ
 Münkeşif ola saña esrār-ı H̄aḳ

1032 H̄aḳ'ı şirkden tecellī idesin
 Cānı anuñla tesellī idesin

1033 Bir kişiniñ kim ola ekli ḥarām
 Ȓuta anuñ cān u dil mülkin ḳalām

41b 1034 Gözleri görmez eyle a' mā gibi
 'Ālemi pür göre tīre mā gibi

112 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Kalbin nuru, helâl yemektendir."

1029a ekli ola ḥelāl: ekli ḥelāl A.

1032a A'da bu beytin bazı kelimeleri yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1033a A'da bu beytin bazı kelimeleri yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

- 1035 Farq idemez ola qaradan aqı
Bilmeden fevt ola bātıldan haqı

113

قال على رضى الله عنه

ضل من ركن الى الاشرار

- 1036 Gör ne dir diñle yine ol reh-nümā
Merd-i rāh ol sen de halka reh nümā

- 1037 Şol kişi kim meyl ide eşrāra ol
Bil dālāletde qala bi-çāre ol

- 1038 Qılalar iħrāc anı aħyārdan
İdeler ‘add zümre-i eşrārdan

- 1039 Rūz-ı maħşer haşr ola eşrār ile
Dūzaħa girüp yanalar nār ile

- 1040 İmdi meyyāl olma eşrāra şaқın
Olmaқ isterseñ ger aħyāra qarīn

- 1041 Bunda kim olsa qarīn aħyār ile
Anda ola Aħmed-i Muħtār ile

- 1042 Aħmed-i Muħtār ile anda olan
Şübhesiz ol kimsedür Hāқq’ı bulan

1035b bilmeden: bilmedin A.

113 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kötülük edenlere meyleden, yolunu şaşırmiş olur.”
Bu vecizenin metni A’da yoktur.

1043 Hakk'ı bulmak ister iseñ ey cüvān
Ol reh-i Aḥmed'de rūz u şeb revān

114

قال على رضى الله عنه

ضيق القلب اشد من ضيق اليد

1044 Gör ne dir diñle yine ol dil eri
Ol dil ü cān kişverinüñ serveri

1045 Her kaçan kim ey cüvān dīķ olsa ķalb
Ṭur sen anı sa' y idüp var eyle selb

1046 Yoḥsa ķalmaz tende rūḥuñ rāḥatı
Ĝussa vü ğamla geķer her sā' ati

42a 1047 Oldı gönül ķarlığı zīrā eşed
Ḥaķ budır el ķarlığundan ey veled

1048 Gerçi el ķarlığı da şa' b ey püser
Līķ dil ķarlığı andan şa' b ter

1049 İķisinüñ dağı dīķı olmasun
Cān dağı tek tende tengi bulmasun

1042b kimsedür: kimidür A.

114 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Gönül darlığı el darlığından daha zordur."
Bu vecizenin metni A'da yoktur.

1045b A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1046a Yoḥsa: Yoķsa M.

1046b A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1050 Bulcaḡ cān tende tengi ey cüvān
Yüklenüp tengin olur ol dem revān

1051 İmdi cehd eyle ikisinüñ daḡı
Olmaya ʔarlıḡları pes ey aḡı

115

قال على رضى الله عنه

ضاق صدره من ضاق يده

1052 Gör ne dir diñle ḡulaḡ ʔut sen aña
Şadrıñuñ ḡıḡın beyān itsün saña

1053 Gerçi el ʔarlıḡı müşkil-kār olur
Ḍıḡ-ı şadr andan daḡı düşvār olur

1054 Olıcaḡ bir kimsede el ʔarlıḡı
Bulcaḡ ʔarlıḡ gider ol varlıḡı

1055 Müşkil ol kim bulsa sīne ʔarlıḡı
Gitmez ol ʔarlıḡ bulırsa varlıḡı

1056 Ya‘ni anuñ kim ola pür-sīnesi
Buḡż ile hem ḡalka ola kīnesi

1057 Buḡż u kīne oldı sīne ʔarlıḡı
Zā‘il itmez anı dünyā varlıḡı

---

115 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Eli dar olanın gönlü dar olur...”

1055a ʔarlıḡı: ʔarlıḡ M.

1055b varlıḡı: varlıḡ M.

1058 Her kimüñ kim s̄inesi bunlarla (ola) d̄iḳ
Olsa ol Ḥak'dan yaña bulmaz ṭariḳ

1059 Ey cüvān maḳṣūd dildür s̄ineden
İmdi pāk it anı kibr ü k̄ineden

116

قال على رضى الله عنه

ضرب اللسان اشد من طعن السنان

42b 1060 Gör ne dir diñle yine ol ş̄ir-i merd
Nefs birle her nefes idin neberd

1061 Müslim oldur kim dil-āzār olmaya
Hem dilinden bir dil āzār olmaya

1062 Oldı kim eşedd ḍarb-ı lisān
Lā-cerem ṭa' n-ı sināndan ey cüvān

1063 Oñulur ṭa' n-ı sinānuñ yarası
Oñmaz ol ḍarb-ı lisānuñ yarası

1064 Bu lisānuñ ḍarbı z̄irā cānadur
Ol sinānuñ ṭa' nesi ebdānadur

1065 İmdi ey cān var ise dilde bilüñ
Çün sinān uzatma her cāna dilüñ

1066 Rūz-ı maḥşer hem dil-āzāruñ dili
Şıḡmaya aḡzına şarḳa çün ḳolı

---

116 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Dil darbesi, mızrak darbesinden daha tesirlidir.”

- 1067 Görüp anı halk ıgmāz ideler
Vaḥşet idüp andan i' rāz ideler

117

قال رسول الله عليه السلام

طوبى لمن شغله عيبه عن عيوب الناس

- 1068 Gör ne buyurdu Resül-i Kird-gār
İşidüp sözine göre eyle kār

- 1069 Devlet ü iqbāl ü baht ol kişinüñ
Āḥirin fikr eyleye her işinüñ

- 1070 Kendü işinüñ baqa eksüğine
Ġayruñ eksügi anuñ eksügi ne

- 1071 Şuğlı anuñ ola 'aybın gözlemek
Olmaya nāsuñ 'uyübın gözlemek

- 1072 Tuta 'aybın 'aynına karşı o şāb
K'ola nāsuñ 'aybına 'aybı ḥicāb

- 1073 Kendinüñ 'aybın gören bī-'ayb olur
Aña dilden keşf-i sırr-ı ḡayb olur

---

117 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “ Aybı, şunun bunun ayıplarıyla uğraşmaktan kendini alıkoyana ne mutlu.”

1070a Kendü: Kendi M. / eksügi: eksigi M.

1071b Olmaya: İtmeye M.

1072b A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

43a 1074 Ğayrılar ʿaybın gören pür-ʿayb olur
Kendü ʿaybınıñ içinde ğayb olur

1075 Ğayrılar ʿaybın ço gör ʿaybuñ ki tā
Olasın bi-ʿayb sen de sīretā

118

قال على رضى الله عنه

طوبى لمن رزق بالعافيه

1076 Gör ne dir diñle o merd-i āhīret
Kim saña eyler beyān-ı ʿāfiyet

1077 Kim ki her dem yād ider Hāḳ birligin
Hāḳ ider āsān anuñ da dirligin

1078 Ḳutlı ol kim bula rızḳın yüsir ile
Sürmeye ʿālemde dirlik ʿusr ile

1079 ʿĀfiyet birle ola merzūḳ ol
Görmeye hergiz der-i maḥlūḳ ol

1080 Kim ider maḥlūḳa ʿarz-ı ihtiyāc
Ola ʿuryān ḳala her demde o ac

1081 Hālikʼa muḥtāc olan olur ḡanī
Bāb-ı maḥlūḳa varan olur denī

1073b Aʼda bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1074b kendü: kendi M.

118 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Afiyet (nimetiy)le rızıklanana ne mutlu!”

1079a ʿĀfiyet: ʿĀḳıbet A.

1082 Hālik'a muhtāc olan devlet bulur
Bāb-ı maḥlūka varan zillet bulur

1083 Bāb-ı maḥlūkı ço bāb-ı Hālik'a
Var cüvānā bil ḥuḳūḳ-ı sābıka

119

قال على رضى الله عنه

طول العمر مع الطاعة من خلع الانبياء

1084 Gör ne dir diñle sen ol şāh-ı cihān
Kim ider 'ömr-i 'azizüñden beyān

1085 Bir 'ömür kim 'ālem içre ber-devām
Ṭā'at-i Yezdān ile olsa tamām

1086 Enbiyā ḥil'atlerindendür o bil
Var 'ömrüñ ṭā'at-i Yezdān kıl

43b 1087 Gey yüri var enbiyānuñ ḥil'atin
Bulasın anlarla tā Ḥaḳ vuşlatın

1088 Yoksa ey cān bu 'ömrüñ ola dırāz
Olmasa anda Ḥaḳ'a zıkr ü namāz

---

119 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "İbadetle beraber olan ömür uzunluğu, peygamberlerin değerli giyeceklerindendir."

1085a A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1086a A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1088a bu 'ömrüñ ola: bir 'ömür ki olsa M.

1089 Ol ‘ömür ma‘nâda bil kütâh olur
Hem hayırsızdur dağı cân-gâh olur

1090 Bir ‘ömür kim olsa ol aqşer qatı
Lîkin olsa anda Hâq’uñ tã‘ati

1091 Fi’l- haqîqa ol durur ‘ömr-i tavîl
Ol bulur Hâq’dan şevâbât-ı cezîl

120

قال على رضى الله عنه

طال عمر من قصر تعبته

1092 Gör yine ol şîr-i Yezdân ne ider
Cân ile diñle ki ‘ömrüñ şerh ider

1093 Her kimüñ olsa ğam u teşvîşi az
Olısar ol kimsenüñ ‘ömri dirâz

1094 Bu degildür kim göre ol hoş-ıñşâl
Hefte vü evqât u rûz u mâh ü sâl

1095 Bir ‘ömür kim geçe bi-renc ü ta‘ab
Bir demi biñ demcedür itme ‘aceb

1096 Bir ‘ömür kim miñnete olsa qarîn
Biñ demi bir demcedür anuñ hemîn

1089a kütâh olur: kütâhdur M.

1089b cân-gâh olur: cân-gâhdur M.

1090b Lîkin: Lîk M.

120 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “ Ömür uzunluğu, sıkıntılarının azlığındandır.”

- 1097 Dostlar ile vaqt olur bir dem geer
Ol dem ire nie biñ  alem geer
- 1098 Sevdig yle dem olur kim bir beer
Bir demin n  aleminde biñ yaar
- 1099 Sen de dilden s r c v n  gussañı
Alıg r bir demde biñ dem hieñi

121

قال على رضى الله عنه

طر مع الا شكال

- 44a 1100 G r yine ol l -mek n eh-b zını
Evc-i dilden g ster r perv zını
- 1101  n dıraht-ı  r- ha n -geh n
M rg-ı c n onup idindi aiy n
- 1102 Yine n -geh aiy nın terk ider
Ya'ni geldiği yire perv z ider
- 1103 Ya bu c n m rgına ten k h-ı  f
Anda ancak bir dem eyler i' tik f
- 1104 Kesb-i cins id p yine ayy r olur
L -mek n ahr sını seyy r olur

1099b A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

121 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Ems linle u."

1102a terk ider: or gider M.

- 1105 Cinsi birle ʿ ālem-i ervāḥa tā
Varısardur āḫirü'l-emr ey fetā
- 1106 Belki cān mürğinuñ ey zībā-şıfat
Per ü bāli oldı ʿ ilm ü maʿ rifet
- 1107 Sen de ey cān bāl ü per kesb eyle var
Cinsüñ ile ṭāyir ol Sīmūrğ-vār

122

قال على رضى الله عنه

طعة العدو هلاك

- 1108 Gör ne dir diñle yine ol merd-i pāk
Her dem iden düşmen-i nefsi helāk
- 1109 Ḥācet için itme ṭāʿ at düşmene
Eyleme yaʿ ni iṭāʿ at düşmene
- 1110 Ac olursañ da tevaḫḫuʿ eyleme
Düşmenüñden sen teneffuʿ eyleme
- 1111 Yoksa ol nefʿ i helāk eyler seni
Yādīña geldükce ḥāk eyler seni
- 1112 Nefʿ in aña görme sen tek yüzini
Saʿ y kıl koyma ḫulağa sözünü

1103b murğına: Sīmūrğ'ına M.

122 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Düşmana itaat, helâke sebeptir.”

1112a A' da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

- 1113 Kıurb-1 dūřmen nār-1 muhriķdur řakın
Fūrķat andan Hıaķķ'a olmaķdur yaķın
- 44b 1114 Nefsidūr bil kim kiřinūñ dūřmeni
Yana emrin tıtanuñ cān u teni
- 1115 Nefsūñ emrin tıtma zinhār ey cūvān
Bulasın tā hūr u dīdār u cinān
- 123
- قال على رضى الله عنه
طعة الله غنيمة
- 1116 Gör ne dir diñle o merd-i rāst-gū
Sözini tıutup daħı ol nīk-hū
- 1117 Hoş ğanımetdür kişi nefsin başup
Boğazından ğabl-i cū^ç ile ařup
- 1118 Vara cān u dille ğire ğalvete
şad řafā kesb idüp ire selvete
- 1119 Rūz u řeb tār^ç at ide ma^ç būdına
İki ^ç ālemde ire maķřūdına
- 1120 Devlet ol ķula kim ide tār^ç ati
Tār^ç-at-i Hıaķķ'da ğeçe her sār^ç ati

1113a A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

123 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Allah' a itaat ganimettir."

1118b selvete: şalvete A.

- 1121 Tā' at iden devlet-i 'uzmā bulur
Hıdmet iden raḥmet-i kübrā bulur
- 1122 Bende kim ḥizmet ide Mevlā'sına
Lā-büdd irür pāye-i a' lāsına
- 1123 Tā' at eyle ey cüvān Mevlā'ya sen
İresin tā pāye-i a' lāya sen

124

قال على رضى الله عنه

طلب الادب اولى من طلب الذهب

- 1124 Gör ne dir diñle yine sen ol edīb
Tā saña ādābdan ola hem naṣīb
- 1125 Bir yaña dünyā dolı olsa zehab
Bir yaña olsa yalıñuz pür-edeb
- 1126 Gec zehabden tut edeb dāmānını
Gey yüri mīrāş-ı edeb қаftānını
- 45a 1127 Başıña tāc idüp al şāh-vār
Sen de Hāḳ dergāhına çün şāh var

1122b ḥizmet: hıdmet M.

124 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Edeb ve terbiye kazanmaya çalışmak, para kazanmaya çalışmaktan daha iyidir.”

1124b hem kelimesi A'da bulunmamaktadır.

1125a dolı: tölı M.

1125b A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1126a dut: tut M.

1126b A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1127a tāc idüp: tāc-ı edep M.

- 1128 Oldı zīrā Ḥaḡ atında mu‘teber
Bir edeb yüz biñ zehebden ey püser
- 1129 İssini zīrā zeheb nāra eker
Ya‘ni ün Fir‘avn bed kāra eker
- 1130 Şāhibin eyler edeb Mūsā-ıfat
adrine rif‘at virür ‘İsā-ıfat
- 1131 Tālib ol ādābı olma zer aleb
Terk idüp ‘İsā’yı olma ar aleb

125

ال على رضى الله عنه

ظن السوء بالناس من قبل الخناس

- 1132 Diñle ol ır-i Ḥudā mir-i nās
Nice virür merd-i güftāra libās
- 1133 Sū‘-i ann idüp kesilme nāsdan
K’ola ol iş cānib-i annāsdan
- 1134 Ḥüsn-i ann it hem-niın ol nās ile
Līkin olma bir nefes annās ile
- 1135 Nās-ı bed-siret hemān annāsdur
Geri kim üret yüzinden nāsdur

---

125 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanlar hakkında kötü zan, sinsice vesvese veren şeytan tarafından...”

1132 nās: enās A.

1133b K’ola ol iş: K’oldı ol iş A.

- 1136 Olmayınca nice yıllar hem-nefes
Lā-cerem ma^ç lūm olunmaz künh-i kes
- 1137 Çünkü nā-ma^ç lūmdur kes ey cüvān
İtme nā-ma^ç lūma imdi bed-gümān
- 1138 Her vücūda bed-gümān itmek kişi
Oldı ma^ç nāda ol iş şeytān işi
- 1139 Bilmeyince kimsenüñ keyfiyyetin
İhtiyār idinme anuñ şoḥbetin

126

قال على رضى الله عنه

ظلامة المظلوم لا تضيع

- 45b 1140 Gör ne dir pes ol şeh-i ^ç ālim yine
^ç Adl için ol kätil-i zālīm yine
- 1141 İtse bir mazlūma bir zālīm zulüm
İtmeyüp ḥavf-ı Ḥaḳ añmayup ölüm
- 1142 Ol sitem-dīde tazallüm eylese
Ḥaḳḳına dilden tekellüm eylese
- 1143 Zāyi^ç itmez Ḥaḳḳ anuñ ḥaḳḳın alır
Zalimüñ her yirde ḥaḳḳından gelür

1135a nās-ı: nāsın A. / ḥannāsdur: ḥannāsdan A.

1135b nāsdur: nāsdan A.

1139 A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

126 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Mazlumun yanıp yakılması zayi olmaz."

- 1144 Seng-i hārāyı eridür hem-çü mûm
 Āh-ı mazlûm irse çün bād-ı semûm
- 1145 Āh idüp mazlûm aqıtsa göz yaşın
 Acıyup deryā taşa döke yaşın
- 1146 Bulamazsın āh-ı mazlûmdan rehā
 Z̄ulmi ƙo ‘adl it ki bulasın bahā
- 1147 Kimseye bir kimse z̄ulm itmez meger
 Eyler ise yine kendüye ider

127

قال على رضى الله عنه

ظلم الظالم يعوده الى الهلاك

- 1148 Gör ne söyler diñle ol ‘ālī-cenāb
 Rüy-ı ma‘nādan idüp ref‘-i niķāb
- 1149 Z̄ālīmüñ z̄ulmi çeküp ey cān-ı pāk
 Amı dürlü derd ile eyler helāk
- 1150 Z̄ulm ile cem‘ itdigi māl ü menāl
 Olısar kendi gibi hep pāy-māl
- 1151 Vech-i ma‘nādan gör uşbu kā’inat
 Fi’l- haķīķa oldı bir mir’āt-ı zāt

1141b añmayup ölüm: añmayup z̄ulüm M.

1146a A’da Yirde ƙalmaz āhı mazlûmuñ şehā mırası vardır.

127 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Z̄ālimin zulmü onu helâke çeker.”

- 1152 Her kişi başsa aña zātın görür
Hem řıfātın hem maķāmātın görür
- 1153 Ger ‘adl it ger zulum ey hūşyār
Her ne itseñ anda olur āşikār
- 46a 1154 Her ne vaz‘ itseñ görünür ol saña
Dirsin oğ ne eylemişim ben baña
- 1155 İmdi ey cān eyelük ile gör anı
Bed idüp bed görme anda sen seni

128

قال على رضى الله عنه

ظلمة الظالم تظلم الايمان

- 1156 Gör ne dir ol āftāb-ı nūr-bağş
Mātem ehline sezādur sūr-bağş
- 1157 Şol kişiler kim zulum kesb itdiler
Zulmet-i zulm ile bundan gitdiler
- 1158 Gitmedi envār ile imānları
Gitdi pes tahte’ş-şerāya cānları
- 1159 Hem-nişin-i zālīm olma ey cüvān
Yoksa düşer zulmete cān ü cenān

1152b A’da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1153b A’da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

128 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Zālīmın zulmü, imānı karartır.”

- 1160 Anları zulmet ihāta itmesün
Zulmet ile bu cihāndan gitmesün
- 1161 İrmesün hem rüy-ı imāna zulem
Çekmesün dūzaḥda cān derd ü elem
- 1162 Fi'l-ḥaḳīḳa şoḥbeti zālimlerüñ
Bil kim oldı dūzaḥı ʿālimlerüñ
- 1163 Ki şaḳın zālim yüzine baḳma sen
Özüñi nār-ı caḥīme yaḳma sen

129

قال على رضى الله عنه

ظلّ عمر الظالم قصير

- 1164 Gör ne dir ol sāye-i Yezdān yine
İdiser dil derdine dermān yine
- 1165 ʿÖmri zılli zālimüñ oldı ḳaşīr
N'ola māh u sāli gördiyse keşīr
- 1166 Yaşasa biñ bunda bir zālim kişi
Likin olsa cevr ü zulm anuñ işi
- 46b 1167 Zā'il ola ʿömri zılli anda
Bulmaya cāy cānı bunda anda

---

129 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Zālimin ömrünün gölgesi kısadır.”

1164a A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1165a A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1166a A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1167b cāy: cā A.

- 1168 Her kimüñ kim sāyesinde bir gedā
Rāḥat olsa ḥıdmetin idüp edā
- 1169 Ol kişinüñ ger olursa ‘ömri az
Ola ma‘ nāda anuñ ‘ömri dırāz
- 1170 Olmaya zā’ il zemīnde sāyesi
Sāyesinüñ arta ḳadr-i pāyesi
- 1171 Anuñ içün zıll-i Ḥak’dur pādişāh
Kim olupdur sāyesi ḥalka penāh

130

قال على رضى الله عنه

ظلّ الكريم فسيح

- 1172 Gör ne dir ol ṭālib-i luṭf u kerem
Ḥaḳ ḳatında ol ‘aziz ü muḥterem
- 1173 Var penāh idin kerimüñ sāyesin
Gör nice evsa‘ dur anuñ pāyesin
- 1174 Ol kerimüñ sāyesinde rāḥat ol
Rāḥat içre her dem ü her sā‘ at ol
- 1175 Olmasun vāki‘ daḥı ḳillet saña
Ḳillet içre olmasun zillet saña

---

130 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kerem sahiplerinin gölgesi genişdir.”

- 1176 Nār-ı kılllet yaqmasun hergiz seni
Bār-ı zillet yaqmasun esb-i teni
- 1177 Gerçi gāyet ıssıdur nār-ı saqar
Līk nār-ı kılllet andan qok yaqar
- 1178 Bir gedāyı sen de sāyeñde şehā
Rāhat eyle bul maqām-ı muntehā
- 1179 Olıcak yarın gününñ germiyyeti
Bulasın Hāq sāyesinde rāhatı

131

قال على رضى الله عنه

ظل السلطان كظل الله

- 47a 1180 Gör ne söyler ol hümā-yı sāye-bağş
Sāye-i şāh kelāmı pāye-bağş
- 1181 Sāye-i sulţān-ı ‘ādil ey cüvān
Fi'l-ḥaḳīqa sāye-i Hāq’dur hemān
- 1182 Kim anuñ zılında ḥalk āsüdedür
Rüz u şeb ḥıdmetleri ma‘ büdedür
- 1183 Sāyesinde ḥoş geqerler merd ü zen
Bī-ğam u teşvīşdür şāhib-dü zen
- 1184 Farzdur emrin edā itmek anuñ
Yolına hem cān fedā itmek anun

---

131 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Sultanın gölgesi, Allah’ın gölgesi gibidir.”

- 1185 Kim ki ol şāhuñ yolında ey velīd
Ölse ol kimse olur bī-şekk şehīd
- 1186 Şeh ki halkı kendüden irzā ide
Emr-i şer‘-i Aḥmed’i icrā ide
- 1187 Sāye-i Ḥaḳ’dur o şeh hem sāyesi
Ḥaḳ katında yüce anuñ pāyesi

132

قال على رضى الله عنه

ظلّ الاعوج اعوج

- 1188 Gör ne dir diñle o şāh-ı rāstīn
Āsmān-ı dilde māh-ı rāstīn
- 1189 Rāst olmaz merd-i lengüñ sāyesi
Sāyesine göre olur pāyesi
- 1190 Bāṭını da kej dūrür çün zāhiri
Kejligüyle ola maḥtūm āḫiri
- 1191 Şirreti anuñ derūnında nihān
Olmayısar hiç ḫaber andan ‘ıyan
- 1192 Geh sözinde geh yüzinde şirreti
Görinür zīrā ki yoḳdur şihḫati

---

132 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Eğrinin gölgesi de eğridir.”

1188a Gör ne dir diñle: Diñle gör ne dir M.

1192a A’da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

- 1193 Şıhhat üzre Hâlik anuñ hilkatın
 omamışdur istemesün şıhhatın
- 47b 1194 Ebleh olma anda şıhhat isteme
 Sen anuñ zıllında rāhat isteme
- 1195 İhtirāz it sāyesinden a‘recuñ
 Yoksa görünür senüñ de a‘vecüñ

133

قال على كرم الله وجهه

عش قنعاً تكن ملكاً

- 1196 Diñle ol mülk-i anā‘ at mālikin
 Gör ne dir silk-i selāmet sālikin
- 1197 ıl anā‘ at mālİK ol mülk-i dile
 Bul selāmet sālİK ol silk-i dile
- 1198 İtmeyince sen sülük-ı silk-i dil
 Olamazsın pādiřāh-ı milk-i dil
- 1199 Mülk-i dil bil āhİret aĥvālidür
 Silk-i dil hem āhİret a‘mālidür
- 1200 Dünyevī olan ‘amelden vāz gel
 ut sözim ül-i emelden vāz gel

1193a A’da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1194a Ebleh: Eyle A.

1195a sāyesinden: sāyesinde M.

133 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kanaatle yaşa, sultan gibi ol.”

1201 Çün bu yirden şoyunup gitseñ gerek
Pes bu mālî cem^c idüp n'itseñ gerek

1202 İmdi bir loğma ile bir hırka saña
Bes gidince Hâzret-i Hâk'dan yaña

1203 Kāni^c ol bunlarla şāhāne diril
Merd iseñ bu yolda merdāne diril

134

قال على رضى الله عنه

عيب الكلام تطويله

1204 Diñle ne söyler yine mîr-i kelām
Gör nice virür kelāmına niżām

1205 Ger düşerse söylemek maḥfilde söz
Çok gerekmez az gerekdür dilde söz

48a 1206 Oldı taṭvīli söziñ^c ayb ey cüvān
Ṭut zebānuñ çok söze açma dehān

1207 Her kaçan söz söylese ehl-i hüner
Ol sözün eyler be-gāyet muḥtaşar

1208 Bir söziñ mefhūmı olsa mücmelā
Pes ne ḥācet kim o söz tafşīl ola

1209 Bil ki tafşīli söziñ virür şudā^c
Aña kim eylerse anı istimā^c

---

134 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Sözün kusurlu olanı, uzun olanıdır."

1210 Derd-i serdür çünkü tafşîl-i kelâm
İmdi sen de itme taṭvîl-i kelâm

1211 Muhtaşar iden sözün mergüb olur
Sözi maṭlûb u özi maḥbûb olur

135

قال على رضى الله عنه

عاقبة الظلم و خيمة

1212 Gör ne dir diñle yine ol hüş-mend
Güşuña taḫmak diler bir dürr-i pend

1213 Kime kim yâr olsa şeytân-ı racîm
Zâlim idüp âḫirin eyler vaḫîm

1214 Kârın anuñ zûlm ü şûr u şerr ider
Şirretinden cânları muḫtarr ider

1215 İtdirür maḫlûma dâ'im bed-du'â
Tâ ire renc ü belâ vü derd aña

1216 İrgürür âḫir vaḫâmet cânına
Hem ḫasâret dînine îmânına

1217 Çünkü zûlmüñ âḫiri oldu vaḫîm
İmdi zâlim olma ol öziñ raḫîm

---

135 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Zûlmün sonu vahimdir.”

1218 Olma şeytān-ı racīme yār sen
Şaqla imānın hem ol dīn-dār sen

1219 Ey cüvān tā āhirüñ maḥmūd ola
Her işüñ şāyeste-i Maḥ būd ola

48b

136

قال على رضى الله عنه

علو الهمة من الايمان

1220 Gör ne söyler diñle ol ḥālī-himem
Pīşvā-yı leşker-i ḥayl-i ümem

1221 Nūr-ı imāndan kimüñ kim sīnesi
Olsa pür hiç olmaz anuñ kīnesi

1222 Eylemez bir kimseye buḥl u ḥased
Rūḥına eyler nazār görmez ḥased

1223 Rüz u şeb meşgūldür ḥuqbā için
Kimseye meyl eylemez dünyā için

1224 Şöyle ḥālīdür özine himmeti
Hiçdür yanında dünyā niḥ meti

1225 Cīfe-i dünyāya kerkes varısar
Egmez ol şeh-bāz-ı bālā-ter nazār

---

136 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Gayret büyüklüğü imandandır.”

- 1226 Halkı görüp Hâlik'ı gözler gözi
Rızkı bulup Râzık'ı özler özi
- 1227 Şihhat-i imândandur ey nigâr
Bu ʿulüvv-i himmet ile sen de var

137

قال على رضى الله عنه

عدوك من ذلك على الاسائة

- 1228 Gör ne dir ol kı̇atil-i aʿdā-yı Hâk
Ol şināsā-yı kec ü dānā-yı Hâk
- 1229 Bir kişi saña isāʾet eylese
Tı̇nlama anı ʿadāvet eylese
- 1230 Ol isāʾet dāl olur düşmenlige
Yāhud istibdāl olur düşmenlige
- 1231 Hem ʿadāvet bil isāʾetden kıpar
Hem isāʾet bil ʿadāvetden kıpar
- 1232 Hem isāʾet hem ʿadāvet ey nigâr
Tev'emāndur baṭn-ı şeytāndan toĝar
- 49a 1233 Çünkü şeytāna uyar evlāddur
Anlar ile olmayan dil-şāddur

1227a imândandur: imāndur M.

137 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Seni kötülüĝe sevk eden, sana gadreder."
1232b A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1234 Nesl-i insānsın sen añma anları
Hem-nişin idinme ol şeytānları

1235 Hem-nişini anlaruñ şeytān olur
Anlar ile olmayan insān olur

138

قال على رضى الله عنه

عسر المرء مقدّم اليسر

1236 Gör ne dir diñle o merd-i mu‘teber
Kim virür ol yüsür ü ‘usruñdan haber

1237 Bir işüñ kim evvelinde ‘usr olur
Lā-büdd anuñ āhirinde yüsür olur

1238 Lā-cerem her zulmetüñ bir nūrı var
Haq budır her mātemüñ bir sūrı var

1239 Her şebüñ bir rüz-ı rüşendür soñı
Nitekim her rüzüñ olur şeb öñi

1240 Mā-verāsından gamāmuñ āftāb
Gösterüp yüzün ider pür-tāb tāb

1241 Gāh giryān gāh handāndur felek
Gāh tīre gāh tābandur felek

---

138 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanın güçlüğü, kolaylığın başlangıcıdır.”

- 1242 onsa dil řahrāsına cünd-i tera
İnhizām eyler anı řāh-ı fera
- 1243 am yime olsa bu gün düřvār iřüñ
Yarın āsān eyler ol dādār iřüñ

139

al lī rıřī llā ne

l dr ltoklīn

- 1244 or ne dir ol merdüm-i ālī-adir
Āsmān-ı dilde ol māh-ı bedir
- 1245 Bir kişi olsa tevekklde tamām
Olısar ol řāhib-i ālī-maām
- 49b 1246 Bāb-ı Hā'a kim tevekkül eylese
Hāke yüz sürüp tebehhl eylese
- 1247 Hā anuñ bālā-ter eyler adrini
Āsmāndan evsa eyler şadrını
- 1248 Pāk  řāfī idüp anuñ sīnesin
Giderir lince kibr  kīnesin
- 1249 Nr-ı irfānın yetrr birine
Getrp emřālī o anı yirine

1236b ol kelimesi M'de bulunmamaktadır.

1243b āsān eyler ol: āsān ol A.

139 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Tevekkül edenlerin değeri yüksek olur."

1245a A'da bazı kelimeler yıpranma sebebiyle okunamamaktadır.

1250 Ey cüvān sen de tevekkül eyle var
Bāb-ı Yezdān'a tebehhül eyle var

1251 Bunda anda ola tā ḳadrüñ bülend
Ḥaḳ ḳatında ola her fi'lüñ pesend

140

قال على رضى الله عنه

عقيب كل ليل يوم

1252 Diñle sen ol 'āḳıbet-endīşi gör
Ne beyān eyler saña o kişi gör

1253 Her günüñ her gicesi var ey cüvān
Birbiri ardunca olurlar devān

1254 Añlar iseñ bu işāretdür saña
Cānib-i Ḥaḳ'dan bişāretdür saña

1255 Şeb ğama oldı işāret şāda rüz
Şād oldı dil-güşā ğam dīde-düz

1256 Gelse ğam zülmet tutar dil dīdesin
Görmez olur dil de ḳanda gidesin

1257 Gelse şādi rüşen olur çeşm-i dil
Şöyle kim vaşf idemez anı bu dil

1258 Çekme ğuşsa ger gelürse ğam dile
Anuñ ardınca gelür şādī bile

---

140 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Her geceyi bir gündüz takip eder."

1259 Çünki geldüñ ‘āleme bil ey cüvān
Geh ğam u geh şādīdūr kār-ı cihān

50a

141

قال على كرم الله وجهه

غاية الجود بذل الموجود

1260 Gör ne dir ol şāhib-i cūd u kerem
Ol Resūl-i Hāḡ ḡatında muḡterem

1261 Ğāye-i cūd oldı virmek varını
İdicek Hāḡ birle kim bāzārını

1262 Bezl-i mevcūd eylemekdür ehline
Ğāyet-i cūd añladuñsa ehli ne

1263 Cān u dilden yād idüp ma‘ būdūñı
Ehlüne bezl eyle gel mevcūdūñı

1264 Ehlüne bezl eylemezseñ mālūñı
Ğöresin yarın mükedder ḡālūñı

1265 Eyleme zinhār nā-ehle ‘aḡā
Hāḡ ḡatında ol ‘aḡā olur ḡaḡā

---

141 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “Cömertliğin son derecesi, mevcut olanı vermektir.”

1265a eyleme: eylemen A.

1266 Belki nā-ehle seḫāvet eylemek
Oldı ma' nāda sefāhet eylemek

1267 İmdi nā-ehle seḫāvet eyleme
Ehlüne vir sen sefāhet eyleme

142

قال على رضى الله عنه

غنم من سلم

1268 Gör ne söyler diñle ol şāḫib-ğınā
Bize irşād eyleyüp ol şeyḫ tā

1269 Ol kişi buldı selāmet her zamān
Varını bildi ğanimet her zamān

1270 Hāḫ ne virdiyse ḫanā' at eyledi
Emrine dā'im iṭā' at eyledi

1271 Gördi ḫoş bir loḫma vü bir ḫırḫasın
Gözledi peyveste kendü firḫasın

1272 Baḫmadı ğayrılarıñ aḫvāli ne
Nāzır oldı kendinüñ aḫvāline

50b 1273 Gözleyen ğayrılarıñ aḫvālini
Görmez olur kendinüñ ef' ālini

---

142 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Selāmet bulan ganimet bulmuş demektir.”
1271b kendü: kendi M.

1274 Ey cüvân sen kimse hâlin gözleme
Kendi hâlin gözle ğayrı özleme

1275 Tâ selâmet bulasın dâreynde
Giçesin sen hoşca bu mâ-beynde

143

قال على رضى الله عنه

غمرة الموت اهون من مجالسة السفهاء

1276 Gör ne söyler ol emîr-i kām-rân
İşidüp sözini sen de kām rân

1277 Hem-dem olma gönül almaz âdeme
Yoksa ğark olur gönül baħr-i ğama

1278 Ol seni sevmez kişilerden ba^çîd
Olmağ isterseñ eger her gün sa^çîd

1279 Şoħbet-i nâ-cins çün nâr-ı sağar
Bir nefesde biñ dil ü cānı yağar

1280 K'ey şağın olma sefîhe yâr sen
Yoksa görürsin ^çazâb-ı nâr sen

1281 Ķurb-ı esfeh mühlik-i cān oldı bil
Ĝamret-i mevt andan āsān oldı bil

---

143 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Gönlünün sevmediği adamla sohbet etmekten ölümün şiddeti daha hafiftir.”

1282 Gerçi mevtüñ sekri müşkil kârdur
Şoḥbet-i nâ-dân daḥı düşvârdur

1283 Ey cüvân olma celîs esfehlere
Kendüñi beñzetme ol güm-rehlere

144

قال على رضى الله عنه

غلام عاقل خير من شيخ جاهل

1284 Gör ne söyler yine ol cân-ı cihân
Diñle nice ma' nâ idiser beyân

1285 Görme ğāfil bir ğulām-ı ' āqılı
Şāyed ola ḥaḳ kelāmuñ nāqılı

51a 1286 Bir cüvân-ı nāqıl-i ğüftâr-ı Ḥaḳ
Pîr-i cāhilden Ḥaḳ'a oldı eḥaḳ

1287 Bir cüvân-ı şāḥib-i fazl olsa kih
Pîr-i bî-ma' nâdan ol ma' nâda bih

1288 Pîr ma' nâdur be-ma' nâ ey mürîd
Pîr anı şanma ki ola mû-sepîd

1289 Pîr-i nâ-bāliġdir olan pîr-i sāl
Pîr-i bāliġdür cüvân-ı bā-kemāl

1283b kendüñi: kendiñi M.

144 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Akıllı genç, cāhil ihtiyardan (daha) hayırlıdır."
1287b bih: mih M.

- 1290 Olmasun bir kimse p̄ir-i b̄i-ḥired
 anda varırsa iderler anı red
- 1291 B̄i-ḥired p̄ir olma sa‘y it ey c̄ivān
 Olasın tā sen ab̄ul-i ins ü cān

145

ال على رضى الله عنه

غشك من سخطك بالباطل

- 1292 Gör ne dir diñle sen ol yār-i yek-b̄in
 Rūṣen olsun d̄ide-i tārik-b̄in
- 1293 Kime dirseñ eyle b̄aṭıldan ḥazer
 D̄ide-i dil birle ıl Ḥa’a nazār
- 1294 İncinüp anuñ saña cān ü dili
 Ḥa’ı or tutar tar̄i-ı b̄aṭılı
- 1295 K̄in t̄utup eyler ḥıyānet ol saña
 İtmeye hergiz emānet ol saña
- 1296 Ger emānet ister iseñ ey c̄ivān
 T̄ut zebānuñ kimseye ama dehān
- 1297 Pendüñi vir kendiñe dānā iseñ
 Ğayrı ba gör ‘aybuñı b̄inā iseñ
- 1298 Bend-i pendi t̄uta mı d̄ivāneler
 Nār-ı cehle yana ün pervāneler

---

145 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Seni boş yere kızdıran, sana ihanet etmiş olur.”

1299 Her kişi bir nev^ç ile dīvānedür
Öz hevāsı nārına pervānedür

51b

146

قال على رضى الله عنه

غضبك عن الحق مقبحة

1300 Gör ne söyler ol kelāmı ḥaḳ yine
Ḥıřm-ı Ḥaḳ'dan ol peyāmı Ḥaḳ yine

1301 Ḥaḳ söze incinme sen ey Ḥaḳ-ṭaleb
Olsa Ḥaḳ'dan ğāyet aḳbeḥdür ğaḍab

1302 Kime kim ḥıřm eyleyüp Ḥaḳ itse red
Āteř-i hicrānda yana tā ebed

1303 Her kimüñ aşlı ḥabāřet üzredür
Anuñ a^ç mālī ḳabāḥat üzeredür

1304 Ḥaḳ kelām itmez aña ařlā eşer
Göñlidür zīrā ki ḥārādan beter

1305 Fi'l-ḥaḳīḳa Ḥaḳ kelāmı ey^ç azīz
Gerçi kim bürendedür çün tiĝ-ı tīz

1299 Bu beyit A'da bulunmamaktadır.

146 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Ḥaḳ aleyhinde öfkeli olman, (büyük) kabahattir."
1300b peyāmı: pey-ā-pey M.

1306 Lîk kâr itmez dil-i münkirlere
Ya'ni haqqı setr iden kâfirlere

1307 Hışmı Haqq' uñ bulur âhîr anları
Yanısar nâr-ı cahîme cānları

147

قال على رضى الله عنه

غنيمة المؤمن وجدان الحكمة

1308 Gör ne dir diñle ol merd-i mu' teber
Kim saña virür ganîmetden haber

1309 Oldı gönlinde ganîmet mü 'minüñ
Zevk ile vicdān-ı hikmet mü 'minüñ

1310 Mü 'minüñ kalbinde olsa ma' rifet
Hoş ganîmetdür cüvānā ol şıfat

1311 Her kelāmı hūb idrāk eylese
Şübhe çirkünden dilin pāk eylese

1312 Çıkısa söz meydānına çün şeh-süvār
Eylese cevlanımı tāvus-vār

1313 Ursa çevgān-ı zebān gitse hemān
Güy-ı ma' nā şarqdan ğarba revān

---

147 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Müminin ganimeti, hikmet bulmaktır.”
1313b şarqdan ğarba: şarqdan u ğarba A./revān: devān M.

- 52a 1314 Sözi yazısında bâzî eylese
 Halk-ı Hakk'a dil-nevâzî eylese
- 1315 Bir ğanîmetdür bu kim ey merd-i Hakk
 Degme bir şahşa olur mı müsteħakk

148

قال على رضى الله عنه

غاب حظاً من غاب نفسه

- 1316 Gör ne dir diñle yine ol hūş-mend
 Mü'minîne her sözidür nuş u pend
- 1317 Kim ki ğıybet itdi nefsinde tamām
 Ğā'ib olur hazz da andan müdām
- 1318 Ya'ni nefsünden şu kim ğāfildür ol
 Bulmaya dergāh-ı Hakk'a toĝru yol
- 1319 Bār-gāh-ı Hakk'a isterseñ sebîl
 Saña merkebdür o yolda nefis bil
- 1320 Kimse merkebsüz o bāba varamaz
 Āsitāna yüz sürüp yalvaramaz
- 1321 Ger virürseñ nefsüñe sen hazzını
 Ser-keş olup qor gider bunda seni

---

148 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Gıybet eden hazzını kaybeder.”
 1318b toĝru: toĝrı M.

1322 Virme ھاﺯﺯın neﬀsüñe olsun zebün
Emrüñe hem rām olup bulsun sükün

1323 Ol süvār üstine anuñ şāh-vār
Bār-gāh-ı Hāzret’e çün şāh var

149

قال علی کرّم الله وجهه

فساد لدين من قلت اليقين

1324 Gör ne dir diñle yine ol merd-i dīn
Olasın tā sen daḡı şāḡib-yaḡīn

1325 Kimde kim var ise ger şıdḡ u yaḡīn
Bil muḡaḡḡaḡ ol kişidür merd-i dīn

1326 Bir kişinüñ kim yaḡīni olmasa
Sen ta‘accüb itme dīni olmasa

52b 1327 Bil yaḡīnün ḡilletinden ey cevād
Mülket-i dīne irer lā-büdd fesād

1328 Şekk olan dilde yaḡīn yoḡ muḡlaḡā
Ol gönülde şıdḡ u dīn yoḡ muḡlaḡā

1329 Şekki sür dilden yaḡīni ḡoy dile
Düşme bī-dīnlik ile dilden dile

149 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Din (ehli)nin bozulması, kesin bilgi azlığındandır.”

1327a ḡilletinden: ḡilletinde M. /cevād: cüvān M.

1327b fesād: ziyān M.

1328 olmaz şehā: yoḡ muḡlaḡa M.

1330 Şekkdür dīni fesāda irgüren
 Ādemi şekdür bed ada irgüren

1331 Eyle sen kesb-i yaq̄in dindār ol
 ʿÖmrinüñ bāğında ber-ḥürdār ol

150

قال على رضى الله عنه

فاز من ظفر بالدين

1332 Gör ne dir diñle ol enfās-ı ḥocend
 Ḥaḫ ḫatında ol maḫāmātı bülend

1333 Kim sipāh-ı dīn ile buldı zafer
 Nefs-i düşmen birle dāʿim ceng ider

1334 Mülk-i dīnden sen de cemʿ-i leşker it
 Düşmen-i nefse ğazā-yı ekber it

1335 Ger nedür dirseñ ğazā-yı ekberi
 İdeyüm saña ḫulağūñ tüt beri

1336 Hūd ğazāsından dönicek Muştafā
 Didi aşḫābına ey yārān-ı şafā

1337 Eyledük şimdi cihād-ı aşğarı
 İdelüm imdi cihād-ı ekberi

---

150 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Dindār olan kurtulur.”

1335b İdeyin. İdeyüm M.

1336 “Uḫud” ismi vezin zaruretiyle “Ḥūd” şeklinde yazılmıştır.

1336b yārān-ı şafā: yārān-sā A.

1338 Didiler cümle şahābe yā Resūl
Ol cihāda daḡı göster bize yol

1339 Didi Peyġamber ki bilüñ ol cihād
Nefs ile ceng eylemekdür bi's-sedād

53a

151

قال على رضى الله عنه

فخر المرء بفضله اولى من فخره باصله

1340 Gör ne dir diñle yine ol fāzılı
Ol cemī^c-i ^cilm-i dīnūñ ^cāmili

1341 ^cĀqıl iseñ fazluñ ile kııl faḡır
Cāhil iseñ aşluñ ile kııl faḡır

1342 Aşlı birle faḡır iden dīvānedür
Fazlı birle faḡır iden ferzānedür

1343 Aḡmaḡ erdür aşlını yād eyleyen
Aşlı birle söze bünyād eyleyen

1344 Aşlı yāddan merd- i dānā ^cār ider
Belki fazlın ^cözr ile izḡār ider

1345 Bir kişinūñ olsa ger ceybinde gül
Bende gül vardur dimek ḡacet degül

1337a yā: ey A.

151 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanın faziletiyle iftiharı, soyuyla övünmesinden daha iyidir.”

1346 Būyı anuñ kendisin ifşā ider
Ne yire varsa özin peydā ider

1347 Faẓluñ ile eylegil faḥr ey cüvān
Kim odır iden seni cān-ı cihān

152

قال على رضى الله عنه

فلجك على خصمك بالاحتمال

1348 Gör ne dir ol merdüm-i dānā yine
Nefsi dā'im kılcı ifnā yine

1349 Ḥaşmuñ üzre felcüñi ey hoş-ḥıṣāl
Ḥaḫ ḳomıṣdur sen de bil bi'l-iḥtimāl

1350 Ger iderseñ şabr ḥaşmuñ cevrine
Āḫir irürsin o cevrüñ ğavrına

1351 Bir gün ola Ḥaḫ saña vire zafer
Ola ḥaşmuñ ser-keşüñ zır ü zeber

1352 Ḥaşmuñı itmek dilerseñ pāy-māl
Ḳıl anuñ cevr ü cefāsın iḥtimāl

1353 Kim zafer isterse ḥaşmı üzre ol
İḥtimālin cevrinüñ itsün ḳabül

---

152 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Ḥasmına galibiyetin tahammüledir.”

- 53b 1354 Haşmuña irmezse el şabr eyle var
İntikāmuñ alıvirür rüzgār
- 1355 Mürler şabr idicek ahlā olur
Hem nihāl zīrler bālā olur
153
قال على رضى الله عنه
فعل المرء يدل على أصله
- 1356 Gör ne dir ol merdüm-i ‘āqıl yine
Ol ‘alīm ü kāmīl ü fāzıl yine
- 1357 Şaḥşuñ olur aşlına fi‘li delīl
Fi‘li ger olsun şaḥīḥ u ger ‘alīl
- 1358 Fıtnatı ehliyyeti her kişinüñ
Bilinir aşıyyetinden işinüñ
- 1359 Her kişinüñ kim işi mergüb olur
Aşlı vü fer‘i anuñ maḥbüb olur
- 1360 Kıl eyü kavlüñle fi‘lüñ ey ḥalef
Bula tā kim aşluñ u fer‘üñ şeref
- 1361 Bu muḥaḳḳaḳ her ināda ne ki var
Ol tereşşuḥ eyler andan āşikār

1354b İntikāmuñ: İntikāmın M.

1355a ahlā: ihlāl M.

153 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanın zekası, aslına delâlet eder.”

1361 “Küllü inā’in bi’lezi fihī yefdaḥu” Her kap içindekini sızdırır. Arap atasözüne işaret ediliyor.

1362 Misk zarfından gelir hem bŷy-1 misk
Ya'ni bŷy-1 nāfe-i āhŷ-yı misk

1363 Zarf-1 kaṭrāndan yine kaṭrān çıkar
Baḥr-i mercāndan yine mercān çıkar

154

قال على رضى الله عنه

فكاك المرء فى الصدق

1364 Gör ne dir diñle sen ol merd-i vaḥīd
Ol 'ulŷm-1 dīn ŷ dŷnyāda ferīd

1365 Çünkü meziyyet şadākat içredür
Hem ḥużŷr-1 dil ferāgat içredür

1366 İmdi 'uzlet eyle āzād ol yŷri
Ya'ni cŷmle nāsdan yād ol yŷri

54a 1367 Āşinālardan kesil dīvāne-vār
Ḥalk arasında yŷri bigāne var

1368 Kārıdur zīrā ki 'uzlet şadıkuñ
Rāh-1 şıdķ içre olan 'āşıkuñ

1369 'Āşıķ-1 şadıķ olan ey mu'teber
Mā-sivā'ullāh'a ḥiç itmez nażar

---

154 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Kişinin kurtuluşu doğruluktur."

- 1370 Gerçi halk içre yürir ol ‘aşk eri
Lîk itmişdür olardan dil berî
- 1371 İtmeyünce nâsdan cān dil berî
Bil muḥaḳḳaḳ bulımaz cān dil-beri
- 155
- قال علی رضی اللہ عنہ
فسدت نعمة من كفرها
- 1372 Gör ne dir diñle sen ol ni‘ met-şinās
Ni‘ met-i Ḥaḳḳ’ı bilüp eyle sipās
- 1373 Ḥaḳ aña kim ni‘ metin her dem virür
Ol şanur kim ni‘ meti ādem virür
- 1374 Bilmeyüp Ḥaḳ’dan anı küfrān olur
Ḥaḳḳ’ın idrāk itmeyüp tuḡyān olur
- 1375 Ni‘ metin virür fesāda ol pelīd
Ḥaḳḳ’ı ḳor ḥalka şunar dest-i ümīd
- 1376 Ni‘ meti viren Ḥudā’dur ey kişi
Ḥalk elinden işledir ammā işi
- 1377 Ḥalk elinden virdirür ni‘ met saña
Şöyle virür sen de ḳalursın taña
- 1378 Şanmaduḡuñ kimselerden nā-gehān
Saña iḥsānlar irişür ey cüvān

---

155 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Şükretmeyen, nankörlerin nimeti zayi olur.”

1376 Bu beyit A’da bulunmamaktadır.

1378a Şanmaduḡuñ: Şanmadıḡuñ M.

1379 Anlaruñ göñline H̄aḡ ilhām ider
Pes sañā anlar daḡı in‘ām ider

156

قال على رضى الله عنه

فى كل قلب شغل

1380 Gör ne dir diñle yine ol merd-i dil
Bāḡ-ı cān içre o ḡoş-bū verd-i dil

54b 1381 Ger görirseñ sen yabānda bir eri
Şanma anı şöyle yürir serseri

1382 Kim bilür göñlinde zıkr ü fikri ne
H̄aḡ bilür ancaḡ ki fikr ü zıkrı ne

1383 Şanma ḡālī-dil ola her şey şehā
Ola bālā-ḡad teḡi çün ney şehā

1384 Bil muḡaḡḡaḡ her serüñ sevdāsı var
Her dilüñ bir dilber-i ra‘nāsı var

1385 Her göñül bir nesneye meşḡül dūr[ür]
Saña nā-maḡbül aña maḡbül dūr[ür]

1386 Eglenür ol anuñ ile rüz u şeb
Başa iltür ‘ömrini idüp tarab

---

156 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Her kalbin bir meşgalesi vardır...”

- 1387 Sen çü ney olma tehi lîk ey püser
Şükr-i Hâk birle pür ol çün ney-şeke

157

قال على كرم الله وجهه

قول المرء يخبر عما فى قلبه

- 1388 Gör ne dir ol merd-i ‘ibret-giri sen
Bişezâr-ı ‘aşq içinde şiri sen

- 1389 Her kimüñ bilmek dilerseñ fikrini
Göñli kaçırında hayâl-i bkrini

- 1390 Söylet anı kim beyân itsün sözi
Dildeki sırrın ‘ıyân itsün sözi

- 1391 Gerçi rāzın bir yaña [dil] tarh ider
Lîk söyletseñ dil anı şerh ider

- 1392 Rāzını faş eyler a‘ zāsı saña
Vākıf ol ‘ilm-i firāsetle aña

- 1393 Böyledür ‘ariflerüñ bil pişesi
Bilmek için ādemî endişesi

- 55a 1394 Bil ki bir iş gizli olmaz ‘ārife
Rāh-ı Hâk’da naqd-ı cānı şārife

---

157 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “İnsanın sözü, kalbinde olan şeylerden haber verir.”

1389b zıkrini: bkrini M./ göñli: göñül A.

1390a Söylet anı: Söyled anı A.

1391a rāzın bir yaña: bir yaña dil M.

- 1395 Gizleme ‘arifden ol dil rāzını
Çünkü söylermiş aña dil rāzını

158

قال على رضى الله عنه

قوة القلب من صحة الايمان

- 1396 Gör ne dir ol bişe-i ‘aşq içre şîr
Ol meyādîn-i dü ‘âlemde dilîr
- 1397 ̇ kuvvet-i ̇alib olduğı mü ’minde bil
Şihhat-i imândandur re ’y-i muķil
- 1398 Her kimüñ kim olsa imānı şaḥîḥ
̇ kuvvet-i ̇albi olur anuñ şarîḥ
- 1399 Kimseden vehm eylemez bî-bāk olur
Ġill u Ġışundan hevānuñ pāk olur
- 1400 Kime kim söz söylese söyler şavāb
Kim su ’āl itse virir şāfî cevāb
- 1401 Eylemez bir kimseye fi ‘l-i ḥaşîn
Yā ḥased yā buḥl yāḥūd kibr ü kîn
- 1402 Kim ne söylerse inanur cān ile
̇albi zirā pākdür imān ile

---

158 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kalbin kuvveti, imanın sıhhatindedir.”
1397a olduğı: olduğı M.
1402a inanur: inanır M.

1403 Şihhat-i imāna bunlardur delīl
Olmasa bunlar olur imān ʿalīl

159

قال على رضى الله عنه

قاتل الحريص حرصه

1404 Gör ne dir ol k̄ātil-i nef̄s-i degā
Tārik-i buhl u ḥased ḥırş u hevā

1405 Hırşdur merd-i ḥarīşuñ k̄āt̄ili
Böyle didi ol cihānuñ ʿāq̄ılı

1406 Hırş ider merd-i ḥarīşi ḥırs-vār
Derbeder idüp zelīl ü ḥor u zār

55b 1407 Hem ḥarīş olan kişi maḥrūm olur
Hem murādātından ol maḥrūm olur

1408 Belki olmaz ḥırşdan aḳbeḥ şifāt
Merd-i ʿāq̄ıl ḥırşa itmez iltifāt

1409 Cāhil olur māl-i dūnyāya ḥarīş
ʿĀq̄ıl olur māl-i ʿuḳbāya ḥarīş

1410 Māl-i ʿuḳbā oldı ʿilm ü maʿrifet
ʿĀq̄ıl olan eyler aña iltifāt

---

159 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Açgözlünün katili, kendi hırısdır.”
1407a maḥrūm: mezmūm M.

1411 Sen Һarīṣ-i ma‘rifet ol ey cüvān
Aña şarf it Һırşı ol cān-ı cihān

160

قال على رضى الله عنه

قدّر فى العمل تنج من الزلل

1412 Bil ne dir ol ‘ākıbet-endişi gör
İşlemezden āhir her işi gör

1413 Her kaçan bir işe ikdām idesin
Nefsüñe ol işde ibrām idesin

1414 Āhirin fikr it ol işüñ evvelā
Tā ol işden irmeye saña belā

1415 Āhirin fikr itmeden itseñ ‘amel
Olısar Һabṭ u Һaṭā sehv ü zeel

1416 Kim bir işde itse isti‘cāl ol
Lā-büdd ol işe bulur iblīs yol

1417 İtme isti‘cāl işe endāze kıl
Girmeye tā işe iblīs-i muḍill

1418 Evvel işle bir işi efkārda
Cünbiş eyle ba‘d-ez-ān ol kārda

---

160 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Amelde iyice ölç biç, hatalardan korunmuş olursun.”
1416b bulur iblīs: iblīs bulur A.

1419 Tā ki revnaķ bulasın ol işde sen
Olasın Hāķ birle ol cünbişde sen

56a

161

قال على رضى الله عنه

قيمة المرء ما يحسنه

1420 Gör ne dir ol merd-i kıymet-şinās
Diñle sen de yüri var kıymet şinās

1421 Her ne deñlü olsa insāniyyetüñ
Ol kaçardur Hāķ kaçatında kıymetüñ

1422 Az u çok her ne virirseñ ey cüvān
Kıymetin izhār idersin sen hemān

1423 Tā ki sen bir er zenüñ erzānısın
Hāķ budır ol erzenüñ erzānısın

1424 Her ne ihsān itseñ ey şāhib-nühā
Saña bu bāzārda ol durur bahā

1425 İmdi eylesen ziyād ihsānuñı
Rāygān virme bahālu cānuñı

1426 Çün elüñde oldı cānuñ kıymeti
Vaşl-ı cānāndur bil anuñ kıymeti

---

161 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanın kıymeti, iyiliği kadardır.”
1424a Bu mısra A’da “Her üzre sen getirürsün şehā” şeklindedir.
1424b ol durur: oldur M.

1427 Cānuñı fedā eyle cānānuña
Tā bahāsın vire cānān cānuña

162

قال على رضى الله عنه

قرب الاشرار مضرة

1428 Gör ne söyler ol şerī^c at reh-beri
Ol meyādīn-i tariķat serveri

1429 urb-ı eřrār ey cüvān oldu muzırr
Hem-dem olup anlara olma muşırr

1430 Ger olursañ hem-dem anlarla her ān
Dīnūñe imānuña irer ziyān

1431 Şeytanetdür anlaruñ zīrā işi
Ma^c şıyetdür her birinüñ cünbişi

1432 Aķreb olan anlara cāndan çıkar
Nice cān hem dīn ü imāndan çıkar

1433 almaya dünyāda ^cuķbāda yiri
Yürüye iblīsler ile serserī

56b 1434 Ola şeytānlar ile merdūd-ebed
İrmeye Hāķ’dan aña hergiz meded

1427a fedā eyle: eyle fedā M.

162 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kötülük edenlere yakınlık, zararlıdır.”

1430a her ān: ol ān M.

- 1435 Olma imdi yūri eṣrāra yaqın
Yağma cism ü cānuñı nāra şağın

163

قال على رضى الله عنه

قسوة القلب من الشبع

- 1436 Gör ne dir diñle o maḥbūbü'l-ḳulūb
Ne beyān eyler o maḥlūbü'l-ḳulūb
- 1437 Ekl ü şürbüñ itme ifrāt ey püser
Ḳalbüñe andan ḳasāvet iriser
- 1438 Ekl-i ekşer kūr ider dil dīdesin
Bilmez olur dil de ḳanda gidesin
- 1439 Kim ki ifrāt eyledi iftārda
Ḳaldı ol ḥar-vār zīr-i bārda
- 1440 Ey cüvān ifrāt-ı bisyār eyleme
Ḥar degülsin üstiñe bār eyleme
- 1441 Çünki sen insānsın eklüñ ḳıl ḳalīl
Oldı insāniyyete pes ol delīl
- 1442 Eklüñi az eyle sen insān gibi
Pür-şikem olma şağın ḥayvān gibi

---

163 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kalp katılığı, çok yemektendir.”

1439a Kim ki ifrāt: Kim ifrāt M.

1439b Ḳaldı: Ḳıldı M./ zīr-i: zīrā M.

1443 ʿĀdetidür az yimek âdemlerüñ
 H̄aşletidür çok yimek hayvānlaruñ

164

قال على رضى الله عنه

قدر المرء ما يهمله

1444 Gör ne dir ol şāhib-i himmet saña
 İşidüp eyle duʿālar sen baña

1445 Çün elüñde oldı senüñ himmetüñ
 ʿİzzetüñ hem hürmetüñ hem rifʿatüñ

1446 Olma imdi pest-himmet ey hocend
 Her vücūda himmetüñ olsun bülend

57a 1447 Sen de Mūsā-vār ʿālī-himmet ol
 Yüri ʿİsā-vār şāhib-rifʿat ol

1448 Her ne miqdār eyleseñ himmet aña
 Ol kadar hāşıl olur rifʿat saña

1449 Her kimüñ kim himmeti kütāh olur
 Aña göre aña ʿizz ü cāh olur

1450 H̄aḫ sever gāyetde ʿālī-himmeti
 Bunda anda virür aña rifʿati

1443a âdemlerüñ: insānlaruñ M.

164 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanın değeri, himmetincedir.”

1449a kütāh: kütā A.

1450b virür aña: aña virür M.

- 1451 Himmeti kâşıruları sevmez Hüdâ
Aña rif' atden yaña olmaz hüdâ

165

قال النبي عليه السلام

كفى بالمرء اثماً ان يحدث بكل ما سمع

- 1452 Gör ne buyurdu Resül-i Kâ'inât
Ol Hâbîbu'llâh u fâhr-ı mümkinât

- 1453 Bu kadar ' işyân yeter bir âdeme
İtse işitdüğini şâyi' feme

- 1454 Vay aña kim ğayra ifşâ eyleye
Levḥ-i diller üzre inşâ eyleye

- 1455 Var kıyâs eyle sen anuñ cürmini
Hâk ide tağlarca cürm cirmini

- 1456 *Külli sirri cāveze'l-işneyni şā'*
Halk-ı ' âlem eyler anı istimā'

- 1457 Keşf-i rāz itse saña bir bî-edeb
Olma sen anuñ şüyü'ına sebep

- 1458 Güş idüp anı ferāmüş eyle sen
Halk u Hallāk'a budır fi'l-i ḥasen

---

165 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: "İnsana günah olarak, her işittiğini söylemesi yeter."
1456a "İki (dudak veya kişi)yi aşan her sır yayılır." Arap atasözü.
1458b fi'l-i: kavlı-i M.

1459 Olasın hem cürm ü ‘ işyāndan berī
Böyle didi ol Hāḡ’uñ Peyğamber’i

57b

166

قال النبي عليه السلام

كفى بالموت و اعظاً

1460 Gör ne buyurdu Resūlu’llāh yine
Ol cemī‘-i ‘ ilmden āgāh yine

1461 Vā‘ izüñ va‘ zın işidüp gāh gāh
Nice bir giryānsın idüp āh u vāh

1462 Merg-i hem-sāyeñ saña vā‘ iz yeter
Nevḡa-ger zārı saña virür ḡaber

1463 Oldısa liḡyeñde yā bir mū sepīd
Zindegānīden yūri ḡaḡ it ümīd

1464 Pīrseñ ḡod kendiñi gör gūrda
Ṭur yerüñden vaḡt-i bāng-i Şūr’da

1465 Ger daḡı oḡlansañ yāḡūd cüvān
Bil maḡām-ı mevtdür uşbu cihān

1466 Bu maḡāma kim ki geldi gitdi bil
Gül ki bu gül-şende bitdi yitdi bil

---

166 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “Nasihatçi olarak, ölüm yeter.”

1467 Gitmemeye gelmemekdür çāresi
Yoksa oñulmaz bu hicrũñ yarası

167

قال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

كثرة الضحك يميت القلب

1468 Gör ne buyurdu o şāh-ı mürselīn
Nūr-ı pāk-i zāt-ı Rabbü'l-‘ālemīn

1469 Mü’mine lāyık bu kim çok gülmeye
Göñli ol çok gülmeden hem ölmeye

1470 Gerçi muḍḥik ādemī çok güldürür
Līk ḳalbi keşret-i dıḥk öldürür

1471 Ger maḥall-i ḥande olsa nā-gehān
Ḥandeñi çok itme az it ey cüvān

1472 Oldı zīrā keşret-i dıḥk ey ḥalīl
Cinnete hem ḳillet-i ‘aḳla delīl

58a 1473 ‘Āḳıl olan ḥande-i bisyārdan
İḥtirāz eyler olur aḥyārdan

1474 Dıḥk-i endik ‘ādet-i aḥyārdur
Ḳahḳaha ḥod ḥaşlet-i eşrārdur

1461b āh u vāh: āh vāh M.

167 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “Çok gülmek, kalbi öldürür.”

1473a A’da bu mısranın yerine “Āḳıl olan keşret-i ḥandāndan” mısraı vardır.

1474 Bu beyit A’da yoktur.

1475 ıl tebessüm olma yâr-ı ahaha
Yoksa olursın çü mâr-ı ahaha

168

ال على رضى الله عنه

كلام الله دواء القلب

1476 Gör ne söyler ol abîb-i dil saña
Güş-ı hüşuñ ut biraz andan yaña

1477 b-dest alup ele al muşhafı
ıll u ışdan gönlüñi idüp şafî

1478 Aç Kelâmu'llâh'ı ta'zîmât ile
ıl ırâ'at anı tekrîmât ile

1479 Ya'ni yirünce çeküp meddâtını
ıl ri'âyet hûbb-ı tecvîdâtını

1480 Añlar iseñ ger ma'nâsın dağı
Devlet ü'izzet senüñdür ey ağı

1481 Ou bu tertîb üzere bul şafâ
İre hem derd-i dile her dem şifâ

1482 ıl devâ sen dilde derdüñ var ise
Ou ur'an saña 'aqluñ yâr ise

---

168 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Allah'ın Kelâmı (Kur'an-ı Kerîm), kalbin ilâcıdır."

1483 Kim tilāvet itse hem şām u seher
Ola iki dārda ol mu‘ teber

169

قال على رضى الله عنه

كفران النعمة مزيلها

1484 Gör ne söyler ol şeh-i ‘ālī-cenāb
Biz faķīre luṭf ile idüp ḥiṭāb

1485 Anı kim Ḥaḳ şāhib-i şan‘ at ide
Şan‘ atına ol daḥı rağbet ide

1486 Destimüzden ekl ide ac olmaya
Bāb-ı Ḥaḳ’dan ğayra muḥtāc olmaya

58b 1487 Ol kişi terk eylese ol şan‘ atın
Ḥor baķup az görse ol Ḥaḳ ni‘ metin

1488 Varsa ğayrılar ḳapusına ṭurup
Ṭursa ayağın aña el ḳavşurup

1489 Ni‘ met-i Yezdān’a ol küfrān olur
Fi’l-ḥaḳīḳa Ḥaḳḳ’ına ṭuğyān olur

1490 Dād-ı Ḥaḳḳ’a küfrdür meyl itmemek
Budır el-ḥaḳ ḥaḳḳ ṭariḳa gitmemek

---

169 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Nimete karşı nankörlük, onu yok eder.”

- 1491 Kendü bābı bāb-ı Hāḡ'dur kişinüñ
Dād-ı Hāḡ'dur ḡāşılı hem işinüñ

170

قال على رضى الله عنه

كفى باشيب داء

- 1492 Diñle gör ol pīr-i merd-i ḡaḡ-kelām
Pīrligünden viriser saña peyām
- 1493 Bir yire cem^c olup emrāz-ı cihān
Pīrlik ḡomışlar adın ey cüvān
- 1494 Pīrlik emrāzına ḡiḡ olmaz devā
Ḥāk oldı gitdi nār āb u hevā
- 1495 Bil cüvānlar olur ey pīr-i zamān
Āteş ü āb u hevā üzre revān
- 1496 Āteş ü āb u hevā olmasa ger
Ḥāḡden bitmezdi reyḡān u şecer
- 1497 Ḥākden eşcārı riḡ u nār u mā
Bitirüp anlar virir neşv ü nemā
- 1498 Ḣünkü olduñ ey cüvān bir pīr sen
Ni^c met-i dūnyādan olduñ sīr sen

1486a ekl ide: ekl idüp M.

1491b kendü: kendi M.

170 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “(İnsana) dert olarak ihtiyarlık yeter.”

1499 Şimdiden girü saña dirlik muḥāl
Var hemān gūr u kefen eyle meāl

59a

171

قال على رضى الله عنه

كفاك من عيوب الدنيا ان لاتبقى

1500 Diñle gör ol rāst-güftārı aḥī
Saña disün ‘ayb-ı dünyādan daḥı

1501 Cümle ‘aybından bu dünyānuñ biri
Her nefes olur berī ‘ālem eri

1502 Görinür dāmāda bir tāze ‘arūs
Līk bir köhne ‘acūzedür ‘abūs

1503 Zīnet eyler dürlü rengiyle yüzün
‘Arz ider gördüğü merde kend’özin

1504 Işırur öper gibi olup erin
Ġayra varmaḥ için keser āḥir serin

1505 Bī-vefādur uşbu çarḥ-ı pīre-zen
Bī-beḳādur vuşlatı didi düzen

1497a ḥākden: ḥākde A.

171 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Dünyanın kusurlarından sana onun bâki olmaması yeter...”

1502a dāmāda: āmāde M.

1506 Her kimi kim bir nefes ḥandān ider
Yine anı bir nefes giryān ider

1507 Ey cūvān bu pīre-zenūñ mekrine
Aldanup düşme şarābı sekrine

172

قال على رضى الله عنه

كلم الكلام اشد من كلم السهام

1508 Gör ne dir diñle yine ol nām-dār
Ya'ni şāḥib-Düldül ü hem Zülfikār

1509 Tīġ zaḥmından beter zaḥm-ı kelām
Oldı 'ārifler қatında ey hümām

1510 Zaḥm-tīġ oñılur olsa ber-beden
Oñulmaz қaṭ'ā velī zaḥm-ı süḥan

1511 Zaḥm-ı tīġ [u] tīre bil ebdānadur
Līk zaḥmı bu kelāmuñ cānadur

1512 Kimseye tīġ-ı zebān birle zaḥm
Urma cānum tek aña eyle raḥm

1503b gördügi: görügi M./ kend'özin: kendisin M.

172 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Dil yarası, ok yarasından daha beterdir."

1508b Zülfikār: nām-dār M.

1510 tīġ kelimesi M'de yoktur.

1511 a tīre: teber M.

1512b cānum: cānuñ M.

1513 Çıkmasun ҡo fem ғılāfından o tiġ
Ger çıkarsa ʿāķıbet dirsın dirġ

1514 Doķınur zīrā saña anuñ ucı
Ėayr için almaķ diler senden öci

1515 Ol dü-rüdur ҡo niyāmında anı
Çıkıcaķ ne ġayrı ҡor ol ne teni

173

قال النبي صلى الله عليه وسلم

لعن عبد الدينار و لعن عبد الدرهم

1516 Gör ne buyurdu Resül-i Müctebā
İşidüp sözün şaķın itme ibā

1517 Hāķ kelāmıdur anuñ zīrā sözi
Mazhar-ı Hāķ'dur anuñ gör gül yüzi

1518 Her kelāmın cān u dilden ķıl ķabül
Kim olırsardur şefi' uñ yarın ol

1519 Āftāb-ı raħmet-i Hāķ'dan cihān
Pür-ziyādur gerçi lġkin ey cüvān

1520 Görmez anı bende-i dīnār olan
Hem muħıbb-i dirhem-i bāzār olan

1513a ғılāfından: ғılāfında M.

1514b Ėayr için: Ėayr çün M.

173 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “Dinārın ve dirhemın kullarına lanet olundu.”

1517b yüzi: özi A.

1521 Ĥubb-ı dirhem aña olupdur ĥicāb
N'ola olursa cihān pür-āftāb

1522 Nūr-ı rahmetden düşer ol fūrķate
Nār-ı zulmetden irişir ĥurķate

1523 Dilde ĥubb-ı dirhem ü dīnārı sen
Ķoma görme ol 'azāb-ı nārı sen

174

قال النبي عليه السلام

ليس الشديد بالصرعة إنما الشديد الذي يملك نفسه عند الغضب

1524 Gör ne buyurdu Resül-i kām-yāb
Pehlevān-ı 'arşa-i rüz-ı ĥisāb

60a 1525 Ol degüldür pehlevān ey mu' teber
İde ber-künd ü kebn zīr ü zeber

1526 Her kaçan kim ejder-i nefse ġazab
Gelse hem çıķsa dehānından leheb

1527 Yaķsa dil mülkini şerāreyle o dem
Yutmaġa kaçd itse cān çekse dem

1528 Pehlevān oldur k'anı ol dem zebūn
İde meydān-ı cihānda ser-nigūn

1520b muĥıbb-i bāzār: muĥabbet-i bende-i A.

1521a dirhem: dīnārı M./ olupdur: olur M.

174 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: "Gerçek pehlivan, güreşte rakibini yenen kimse değildir; gerçek pehlivan, öfkesini yenendir."

1529 uvvet-i cū[ ] ile ıla z r-dest
Eyleye bir nice lu[ ] bet birle pest

1530 Ol kişi ma[ ] n da kiŐti-g rd r
Nice kiŐti-g r bil n m rd r

1531 Nefsi baŐma oldu kiŐti-g rl k
Ey c v n baş nefs n eyle m rl k

175

al النبي عليه السلام

ليس الغنى عن كثرة العرض انما الغنى غنى النفس

1532 G r ne buyurdu ol H b b-i H a yine
Derd-i c na ol ab b-i H a yine

1533 Vefret-i m l   men l itmez an 
 dem  ger olsa ol d n u den 

1534 Ger den 'et ilatinde var ise
Acdur n'ola zeri bisy r ise

1535 M li oğ olduca dağı ac olur
M lini or ayrıya muğt c olur

1536 M li birle  let-i  r n'ı g r
Tağt-ı arz ol devlet-i varını g r

1530a ol: ol M.

175 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: "Zenginlik mal okluğuyla değil; g n l zenginliğiyledir."

- 1537 Eyle kesb-i hüsn-i hülķ u ma‘rifet
Olasın tā ey cüvān Mūsā-şifat
- 1538 Hüsni-i hülķ oldu viren nefse ğınā
Yoksa mālūñ vefreti virir ‘anā
- 60b 1539 Hüsni-i hülķ u ma‘rifetdür lā-cerem
Eyleyen nefsi ğaniyy ü muhterem

176

قال على رضى الله عنه

لين الكلام قيد القلوب

- 1540 Diñle ol şir-i Hūdā gör kim ne dir
Kim saña līnetinden idiser haber
- 1541 Merd-i dānā oldu maḥbūbü’l-ķulūb
‘İzzet ü ḥürmetle maḥlūbu’l-ķulūb
- 1542 Merd-i nā-dān oldu merdūd-ı ķulūb
Zillet ü niķmetle maḥrūd-ı ķulūb
- 1543 Ol sebebdan kim kelāmıdur ḥaşīn
Sözlerinüñ ḥāşılıdır kibr ü kīn
- 1544 Merd-i dānānuñ kelāmı līn olur
Bāğ-ı dilde çün gül ü nesrīn olur

1535a çoğ: çok M.

1536b devlet-i: devletüñ M.

176 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Yumuşak söz, kalplerin bağıdır.”

1545 Līnetiyle şöyle söyler kim sözün
Bende olur işidüp her kim sözün

1546 Nerm ü şīrīn söyle söziñ ħusrevā
Tā dil ü cānlarda ola hoş-revā

1547 Ger olursañ ħusrevā şīrīn-zebān
Ĥalk-ı ʿālem ola pāyuñda ġulām

177

قال على رضى الله عنه

لين قولك تحبب

1548 Gör ne dir diñle sen ol şīrīn-zebān
Yine līnetden ider şerħ ü beyān

1549 Līn eyle ħavlūñi sen ey püser
Olasın tā ħalk içinde muʿteber

1550 Sözine līnet viren bulur şeref
Ādem'e maʿnāda ol olur ħalef

1551 Nerm ü līnetden maḫşūd oldur şehā
Tā söziñ cevherleri bula bahā

61a 1552 Her söziñ yaʿni müvecceh ola ħüb
Saħt söylerseñ de ħāyildür ħulüb

1553 Böyle şanma līneti ey şāb sen
Nā-müvecceh diyesin yab yab sen

---

177 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Sözü yumuşak söyle, sevilirsin.”

1554 Saht söyle sözüñi sen şāh var
Tek söziñ olsun çü dürr-i şāh-vār

1555 Sözi yirinde dimek l̄inet dūrür
Yirini bilmek söziñ fiṭnat durur

178

قال على رضى الله عنه

ليس الشيب من العمر

1556 Gör ne söyler ol emīr-i rāst-dem
Rāh-ı ‘ömr-i şeybe ḳoduñsa ḳadem

1557 Şol cüvān kim ‘ömr bulup pīr olur
Ni‘ met-i dünyādan ol hem sīr olur

1558 Pīrlıkde kim geçürür rūzgār
Ol zamānı itmesün ‘ömre şümār

1559 ‘Ömr odur kim şıḥḥat ü ‘ayş u ṭarāb
Ola hem her ‘uzvı bir zevḳe sebeb

1560 Tā ola şevḳ u şafā üzre müdām
Ḥaḳ ala ‘ömr-i ‘azīzinden tamām

1561 Yoksa cismüñ itse her ‘uzvı veca‘
İdemez ḥaḳ gerçi kim eyler ṭama‘

---

178 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İhtiyarlık ömürden sayılmaz...”
1559b hem her A’da bulunmamaktadır.

1562 Pîr olan zîrâ ki süst-endâm olur
Hazz-ı nefis idem dise bed-nâm olur

1563 Her kime kim germ olursa yüz yumaz
Ol dağı hâlin görüp bunuñ kıomaz

179

قال علی کرّم اللّٰه وجهه

ليس الشهره رعوٰنة

1564 Gör ne söyler diñle ol merd-i kerîm
Şâhib-i cûd u seḫâ luḫfı ‘amîm

61b 1565 Kim ru‘ûnet birle şöhret istedi
Cânı için kelb-i nefse is didi

1566 Şöhret âfetdür sen anı isteme
Cânıñ için kelb-i nefse is dime

1567 Kendiñü görüp kıo sen ra‘nâluğı
Kimseye şatma iñen zîbâluğı

1568 Aşlı bu zîbâluğıñ bir dem dürür
Hem beḫâsı da hemân bir dem dürür

1569 Gerçi ra‘nâluḫ seni meşhûr ider
Lîk âḫir zâtuñı maḫhûr ider

1570 Kâ’inât içre ider rüsvâ seni
Seg gibi eyler ser-i ḡavḡâ seni

---

179 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Şöhret elbisesi giymek ahmaklıktır.”

1571 Düşürür āhîr seni bir vâdiye
Girye idüp merdümân ey vâdiye

180

قال على رضى الله عنه

ليس لسلطان العلم زوال

1572 Gör ne dir diñle o şâh-ı ‘âlemîn
Dil sipihrinde o mâh-ı ‘âlemîn

1573 Çün ‘ilimden hâşıl itdüñ salţanat
Saña kürsîdür serîr-i meskenet

1574 Geç serîr-i meskenetde sâkin ol
Cümle-i âfâtdan hem îmin ol

1575 Meskenet mülkünde eyle salţanat
Şarğ u ğarb olsun saña hem qol qanat

1576 Mülküñe irişmesün hergiz zevâl
Halk-ı ‘âlem saña olsun pây-mâl

1577 Hîç ehad bil kim seni ‘azl itmesün
Dostuñ bir dem qatuñdan gitmesün

1578 Dostuñ ile şevq u zevq-ı sermed it
Ya‘ni öziñ hâk-i pây-i Aḥmed it

1569b āhîr zātuñ: āhîretüñi A.

1571b girye: kürbe M.

180 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İlim saltanatı için son yoktur.”

- 62a 1579 İste sen bu salṭanatdan ey cüvān
Olasın tā pādiṣāh-ı ins ü cān

181

حدیث قدسی

من طلبنی وجدنی و من وجدنی عرفنی ومن عرفنی احبنی و من احبنی عشقنی

ومن عشقنی عشقته ومن عشقته قتلته و من قتلته فانادیته

- 1580 Gör ne dir diñle Ḥudā-yı bī-niyāz
Aḥmed-i Muḥtār'a idüp keşf-i rāz

- 1581 Kim beni itse ṭaleb lā-büdd bulur
Kim beni bulsa beni añlar olur

- 1582 Kim beni añlarsa ol beni sever
Hem benimle olmağa lā-büdd iver

- 1583 Kim beni sevse baña ʿāşık olur
ʿAşkımuñ yolunda key şādık olur

- 1584 ʿĀşık-ı şādık olursa kim baña
ʿĀşık-ı şādık olurun ben aña

---

181 Hadîs-i Kudsî: “ Kim beni isterse, bulur; kim beni bulursa beni bilir; kim beni bilirse beni sever; kim beni severse, bana âşık olur; kim bana âşık olursa ben de ona âşık olurum; ben kime âşık olursam onu öldürürüm. “

1581a itse A'da bulunmamaktadır.

1582b her dem: lā-büd M. / iver: olur M.

1584 ʿāşık-ı şādık: ʿāşık u şādık A. / olurun: oluram M.

1585 Her kime kim ʿāşık olsam anı ben
 ̇atlı idüren yā Muḥammed aña sen

1586 Kimi kim ̇atlı eylesem ez-her-cihet
 Ben olurun her girev aña diyet

1587 Yaʿni vaşlum ḥūn bahāsıdur anuñ
 Vuşlatum birle beḳāsıdur anuñ

182

قال النبي عليه السلام

من لم يشكر الناس لم يشكر الله

1588 Gör ne dir ol şākir-i naʿmā-yı Ḥaḳ
 Her nefes ol ḥāmid-i ālā-yı Ḥaḳ

1589 Bir kişiden ger saña niʿmet ire
 Cānib-i Ḥaḳ’dan aña raḥmet ire

62b 1590 Hem ḥaḳīḳatde olur vācib saña
 Eylemek ol niʿmet için şükr aña

1591 Şükr edā-yı Ḥaḳḳ-ı niʿmet olısar
 Hem Ḥudā’dan ol da raḥmet bulısar

1592 Ḥaḳ’dan ikisi de maḡfūr olalar
 Bunda anda yüce ʿizzet bulalar

1585a kim: ki M.

1586b olurun: olur A.

182 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah’a da şükretmez.”

1590a ḥaḳīḳatde: ḥaḳīḳat A.

- 1593 Muḥsin̄ine bir kişi Őük̄r itmese
Őük̄r-i iḥs̄anuñ yolına gitmese
- 1594 Ḥaḳḳ' a da Őük̄r eylemez ol bu'l-fuẓūl
Eylemez anı da Ḥaḳ bābında ḳul
- 1595 Ḥaḳḳ' uña Őük̄r eyle her dem ey cüvān
Kim saña her dem virür o āb u nān

183

قال النبي عليه السلام

من لا يرحم الناس لا يرحمه الله

- 1596 Gör ne dir ol *raḥmetenli'l-ālemīn*
Rūz-ı maḥşer ol Őefī' u'l-müznibīn
- 1597 Raḥm iderse bir faḳīre bir ğanī
Raḥm ide her dem de ol Raḥmān anı
- 1598 Raḥmet-i Raḥmān anı ğarḳ-ı āb ide
Özini mescid yüzün miḥrāb ide
- 1599 Cānı sācid ola ol Raḥmān'ına
Her nefes vuşlat bula cānānına
- 1600 Bir faḳīri bir ğanī görse ḥaḳīr
Aybını yād itse ḳıtmīr-i naḳīr

183 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “İnsanlara merhamet etmeyene Allah da rahmet etmez.”

1597a faḳīre: faḳīri A.

1599a cānı: cā-yı M.

1600b ḳıtmīr-i naḳīr: ḳıtmīr ü naḳīr

1601 İtmese ʿizzet aña qadri qadar
Eylese çeşm-i haqāretle nazār

1602 Bu işi görüp Hudā-yı zü'l-celāl
Hışm idüp ol şahşı ide pāy-māl

1603 Ol faķiri eyleye andan ʿazīz
Olıcaq yarın ki rüz-ı rüste-hız

63a

184

قال النبي عليه السلام

من حسن اسلام المرء تركه ما لا يعنيه

1604 Gör ne buyurdu Haq'ıñ Peygamber'i
Ol cemīʿ-i mürselīnūñ reh-beri

1605 Terk-i mā-lāyaʿ nī it ey hoş-hışāl
Şāhid-i dīn bula tā zīb ü cemāl

1606 Hüsni İslām oldu terk-i türrehāt
Türrehātı terk qıl ol pāk-zāt

1607 Bād-ı tende türrehāt ey kec-medār
Düşürür mir'āt-ı dil üzre gubār

1608 Görmez olur dīde-i dil cān yüzün
Cān daħı görmez olur imān yüzün

184 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “Kişinin Müslümanlığının güzelliği, boş şeyleri terk etmektedir.”

1605b zīb ü cemāl: zibā-yı cemāl A.

1607a kec-medār: nā-medār A.

1609 İtme bî-hūde kelām ey hūş-mend
Tā ki ola ƣadr-i İslām’uñ bülend

1610 Hāƣ kelāmın söyleseñ ƣoƣ dil ile
Ƙanda ƣaldı buña söz bāṭıl ola

1611 Dīn ü İslām’uñ gerekse ey cüvān
Terk-i mā-lā-ya‘nī eylegil hemān

185

قال النبي عليه السلام

مثل القلب مثل ريشة بارض يقربها الريح

1612 Diñle ne söyler Hābīb-i Hāƣ yine
Ƙeşm-i cān birle sözine baƣ yine

1613 Dāstān-ı dil aña beñzer hemān
Bir beyābānda ƣü per-i tāyirān

1614 Her ne cānibden gelirse bād aña
Döndirir anı zārūrī her yaña

1615 Her ƣarafdan bād anı perrān ider
Ol beyābān içre ser-gerdān ider

1608a dīde-i dil: dīde ol A.

1610a kelāmın: kelāmı M. / dil ile: dil ola M.

185 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “Kalb, bir kuş kanadı gibidir, rüzgâr ne taraftan eserse o yöne döner.”

- 1616 Bād elinde oldı pervāzı perüñ
Bāddandur cünbişi baħr u berüñ
- 63b 1617 Bāddur zerrātı ser-gerdān iden
Bāddur baħr-i dili cūşān iden
- 1618 Bād-ı Raħmānī kim irse bir dile
Şıǵmaz emvācı o deryānuñ dile
- 1619 Kim bilür dil mürǵınuñ pervāzını
Tā anuñ āvāzesinüñ rāzını

186

قال النبي عليه السلام

من رآني فقد رآني الحق

- 1620 Gör ne buyurdu Resül-i Haħ işit
İşidüp sözün aña göre iş it
- 1621 Kim beni görse görir gerçek haħı
Her nefesde ol Kerīm-i Muṭlaħ'ı
- 1622 Çeşm-i şıdķ ile beni gören kişi
Haħķ'ı görüp Haħ olur her cünbişi
- 1623 Devlet-i ʿuzmā beni görenlere
ʿİzzet-i kübrā beni görenlere

---

186 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “ Beni gören doğru görmüş demektir.”

- 1624 Kim beni gördi irişdi devlete
H azret-i H ağ birle irdi vuşlata
- 1625 Eyley p benden tecell -i şif t
 diser l -b dd tecelliy t-ı z t
- 1626 Kim beni g rirse r   y sında hem
Ol beni ma  n da g rir l -cerem
- 1627 şekl me zir  ki şeyt n giremez
Ol beni g rmişe desti iremez

187

حديث قدسى

ما وسعنى ارضى و لاسمائى و لكن يسعنى قلب عبدى المؤمن

- 1628 G r ne buyurdu H ud -yı b -niy z
Ağmed-i Muğt r'ına ol k r-s z
- 64a 1629 Yire g ge sığmazam ben l -cerem
L k şalb-i m   minine sığaram
- 1630 şalb-i   abd-i m   min evsa  oldu bil
Bu sem v t   zeminden ey muğil
- 1631    lem-i k br  dil-i m   min d r r
Anuğ i t n anda H ağ s kin d r r

1626a beni A'da yoktur.

187 Had s-i Kudsi: "Ben yerime g ğ me sığmam; fakat m minin kulunun kalbine sığarım."

- 1632 Sākin olmağdan münezzehdür o şāh
Līk qalb-i mü'mine eyler nigāh
- 1633 Ya'ni qalb-i mü'mine nāzır olur
Anda her dem her nefes hāzır olur
- 1634 Hübṣ-ı dünyādan ki bir dil pāk ola
Ṭāyir-i cān sāyir-i eflāk ola
- 1635 Ol dil ü cāna Hudā eyler nazār
Böyle buyurdı Resūl-i mu'teber

188

قال اويس رحمة الله عليه

من عرف الله لا يخفى عليه شيء

- 1636 Gör ne söyler ol Üveys-i Haq-şinās
Bār-gāh-ı Haq'da ol hayr-i enās
- 1637 Hübṣ-ı dünyādan dili kim pāk ide
Anda her dem Haqq'ını idrāk ide
- 1638 Hiç aña bir nesne maḥfī olmaya
Qalmaya bir şey k'aña yol bulmaya
- 1639 Cümle eşyāyı kemāhī bile ol
Yirli yirinde ri'āyet kıla ol

---

188 Hz. Üveys (Allah'ın rahmeti üzerine olsun) dedi ki: "Kim Allah'ı bilirse, ona hiçbir şey gizli kalmaz."

- 1640 H̄aḡ Te'ālā kim virüpdür mertebet
Her vücūda ḡadri deñlü menzilet
- 1641 Kim aña göre ri'āyet eylese
Her teni görüp ḡimāyet eylese
- 1642 H̄aḡ aña virür velāyet pāyesin
On sekiz biñ 'ālemüñ ser-māyesin
- 64b 1643 Ya'ni ḡuṭb ider cihānuñ mülkine
Sālik eyler enbiyānuñ silkine
189
قال النبي عليه السلام
نوم العالم خير من عبادة الجاهل
- 1644 Gör ne buyurdu Resül-i ser-firāz
Ol meyādīn-i cihānda pāk-bāz
- 1645 Nevm-i 'ālim ṡā'at-i cühhālden
Ḥayrdur bil sen ḡabīr ol ḡālden
- 1646 Līk 'ālim oldur ey cān-ı cihān
Ola 'ilmi birle 'āmil her zamān
- 1647 Her ne kim emr itdi Ḳur'ān'da Ḥudā
Yirlü yirinde ide anı edā

1640b ḡadri: ḡadr M.

189 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: "Âlimin uykusu, câhilin ibâdetinden daha hayırlıdır."

1647b Yirlü: Yirli M. / ide anı edā: anı ide edā A.

1648 Tā' atinden cāhilüñ şol 'ālimüñ
Hıyır olur nevmi o merd-i sālīmüñ

1649 Yoğsa şol kim ola dehrüñ fāzılı
Bildiginüñ olmaya ol 'āmili

1650 Cāhil ol fāzıldan evlā olısar
Hıağ katında kadr-i a' lā bulısar

1651 Kim o cāhil bilmeyüp itmez işin
Pes o fāzıl bilüp itmez cünbişin

190

قال على رضى الله عنه

نسيان الموت صدأ القلب

1652 Gör ne dir diñle o şır-i Hıağ yine
Cān gözin açup sözine bağ yine

1653 Bāde-i cürmi nice nüş eylemek
Sekret-i mevti ferāmüş eylemek

1654 Jeng-i dilden kopısar nisyān-ı mevt
Yād idüp olur mısın giryān-ı mevt

65a 1655 Baħr-ı hażz-ı nefsinüñ ğavvāşısın
Zerreler gibi hevā rakķāşısın

---

190 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Ölümü unutmak kalbin pasıdır.”

- 1656 Nice bir ser-geştesin zerrāt-veş
 Ço hevā-yı mihri gel ḥāke ulaş
- 1657 Cism-i ḥākūñ menzili bu ḥākdür
 Cān-ı pākūñ pāyesi eflākdür
- 1658 ‘Ākıl iseñ āb u ḥāki yād kııl
 Tūt sözim sen terk-i nār u bād kııl
- 1659 Bāde-i cürmi şakın nūş eyleme
 Sekret-i mevti ferāmūş eyleme

191

قال على رضى الله عنه

نور المؤمن بقيام الليل

- 1660 Gör ne dir ol cedd-i Zeyne’l-‘ābidīn
 Mü’minine eyleyen ta‘līm-i dīn
- 1661 Mü’minüñ nūrı kıyāmü’l-leyl olur
 Yād idüp āşāmın eşki seyl olur
- 1662 Ya‘ni her şeb şubḥa dek kıılır namāz
 Yüz urup arza ider ‘arz-ı niyāz
- 1663 Zevk u şevk ile kıılar ol tātīn
 Ḥāli itmez giryeden bir sātīn

---

191 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Müminin yüzünün nuru, gece (ibadet için) kalkmaktadır.”

1662a kıılır: kıılar M.

- 1664 Eşkinüñ her atresin Hak nr ider
Hurda ser-t-adem pr-nr ider
- 1665 Dn namz hem ider abri mnr
T iymet n sery- şh u mr
- 1666 Kim ki gice ılsa namz b-uzr
Gndzin ber urısar yzinde nr
- 1667 Gicenñ fazlı kşdür ey cvn
adre gice irdiler peyambern

65b

192

al l rz ll ne

nm mn tkn fı amhed fıraqş

- 1668 Gr ne dir diñle saña yine o yr
Canuñ gel hb- afletden uyar
- 1669 nki min olasın efkrdan
Cme hba gir ve hba var sen
- 1670 M min olan kimse nki irse şm
Eylemez fikr-i ased birle niym
- 1671 Giderp dilden bu dny fikrini
Dilde şbit eyleyp Hak zikrini

1664a Hak nr ider: hr ider M.

192 Hz. Ali (Allah ondan raz olsun) buyurdu ki: “Emin olduğun halde uyuyorsan, dşeklerin en gzelinde yatyorsun demektir.”

- 1672 Āh̄iret aḥvālını yād eyleyüp
Nevme varır cān u dil şād eyleyüp
- 1673 Böyledür ḥāb u niyāmı mü'minüñ
Böyledür hem şubḥ u şāmı mü'minüñ
- 1674 Ya'ni birdür yevmi nevmi mü'minüñ
Eylük üzredür işi ol ĩminüñ
- 1675 İmdi ey mü'min dilerseñ vaşl-ı Hāḫ
Sen de böyle eyle her şeb uyumaḫ

193

قال على كرم الله وجهه

نار الفرقة اشد من نار جهنم

- 1676 Gör ne dir diñle yine ol şır-i ner
Kim virür nīrān-ı fūrḫatden ḥaber
- 1677 Görmese dil kākül-i dil-dārını
Yava varır lā-cerem dil dārını
- 1678 Düşicek araya fūrḫat yārdan
Dil daḫı maḥrūm olur dil-dārdan
- 1679 Āteş-i hicrāna dil olur ḫarīḫ
Baḫr-ı nār anı tamām eyler ḡarīḫ

1673 A'da bu beytin yerine "Böyledür her mü'minüñ nevmi şehā / Hem bu vech ile dürtür yevmi şehā" beyti vardır.

1675b eyle: āmin M.

193 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: "Ayrılık ateşi, cehennem ateşinden daha yakıcıdır."

- 1680 Āteş-i hicrān ḥod ey cān-ı peder
Nār-ı dūzaḥdan ziyāde iḥraḳ ider
- 1681 Nār-ı fūrḳat nār-ı dūzaḥdan eṣed
‘Ālem-i ma‘nāda oldı ey veled
- 1682 Āteş-i hicrāna kimse yanmasun
Cān ü dil ol reng ile boyanmasun
- 66a 1683 Hīç fūrḳatden beter düşvār kār
Yokdur iki dārda ey yār-ı ğār

194

قال على رضى الله عنه

نيل المنى فى لغنا

- 1684 Gör ne dir diñle sen ol merd-i ğanī
Tā ḥaber-dār eyleye Ḥaḳ’ dan seni
- 1685 Kim ki bulur ārzūsına çün vuşul
Vech-i ḳudretten bulur ol aña yol
- 1686 Yoksa ḳudret olmasa ey ḥoş-nihād
İtmeye ‘ālemde ḥāşıl bir murād

1679b ğarīḳ: ḥarīḳ A.

1680 Bu beyit A’da yoktur.

1682b reng ile boyanmasun: deñlü pūyān olmasun M.

194 Hz. Ali (Allah ndan razı olsun) buyurdu ki: “Arzulara ulaşmak zenginlikledir.”

1686a nihād: kelām M.

1686b murād: merām M.

- 1687 ala bu fānī cihānda bī-murād
 Āh ü asretle ola ol nā-murād
- 1688 ünkü udret viridi ol Yezdān saña
 Sen de imdi eyle gel ihsān aña
- 1689 Ya'ni ne eylik iderseñ ey anī
 Bulısar āhir ol eyilük seni
- 1690 Māl odur kim olına ayrāta arf
 Olmaya maħbūs bend-i bende arf
- 1691 arf-ı ayrāt eyle mālūñ ey emīn
 Eyleme nefis arzusuna key aın

195

ال على رضى الله عنه

نور مشييك لا تظلمه بالمعصية

- 1692 Diñle gr sen ol emīr-i mu' teber
 Kim saña eyhūhetūñden dir aber
- 1693 a atında pīrlik bir nūrdur
 Kim irer ol menzile maġfūrdur
- 1694 Pīrler zīrā ki a ahrār ider
 Yūzlerinde lihyeler envār ider

1687a murād: merām M.

1687b ol nā-murād: 'ömri tamām M

1691b nefis arzusuna key: arzusuna nefisūñ M.

195 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "İhtiyarlık nurunu günahla karartma."

- 1695 Pîrler için eylerüm dimiş Hūdā
Anlaruñ ben aķ şaķalından hayā
- 66b 1696 Hāķ seni pîr ü şaķaluñ aķ ide
Vechüñi ħurşid-veş berrāķ ide
- 1697 Z̄ulmet-i ebr-i ma‘āşīyle anı
Setr iderseñ vechi yoķ ey münħanī
- 1698 Hāķ hayā ide şaķaluñdan senüñ
Hem geçe cümle vebālüñden senüñ
- 1699 Sen niçün Hāķ’dan hayā itmeyesin
Ol buyurdığı yola gitmeyesin

196

قال مالك رضى الله عنه

نجا الخففون و هلك المتقلون

- 1700 Gör ne söyler ol sebük-bār ey aĥī
Ol ser-i cumhūr-ı ebrār ey aĥī
- 1701 Anlaruñ kim yükleri oldı ħafīf
N’ola ger merkebleri olsa za‘īf
- 1702 Varısarlar lā-büd anlar menzile
Bulışurlar şāh-ı şāhib-kenz ile

1692b dir: virür A.

196 Hz. Mâlik (Allah ondan razı olsun) dedi ki: “Yükleri hafif olanlar kurtuluşa erdi, yükleri ağır olanlar helâk oldular.”

1701a kim: ki M. / ħafīf: za‘īf A.

- 1703 Şunlaruñ kim yükleri oldı şaķıl
 alısarlar yolda anlar şöyle bil
- 1704 Anları anda arāmī öldirür
 Anlara alk-ı cihānı güldirür
- 1705 ünkü olduñ ey cüvān sen bār-gīr
 Bāruña göre al imdi bār-gir
- 1706 Bār-gīre eyleme bārı girān
 Bār-gīri yolda or bār-ı girān
- 1707 Bāruñı az it sebük-rūh ol yūri
 Fülk-i baħr-i dilde ün Nūh ol yūri

197

ال على رضى الله عنه

وضع الاحسان فى غير موضعه ظلم

- 67a 1708 Gör ne iħsān eyler ol muħsin saña
 Bilüp iħsānın du‘ ā eyle aña
- 1709 ādir itdi luťf idüp Yezdān seni
 Eyledi ün şāhib-i iħsān seni
- 1710 Sen de luťf it eyle iħsān ehline
 İtme ammā bilmeyince ehli ne

---

197 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Yerinde olmayan iyilik, zulümdür.”

- 1711 Vaz^ç -1 ihsân ğayr-1 mevzi^ç de eger
Vaz^ç olınsa vâzi^ç ın zulme eger
- 1712 Nā-maḥalli oldu ihsân eylemek
Şüre yirde toḥmı efşân eylemek
- 1713 Toḥmı zāyi^ç itme cāy-1 şürede
Hāşılın yoksa görürsün gürede
- 1714 Ya^ç ni yarın olıcaḳ vaḳt-i hisāb
Görisersin anuñ için çoḳ^ç itāb
- 1715 Eyleme nā-ehle ihsân ey cüvān
Zulm ile itme özüñ mevşüf hemān

198

قال علی کرّم اللّٰه وجهه

وزر صدقة المنان اكثر من اجره

- 1716 Gör ne dir diñle yine sen ol cevād
İşidüp ammā sözini eyle yād
- 1717 Muḥsine ihsāmı gerçi nūş olur
Līk bī-minnet iderse hoş olur
- 1718 Olsa ger minnetle nūşı nīş ola
Alan ihsānuñ daḫı dil-riş ola

1709b ihsân: iz^ç ān M.

1715b Bu beytın yerine “Milket-i zulme özüñi atma cān” beyti vardır.

190 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: “Yaptığı iyiliği başa kakanın günâhı, sevâbından daha çoktur.”

- 1719 Minnet ile olsa ihsānuñ seniñ
Vizri ekşer ola ecrinden anuñ
- 1720 Olma mennān idicek ihsānuñı
Āteş-i vizre bırağma cānuñı
- 1721 Eylek eyle ecrini HAK'dan dile
Eyligün cehd eyle düşürme dile
- 67b 1722 Çünkü kırsan genci maḥfī yerde kıo
Belki üstinde hezārān perde kıo
- 1723 Yoksa kırsañ āşikāre genci sen
İl alır anı çekersin renci sen

199

قال علی رضی اللہ عنہ

وفاء الاحبة من صفاء الحبة

- 1724 Gör ne dir diñle o merd-i bā-vefā
Ol maḥabbet kānı deryā-yı şafā
- 1725 Bil eḥibbādan vefā ey merd-i ḥür
Olduğı ḥubbı şafāsından durur
- 1726 Ger maḥabbet olmasa mā-beynde
Hiç olmaz idi şafā kevneynde

1716b sözini: sözün M.

199 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Dostların vefası, samimî sevgi alâmetlerindendir.”

1726a Ger: Kim A.

1726b kevneynde: görülinde M.

- 1727 Gelmeyeydi ger vefā dil-dārdan
Sürmez idi dil şafā dīdārdan
- 1728 Lezzet olmaz dil şafāsından lezīz
Dağı dil-dāruñ vefāsından lezīz
- 1729 Olmayaydı ger vefā dil-dārda
Olmaz idi pes bu iki dār da
- 1730 Hılķat-i kevneyne ey ‘ālī-neseb
Hıbb-ı zāt-ı Hāzret-i Hāķ’dur sebeb
- 1731 Añ gönülde hābbe-i hıbb-ı Hāķ’ı
Hāşılı yarın ola cānuñ hāķı

200

قال على رضى الله عنه

ويل لمن ساء خلقه و قبح خلقه

- 1732 Gör ne dir ol hāķı vü hıķı hāsen
Gūş-ı hūş ile kelāmın diñle sen
- 1733 Vay aña kim ola añın hāķı bed
Ola hem hāķına göre hıķı bed
- 1734 Hāķı hıķı bed olan görmez bihişt
Olısdur dūzahı ol bed-sirişt

1727b dīdārdan: dīzārdan M.

200 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Huyu kötü ve biçimi çirkin olana yazık!”

- 68a 1735 Olsa ammā halkı zışt ü hulķı hūb
Olısar ol kimse maḥlūbü'l-ķulūb
- 1736 Yāhūd olsa zışt-hulķ u hūb-halk
Zışt görir Hālik anı hem de bu halk
- 1737 Hūb-halk u hūb-hulķ olsa eger
Olur ol kimse be-ġāyet mu' teber
- 1738 Ola maḥbūbü'l-ķulūb ol cān-ı cān
Kim virir ol Hāk Hābībi'nden niṣān
- 1739 Çünki Hālik hulķuñı aḥlāķuñı
Hūb kıldı sen de öġ Hallāk'uñı
- 201
- قال على كرم الله وجهه
ويل لمن وتر الا حرار
- 1740 Gör ne dir diñle yine ol merd-i hūb
Sözi can-baḥş özi maḥbūbü'l-ķulūb
- 1741 Vay aña kim dilde gizli dīn duta
Ya'ni ol āzādeler çün kīn duta
- 1742 Gitmez anuñ sīnesinden kīnesi
Sine varınca pūr andan sīnesi
- 1743 Kendilerle merdüm-i āzādeler
Her biri dil-dārına dil-dādeler

---

201 Hz. Ali (Allah onun yüzünü ağartsın) buyurdu ki: "Asil ve hür olanlara zulmedenin vay haline!"

- 1744 Fāriḡu'l-bāl olup anlar nāsdan
Ders alurlar Hızr ile İlyās'dan
- 1745   Ālemi anlar durur seyyāreler
Devr iderler dehri  n tayyāreler
- 1746 Māsivā'ullāh'a itmezler nazār
Nūr-ı vechu'llāh'ı g zlerler olar
- 1747 Anlara kīne iden bed-bahtı g r
Ol dili taş u demirden sahtı g r

68b

202

قال على كرم الله وجهه

وحدة المرء خير من جليس السوء

- 1748 G r ne s yler pīr-i vaḡdet diñle gel
Ol m rīdi tā saña virs n ol el
- 1749   Ālem-i vaḡdet dilersen ey c vān
  Uzlet eyle ḡalk-ı   ālemden hemān
- 1750 İtmeyince inḡıta-ı iḡtilāt
İtḡışāl-i vaḡdete olmaz řırāt
- 1751   Uzlet eyle řoḡbet-i c hhālden
Līk   uzlet itme ehl-i ḡālden

1741 duta:  ta M.

1747a dutan: iden M.

202 Hz. Ali (Allah onun y z n  aḡartsın) buyurdu ki: "Kişinin yalnızlıḡı, k tt  arkadaştan daha iyidir."

1748a s yler: buyurdı A.

- 1752 Ehl-i hālūñ şoḥbeti vaḥdet dūrür
Cāna cāhil şoḥbeti miḥnet dūrür
- 1753 Olmayınca hem-niṣīnūñ ehl-i hāl
Yūri tenhā ʿömrüñi sür mäh ü sāl
- 1754 ʿUzlet oldı rāh çün kim vaḥdete
Düşme imdi iḥtilāṭ u keşrete
- 1755 Oldur evlāsı ki bed-fiʿl ādemi
İdesin redd olmayasın hem-demi

203

قال على رضى الله عنه

واساك من تغافل عنك والاك من لم يعادك

- 1756 Gör ne söyler diñle ol güftārı ḥaḳ
Ol cemīʿ-i kārı vü eṭvārı ḥaḳ
- 1757 Bir ulu mecmaʿ da olsañ ey hümām
Anda olsa yad u biliş ḥāşş u ʿām
- 1758 Bir kişi yād itmese ādemligüñ
Ġaflet idüp yad kılsa kemligüñ
- 1759 Yüziñe karşı dise ʿişyānuñı
Kılmasa ʿavdet senüñ iḥşānuñı

1748b virsün ol: ol virsin M.

1754 Bu beyit A'da 1750. beyitle yer deġiştirmiştir.

203 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Senden habersizmiş gibi davranan (hasmın) senin dostundur."

- 1760 Zāhiren gerçi ‘ adāvet itdi ol
Līk ma‘ nāda leṭāfet itdi ol
- 1761 Gerçi ol cürmüñ senüñ yād eyledi
Līk cürmüñden seni yad eyledi
- 69a 1762 Kim seni kırtardı ol ‘ işyāndan
Bir daḡı itmezsın anı cāndan
- 1763 Oldı zūlmetden saña nūra delīl
Anı idinme ‘ adüvv idin ḡalīl

204

قال على رضى الله عنه

ويل للحسود من حسده

- 1764 Gör ne söyler diñle ol merd-i laṭīf
Ol zārīf ü ol nazīf ü ol şerīf
- 1765 Kimseye zinhār itme ey veled
Buḡl ü kibr ü kīne vü ḡıḡd ü ḡased
- 1766 Ḥāsidi nār-ı ḡased iḡrāk ider
Baḡr-i nāra anı istiḡrāk ider
- 1767 Ḥāsidiñ nār-ı ḡased yir cismini
Ne ḡor anuñ resmini ne ismini

1762b itmezsın: itmesün M.

1763b Anı A’da yoktur.

204 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Hasedinden ötürü vay hasetçinin hâline!”

- 1768 Şöyle kim âteş ne eyler hîmeye
O da ide anı âdem dimeye
- 1769 Oda yağa veyl ile hākisterin
Cān diye ten ile hāk isterin
- 1770 Ya‘ni āb u hākden ister meded
Yağmaya dir bir dağı nār-ı ḥased
- 1771 Ey cüvān tut pendümi olma ḥasūd
Yağmasun nār-ı ḥased cismüñ çü ‘ūd

205

قال على رضى الله عنه

هموم المرء بقدر هممه

- 1772 Gör ne dir ol merdüm-i şāhib-himem
Pişvā-yı leşker-i ḥayl-i ümem
- 1773 Her kimüñ kim ola ‘ālī himmeti
Aña göre ola ḳadr ü ḳıymeti
- 69b 1774 Himmetüñde oldı çün kim ḳıymetüñ
Olsun imdi her vücūda himmetüñ
- 1775 Dem-be-dem tā ḳıymet ü ḳadrüñ ziyād
Ola ey şāhib-himem ‘ālī-nijād

1769b ten: ben A.

205 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kişinin kaygıları, himmetleri kadardır.”

1775b nijād: ziyād M.

- 1776 Ađtarur ün kim ricālũñ himmeti
 anda olursa cibālũñ rif' ati
- 1777 Himmet it sen de ricālũ'l- ğayb-vār
 Himmetũñ setr ide her ' aybuñ ki var
- 1778 Ya' ni himmet ' aybın örter kişinũñ
 Vechine z̄inet virür her işinũñ
- 1779 ünkü himmet sātir-i ' ayb oldu pes
 Ey cüvān gel himmete eyle heves

206

قال على رضى الله عنه

هم السعيد آخرته و هم الشقى دنيا

- 1780 Gör ne söyler yine ol merd-i sa' id
 Ol Őebi adr u Berāt u rüzı ' id
- 1781 Himmet-i merd-i sa' id uhrāyadur
 Himmet-i merd-i Őaķı dũnyāyadur
- 1782 Himmeti merd-i sa' idũñ cānadur
 Pes Őaķinũñ himmeti ebdānadur
- 1783 Ya' ni kim ferzend-i dũnyādur beden
 Cānı da ferzend-i ' uķbā añla sen

---

206 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Bahtiyar kişı ahireti için, bedbaht kimse de dũnyası için gam eker."

- 1784 Ten diler kim yiye ie oş gee
  Ömri oldıka gee gündüz gice
- 1785 C n diler kim ekl   ş rbi terk ide
  Ömr olunca r h-ı   ub da gide
- 1786 Kimde kim resm-i Őe vet vardur
 Ol kişi ma n da d ny -d rdur
- 1787 Kimde kim resm-i sa adet vardur
 A na d ny -yı den  murd rdur

70a

207

قال على رضى الله عنه

هالك المرء فى العجب

- 1788 G r ne s yler di nle ol merd-i kebir
 Ol Őeri at bişe-z rı ire Ő r
- 1789 M hlikid r adem n  ucb u kibir
 Ger Ce d ola v  Ters  v  Gebir
- 1790 Sen M slim n'sın o  ucbı ey kişi
 Bil ki  ucb u kibird r Őeyt n işi
- 1791 İtdi Őeyt mı dağı  ucbı hel k
 Eyledi anu  yirin zir-i  k

---

207 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Kişinin hel ki kendini beğenmişlik ve ameline g venmektedir."

- 1792 Menzili her dem anuñ eflāk iken
Hürmet ile h̄āce-i emlāk iken
- 1793 ʿUcbı itdi anı maṭrūd-ı ebed
Kibri itdi anı merdūd ebed
- 1794 Muʿcib olan kimse şeyṭānī olur
Kim ki miskīn olsa Raḥmānī olur
- 1795 Çünki ʿucb u kibr oldı şeyṭanet
Ço sen anı ey cüvān kıl meskenet

208

قال على رضى الله عنه

هامة المرء همته

- 1796 Gör ne dir diñle sen ol himmet eri
Maṭbaḥ-ı ʿālemde ol niʿmet eri
- 1797 Gör cihān içre bu cān u dilleri
Nicedür himmetleri menzilleri
- 1798 Her birinüñ himmeti miḳdārına
Pāye virdiler görüp miḳdārı ne
- 1799 İrdi her cān ḳadre miḳdārı ḳadar
Buldı her dil raġbeti kārı ḳadar

1793a maṭrūd-ı: merdūd-ı M.

208 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Kişinin kıymeti himmetincedir.”

1796b niʿmet: himmet A.

- 1800 Himmetüñ eyle yüce bālā-ter ol
Pāy-ı cānāna serüñ қо server ol
- 70b 1801 Bār-gāhında anuñ çün bende ol
Hıdmetinde dā’imā cenbinde ol
- 1802 Gūşiş eyle rūz u şeb bu himmete
İresin tā қadr-i ‘izz ü vuşlata
- 1803 Olmasa hıdmetde ‘ālī himmetüñ
Bulamazsıñ ‘izzi қadrin vuşlatuñ

209

قال على رضى الله عنه

هلك الحريص و هو لا يعلم

- 1804 Gör ne söyler diñle ol қattāl-i hırş
İşidüp olma şaқın meyyāl-i hırş
- 1805 Bil ki olmaz çāre-i hırş-ı hārīş
Hīç oñulmaz yāre-i hırş-ı hārīş
- 1806 Baһr-i bī-pāyāna düşmişdür hārīş
Derd-i bī-dermāna düşmişdür hārīş
- 1807 Şandı kim bir gence düşmişdür hārīş
Līk bilmez rence düşmişdür hārīş

1802a rūz u şeb: dā’ima M.

209 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Aç gözlü kişi helāk olur da, haberi olmaz...”

1807a kim A’da yoktur.

- 1808 Ger Һarīṣ idrāk ide Һirmānını
Varṭa-i Һırṣa bırakmaz cānını
- 1809 Līk idrāk idemez Һirmānın ol
Һırṣı yolında viriser cānın ol
- 1810 Ger bileydi Һırṣınuñ aḥvālını
Ġāret it dūrūr idi cümle varını
- 1811 Līk dikmiş Һırṣı göñli gözini
Nice bilmek göremez ol özini

210

قال على رضى الله عنه

هات ما عندك تعرف به

- 1812 Gör ne söyler ol ḥasīb ü ol nesīb
Diñle cān ü dil ala andan naṣīb
- 1813 Vālidüñle olma ey cān müfteḥir
Dāniṣüñle olugör sen müṣtehir
- 71a 1814 ‘İlm-i vālidden saña ḥāṣıl n’olur
Az u çok andan saña vāṣıl n’olur
- 1815 Dileseñ ta‘rif-i nefis ey bā-neseb
Hāti mā-‘indek dūrūr ‘ilme sebeb

1810b itdürür idi: idirir M. /varını: mālını A.

210 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Ne ile biliniyorsan, ondan getir...”

1815b “Yanında olanı getir.” anlamında Arapça sözden iktibastır.

- 1816 Faḥr idersen ʿilm ile faḥr eyle sen
Gerçi maʿnāda odur fiʿl-i ḥasen
- 1817 Lāk ʿāqıl eylemez taʿrīf-i nefis
Eylemek zīrā olur taḥfīf-i nefis
- 1818 Pes ne ḥācet nefsi taʿrīf eylemek
Kişi kend'özini taḥfīf eylemek
- 1819 Kim olursa dāniş ü ʿilm ü hüner
Nefsüñ aşlma delā'ıldür olar

211

قال على رضى الله عنه

هشم الثريد غير اكله

- 1820 Gör ne dir ol ḥusrev-i şīrīn-zebān
Yağdırur şehd ü şeker açup dehān
- 1821 Pendi pīr olmadan tūt ey mürīd
Kimse ekl eyler mi serd olsa şerīd
- 1822 Yi şerīdüñ var iken germiyyeti
Germ olıcağdur anuñ da lezzeti
- 1823 Hīç bildüñ mi nedür bunda murād
İşidüp maʿnāsını kııl dilde yād

1816b fi'l-i: kavlı-i M.

1818b kend'özini: kendisini M.

211 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “ Tiridi yiyenden başkası hazırladı...” Bu vecize 213. vecize olarak tekrar edilmiştir.

- 1824 Aña beñzer kim kişi cem^c itse māl
Olmasa ol māl ile bir hoşca hāl
- 1825 İtmeden harc anı nā-geh qor gider
Hulqına andan anuñ çün qor gider
- 1826 Toğrayup nānın şerīd itmiş olur
Yimeyüp kendi qomış gitmiş olur
- 1827 Ey cüvān harc eylegil sen mālūñi
Hoşca qıl ol māl birle hālūñi

71b

212

قال سفیان ثوری رحمة الله عليه

هذا زمان السكوت و لزوم البيوت

- 1828 Gör ne söyler diñle ol ^c āqıl kişi
İşidüp sözine göre qıl işi
- 1829 Nuṭkı qo kim geldi devrān-ı sükūt
İhtiyār eyle yüri künc-i büyüt
- 1830 Loqmañı yi başuñı çek hırqaya
Yüri tenhā girme sen bu fırqaya
- 1831 Kendü kendüñle diril merdāne vār
Her kime kim varasın merdāne var

1823a murād: merām M.

1823b M’de bu mısra “Dilde qıl ma^c nāsını olup be-kām” şeklindedir.

212 Hz. Süfyân-ı Sevrî (Allah ona rahmet etsin) dedi ki: “Bu zaman susma ve evde oturma zamanıdır.”

1830b sen A’da yoktur.

- 1832 Hîç bir şahşa dime sen sözüñi
Ya'ni cān u dilde olan sözüñi
- 1833 Sözüñ ol 'ālemlere ifşā ider
Maşhara idüp seni rüsvā ider
- 1834 Sözüñ ile ol özin sūzān olur
Dil sarāyı tutuşup vīrān olur
- 1835 Çünki hem-sır yoq cūvānā sākit ol
Var gözin ḥalvet idüp şāmit ol

72a

213

قال النبي عليه السلام

لا يؤمن احدكم حتى يحب لا خيه ما يحب لنفسه

- 1836 Gör ne söyler ol Resūl-i ber-uşūl
Ḥaḫ ḫatında fi'li vü ḫavli ḫabūl
- 1837 Mü'min olmaz bil anı kim ey ḡanī
Sevmeyince çün ḫarındaşuñ seni
- 1838 Mü'min olmaz şol kişi ḫattā ki ol
İtmeyince her dili cāndan ḫabūl

1831a kendü: kendi M.

1832b "sözüñi" kelimesi "sūzuñi" şeklinde de okunabilir.

1834a sen: öziñ M.

1834b sarāyı: mekānı M.

1835b Bu mısradaki vezin aksıyor.

213 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: "Sizden biriniz kendiniz için istediğini, (mümin) kardeşi için de istemedikçe, hakiki mümin olamaz."

1837b ḫarındaşuñ: ḫarındaşı A.

- 1839 Ya‘ni kendi nefsine pindārı ne
İse ol pindārı ide yārine
- 1840 Mü‘min oldur her vücūda ey cüvān
İre sūdı ırmeye andan ziyān
- 1841 Çünkü mü‘min mü‘mine mir‘āt imiş
Kıl naẓar gör görinen ne zāt imiş
- 1842 Kendi zātuñdur görinen hem gören
Kem kişidür kendin anda kem gören
- 1843 Sen anı gör ol seni görsün güzel
Pes budır mü‘minlere lāyık‘amel

214

قال النبي عليه السلام

لا يلدغ المؤمن من جحر مرتين

- 1844 Gör ne söyler ol Resūl-i Zū‘l-minen
Ol şerī‘at vāşıfı şāhib-sünen
- 1845 Kim ki itse cānuña cevr ü cefā
Tutma sen andan daḥı çeşm-i vefā
- 1846 Mü‘mini zīrā ki bil ey hūşyār
Bir delikden şoḫmaz tekrār mār

1841a “Mümin müminin aynasıdır.” meâlindeki hadise işaret ediliyor.

1842 Bu beyit A’da yoktur.

214 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “Mümin bir delikten iki defa sokulmaz.”

1846a hüş-yār: şehir-i yār A.

- 72b 1847 Pes nice mü 'mindür ol kim her zamān
İrgüre bir mü 'mine zaḥm-ı zebān
- 1848 Oñulur girü o māruñ yarası
Līḳ yok zaḥm-ı zebānuñ çāresi
- 1849 Bunı itmez Gebr ü Tersā vü Yehūd
Mü 'minüm dir andan ol nesl-i Cehūd
- 1850 Mü 'minüñ ḥod gönli beytu'llāhdur
Anı yıḳmaḳ isteyen güm-rāhdur
- 1851 Mü 'minüñ mü 'min yıḳar mı ḳalbini
Belḳi oḥşar kūyumuñ her kelbini

215

قال النبي عليه السلام

لا يشبع المؤمن دون جاره

- 1852 Gör ne buyurdı o şāh-ı enbiyā
Āsmān-ı dilde māh-ı evliyā
- 1853 Her kimüñ kim dīn ü dünyāsı ḳavī
Olsa olur kār-ı āḥir assı ḳavī
- 1854 Ḥānedānında pişüp dürlü ni' am
Eylemez ifṭār ol şaḥib-kerem

1849b ol A'da yoktur.

215 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “ Mümin, komşusu açken kendi karnını doyurmaz.”

1853b Bu mısradaki vezin aksıyor.

- 1855 Almaz ol dürlü ni‘ amdan vāyesin
İtmeyince hāzır ol hem-sāyesin
- 1856 Böyle olur ‘ ādeti mü ’minlerüñ
Böyle yinir ni‘ meti mü ’minlerüñ
- 1857 Mü ’min er tenhā tenāvül eylemez
Hem-civārından tegāfül eylemez
- 1858 Ni‘ metin tenhā yiyen didi Resūl
Olısar iblīs ile hem-süfre ol
- 1859 İtme tenhā imdi iftār-ı ʔa‘ ām
Olmasun hem-süfreñ iblīs ey hümām

73a

216

قال النبي عليه السلام

لا راحة للمؤمن من دون لقاء الله

- 1860 Gör ne buyurdu Ḥabīb-i Ḥaḫ yine
Cān gözüñ açup sözine baḫ yine
- 1861 Mü ’mininüñ bil ḫi olmaz rāḫatı
Olmayınca anlara Ḥaḫ rü ’yeti
- 1862 Rāḫat olmaz anlar iki dārda
Olmayınca gözleri didārda

1859b süfreñ: şufreñ A.

216 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “ Mümüne Allah’ın cemālını görmeden rahat yoktur.”

1860b gözüñ: gözün A.

- 1863 ‘Arş ü ferş ü kürsi vü levh ü kalem
Huld ü rıdvân u kuşûr u hür hem
- 1864 Bunları merdân-ı Hâk bir dem görür
Belki bir demden dahı çok kem görür
- 1865 Bir kişi kim âşinâdur Hâk ile
Göñli gözi rüşenâdur Hâk ile
- 1866 On sekiz biñ ‘âlemi görmez gözi
Vuşlat-ı Hâk’ı diler her dem özi
- 1867 Ayru olmaz bir nefes Allâh’dan
Ol dü-kevne sıgmayan bir şâhdan

217

قال على رضى الله عنه

لا دين لمن لا مروءة له

- 1868 Gör ne söyler ol mürüvvet kânını
Ol velâyet şehrinüñ sulţânını
- 1869 Kimde kim luţf u mürüvvet olmasa
Yâ cibillinde fütüvvet olmasa
- 1870 Bil ki kalbinde kuyûd-ı dîni yok
Dîne lâyıķ resm ü âyini yok

1857a Ayru: Ayır M.

217 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsanlığı, cömertliği olmayanın dini yoktur.”

1868b velâyet: dil ü cân A.

- 1871 Hem-niṣ̄in olma sen ol bī-dīn ile
Bir dem ol bī-resm ü bī-āyīn ile
- 1872 Olduñ ise ğafleten ger hem-niṣ̄in
‘Uzlet ile varasın andan hemīn
- 1873 Hem-celīs olma anuñla bir daḥı
Yoksa olursın cüvānā dūzahī
- 73b 1874 Pes mürüvvet eyle miḳdāruñ ḳadar
Eyle ya‘ni eyilük varuñ ḳadar
- 1875 Ḳudretüñ yetdükce sen ol ṣāh-var
Ṣaḥṣa ḳadrince mürüvvet eyle var

218

قال على رضى الله عنه

لا كرامة لكاذب

- 1876 Gör ne söyler ol ḳerāmet ṣāḥibi
Diñleyüp ma‘nāsınuñ ol ṭālibi
- 1877 Ḥaḳ ḳerāmet virmemişdür kāzibe
Ol ṭarafdan olmamışdur cāzibe
- 1878 Kāzib anuñ çün mükerrerrem olmadı
Rāst sözi bil hem müsellemler olmadı

1871b olma sen: olmazsın A. / ol A'da yok.

1872a ger A'da yok.

1874a Pes: Sen M.

218 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Yalancıda şeref olmaz.”

- 1879 Çehresinde kâzibüñ olmaz fūrūğ
Rāst söylerse de şanırlar dūrūğ
- 1880 Kimseler ʿālemde kezzāb olmasun
Kızb ile halk içre şöhret bulmasun
- 1881 Revnākı gidüp zelīl ü ħor olur
Herkes andan nefret idüp dūr olur
- 1882 Hem buyurmuşdur Peyamber Ĥazreti
Luṭf idüp *el-kāzibi lā ümmeti*
- 1883 Ol Muḥammed ümmetinden ey cüvān
Söyleme bir kimseye aṣlā yalan

219

قال على رضى الله عنه

لا ايمان لمن لا ايمان له

- 1884 Gör ne söyler ol emīr-i rāst-gū
Diñle sözün sen daḥı ol rāstgū
- 1885 Her kimüñ kim olsa eymānı şaḥīḥ
Olısar ol şaḥṣuñ imānı şaḥīḥ
- 1886 Olsa kimüñ ki eymānı dūrüst
Olısar anuñ imānı dūrüst

1881a M’de bu mıranın yerine “Revnāk-ı kızbi delīl-i ħār olur” mısraı vardır.

1882b “Yalan söyleyen ümmetimden değıldir.” meâlindeki hadise işaret ediliyor.

219 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Yeminleri doğru olmayanın imanı olmaz.”

1886a Olsa: Olmasa M.

- 74a 1887 Dīn ü eymān tev'emāndur ey püser
İkisi de baṭn-ı İslām'dan ṭoġar
- 1888 Anlar olmaz birbirinden cüdā
Anlaruñ yiri dil-i merd-i Ḥudā
- 1889 Bir dili kim idine anlar maḳām
Olur ol dil şāḫibi merd-i tamām
- 1890 Ey cüvān sen de yemīnūñ rāst ḳıl
Tā ola īmāna mesken cān ü dil
- 1891 Ḥaḳ ḳabūl eyler anuñ her ṭā' atin
Ḥayra yazar her dem ü her sā' atin

220

قال على رضى الله عنه

لا غم للقانع

- 1892 Gör ne dir ol padişāh-ı ḳāni' in
Āsmān-ı dilde māh-ı ḳāni' in
- 1893 'Ālemi ġarḳ eylese deryā-yı ġam
Ḳāni' uñ görünmeye gözine nem
- 1894 Merd-i ṭāmi' zillet ü ḳilletdedür
Merd-i ḳāni' 'izzet ü ḫürmetdedür

1886b Olusar: Olmayısar M.

1889b dil A'da yok.

1890 Bu beyit A'da 1901. beyitle yer deġiştirmiştir.

220 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: "Kanaat sahiplerinde gam, keder olmaz."

1895 Merd-i tāmī^ç rüz ü şeb miḥnetdedür
Merd-i kāmī^ç dā'imā rāḥatdadur

1896 Merd-i tāmī^ç guşşadan üftādedür
Merd-i kāmī^ç bī-ğam u āzādedür

1897 Merd-i kāmī^ç tāc-ı serdür ^çāleme
İḥtiyāc itmedigi çün ādeme

1898 Tāmī^ç eyler ādeme ^çarz-ı iḥtiyāc
Ol sebebdendür olur ^çuryān ü ac

1899 Ey cüvān sen tāmī^ç olma kāmī^ç ol
Guşşasuz çün şāh şun^ç-ı şānī^ç ol

74b

221

قال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يشيب ابن آدم و يشب فيه خصلتان الحرص و طول الامل

1900 Gör ne buyurdu Resūl-i mu^çteber
Kim saña şeyḥūḥetūnden dir ḥaber

1901 Ādemī pīr oldığı çün ey cüvān
İrişir ser-māye-i ^çömre ziyān

1902 Ādemī pīr oldığınca dem-be-dem
İrişir gūşına iḥbār-ı ^çadem

1894a zillet ü kılletdedür: kıllet ü zilletdedür A.

221 Hz. Peygamber (a.s) buyurdu ki: “İnsanoğlu ihtiyarlar da, onda iki huy; harislik ve tükenmez arzu gencelir.”

1900b ḥaber: ḥabīr M.

- 1903 Ādemī pīr oldıgınca her zamān
Olur iki haşleti anuñ cüvān
- 1904 Biri cem^ç -i māl için hırş-ı ^ç amel
Biri def^ç -i sāl için tül-i emel
- 1905 Dem-be-dem ^ç ömr-i tavīl olur қаşır
Hırş ile tül-i emel oldı kebīr
- 1906 Gerçi pīr olan қалır a^ç mālden
Līk geçmez hırş ile āmālden
- 1907 Yüzde yumaz hırşına āmāline
Güldirür halkı hemān aḥvāline

222

قال النبي عليه السلام

يحشر الناس على ما فاتهم

- 1908 Gör ne buyurdı Resül-i ser-firāz
Eyleyüp dil perdesinden keşf-i rāz
- 1909 Kime kim nā-gāh irse peyk-i mevt
Virse ol şahşsa o dem iḥbār-ı fevt
- 1910 Ol kişi her ne şıfatda ise o dem
Ol şıfatla haşr olunur girü hem

1904 Bu beyit A'da yoktur.

- 1911 Dirliġünde ne işi sevse kişi
Öldiġi dem ol olur anuñ işi
- 1912 Rūz-ı hařr ol iş ile hařr olısar
Her ne kim itdiyse anı bulısar
- 1913 Mü'mine oldur sezā-vār ey cūvān
Eylük üzre ola ol her dem her ān
- 75a 1914 İrince nā-gāh aña peyk-i ecel
Bula anı eylük üzre ol maħal
- 1915 Eylük üzre haşr ola yarın o hem
Gire cennāta olup bī-hemm ü ġam

223

قال النبي عليه السلام

يشهد عليك الكتاب يوم يقوم الحساب

- 1916 Gör ne söyler diñle ol şir-i Ĥudā
Çün münādī eyleyüp saña nidā
- 1917 Her işüñ kim bunda sensin ‘āmili
Olısar bil anda ol işüñ dili
- 1918 Hep řehādet ideler anlar o ĥāl
Çomayalar saña inkāra mecāl

222 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “İnsanlar nasıl ölürseniz, (mahşerde) öyle diriltirilirler.”

1912a haşr ol iş ile: maħşer ol işle M.

223 Hz. Peygamber (a.s.) buyurdu ki: “Hesap için kalktığın gün, amel defterin sana şahitlik edecek.”

- 1919 Her işüñi ħod kirāmen kātib̄in
İki yanuñdan yazar olup em̄in
- 1920 Rūz-ı maḥşer olıcağ vaqt-i ħisāb
Oğuyalar defter açup bāb bāb
- 1921 İtdigüñce gūş sen her şerr işüñ
Biñ ħacāletle yere iner başuñ
- 1922 Yer delinse yere girerdüñ o dem
Cānlar virirdüñ olmağa ‘adem
- 1923 Līk gūş itdükce ħayr işüñ hemān
Mürde cismüñ bulur ol dem tāze cān

224

قال على رضى الله عنه

يأتيك ما قدرلك

- 1924 Gör ne söyler diñle ol şāḥib-hüner
Kim saña virir yine bir ħoş ħaber
- 1925 Çekme bir dem ‘ömr içün renc ü elem
Ĥoş geçir ol bir nefes ‘ömri bu dem
- 1926 Virme bu cān-ı ‘azīze sen ‘azāb
Cüst ü cū-yı rızq içün itme şitāb

---

224 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Hakkındaki İlâhî takdir seni bulur.”

- 75b 1927 İrişir şol kim muqadderdür saña
Çekme zaḥmet ṭālib olup sen aña
- 1928 Cem‘ -i māl itdiler isti‘ cāl ile
Olalum rāḥat deyü ol māl ile
- 1929 Ƙodılar gitdiler āḥir mälların
Şimdi gör yerde olarun ḥällerin
- 1930 ‘Ömre şarf olmağıdı māl ey püser
‘Ömrüñ anlar māl içün şarf itdiler
- 1931 Sen cüvānā ‘ömre şarf it mālüñi
Ḥoşca gör bir dem ‘ömürde ḥālüñi

225

قال على رضى الله عنه

يعمل النمام فى ساعة فتنة اشهر

- 1932 Gör ne söyler diñle ol şādık yine
Emrine ma‘ şūḳımuñ ‘āşık yine
- 1933 Ƙoparır sā‘ atde bir nemmām er
Niçe aylık fitne vü āşūblar
- 1934 Bir nefesde fitneler peydā ider
Bir nice iḳlīme ğavġāsı gider

---

225 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Koğucu, bir saatte birkaç ayın fitnessini çıkarır.”

- 1935 Fitnesinden dökülür an bī-isāb
Nice nice āneler olur arāb
- 1936 Zemm ider Mūslimleri ol bī-ayā
Anlara yine geinūr bī-riyā
- 1937 Fitne odun dem-be-dem tūtuşdırur
Birbiriyle alkı hep tūtuşdırur
- 1938 Hem-nişin olma şaın nemmām ile
Ey cūvān ol dīnsiz bed-nām ile
- 1939 a ıra itsūn bizi nemmāmdan
Ol abiş ü dīnsiz bed-nāmdan

76a

226

al alī rişī illā ane

yāmin aaf aa vaşil alī ma afe

- 1940 Gör ne söyler diñle yine ol velī
Ya‘ni ol Tañrı’nuñ arslanı ‘Alī
- 1941 ā’if olan īmin olur bī-gūmān
Olsa avf itdigüne vāşıl hemān
- 1942 ā’ifūñ avfı ıradandur hemīn
ordıgına ugrasa olur emīn

1939a ıra: ıra M.

226 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Korkan, korktuğuna ulaşınca emin olur.”

1942b ıradandur: edadandur M.

- 1943 Kendisin z̄irā aña teslīm ider
Kendü ol arada kendüden gider
- 1944 Eyle olsa anda olmaz ters ü b̄im
Ters ü b̄im anda olur kim ola s̄im
- 1945 Ya‘ni benlik s̄imi ceyb-i cānda
Olsa ḥā‘if olur ol her ānda
- 1946 Ceyb-i cāndan gitse benlik s̄imi hep
Ḳalmaz idi dilde ters ü b̄imi hep
- 1947 Pes ne deñlü olsa teslīmüñ senüñ
Ol ḳadar zā‘il olur b̄imüñ senüñ

227

قال على رضى الله عنه

يبلغ المرء بالصدق منازل الكبار

- 1948 Gör ne söyler diñle ol şiddiḳ sen
Cān ü dilden ḳıl aña taşdıḳ sen
- 1949 Var ise dilde eger şıdḳuñ tamām
İrişirsin şāh-ı ‘aşḳa ey hümām
- 1950 Ḳaṭ‘ iderseñ ulular menzillerin
Keşf idersin cümle rāz-ı dillerin

1943a Kend’özin: Kendisin M.

1943b Kendü: Kendi M. / kendüden: kendiden M.

1944a Eyle: Öyle M. / b̄im M’de yoktur.

227 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “İnsan, doğrulukla büyüklerin derecelerine ulaşır.”

- 1951 Bulısarsın pāye-i pāy-ı kibār
Olısarsın vāķıf-ı esrār-ı kār
- 1952 Şıdķuñ iltür ‘ arş-ı Raḥmān’ a seni
‘ Aşķuñ iltür vaşl-ı cānāna seni
- 1953 Olısarsın Refref-i ‘ aşķa süvār
Bulısarsın vaşl-ı ķurb-ı Kird-gār
- 76b 1954 Kim ki şıdķ u ‘ aşķ ile hem-dem olur
Bī-gümān ma‘ şūķa ol vuşlat bulur
- 1955 Kıl ziyāde dilde şıdķuñ dem-be-dem
Koyasın tā kim reh-i ‘ aşķa ķadem

228

قال على رضى الله عنه

يصير امر الصبور الى مرامه

- 1956 Gör ne dir ol şehr-i şabra şehr-yār
Kendüye olmuş idi ḥalk şehri yār
- 1957 Ya‘ ni ḥükmünde idi şehr-i dili
Şabr ile olmuşdı şāh-ı ‘ ādili
- 1958 Evveli şabruñ egerçi telḥ olur
Līk soñ şābir çü şāh-ı Belḥ olur

---

228 Hz. Ali (Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: “Çok sabreden kişinin işi sonunda muradınca olur.”
1956b Kendüye: Kendiye M.

- 1959 Hâk murâda irgürir şâbirleri
Nefs-i şūma her nefes cābirleri
- 1960 Kim belāsına Hâk'ũñ şabbâr olur
Hâzret-i Eyyüb ile ol yâr olur
- 1961 Hâzret-i Eyyüb ile merd-i şabūr
Hâşr olur olsa kaçan rûz-ı nüşūr
- 1962 Varalar andan livā'-i Aḥmed'e
Gireler andan serāy-ı sermede
- 1963 Göreler envār-ı didār-ı Hâk'ı
Aşlı ile bile erkân-ı Hâk'ı
- 1964 Yâ İlāhî Aḥmed-i Muḥtâr ile
Kıl müşerref bizi de dîl-dâr ile
- 77a در بیان عذر تقصیر خویش و حکایت آوردن از روی تمثیل *
- 1965 Ḥamdü'li'llāh kim kitāb oldu tamām
Buldı ism-i Hâkḫ ile hem ihtitām
- 1966 Evvelidür ism-i Hâk hem āḥiri
Bâṭımdur ism-i Hâk hem zāhiri
- 1967 Bâṭımı vü zāhiri ma' mürdur
Yād-ı Hâk birle büyüti nürdur

1959a murâda: merāma M.

* Bu kısmın başlığı A'da yoktur.

- 1968 Bu kitābuñ beytine her kim gire
Vuşlat-ı nūr-ı Hudā'sına ire
- 1969 Her sözi zīrā kelāmu'llāhdur
Ṭālib-i Hakk'a peyāmu'llāhdur
- 1970 Kimi Peygamber lisānından 'ıyān
Kimisi Hayder zebānından beyān
- 1971 Kimi güftār-ı kibār-ı dīndür
Kimi nuṭq-ı şāhib-i āyīndür
- 1972 Ben kemine bunları derc eyledüm
Naḫd-i 'ömrinden biraz ḫarc eyledüm
- 1973 Ṭab' -ı mevzūn olana bezm eyledüm
Ya'ni bir ḫoş vech ile nazm eyledüm
- 1974 Eyledüm her beyti[ni] ārāste
Cevher-i elfāz ile pīrāste
- 1975 Ḳudretüm yetdükce bu ben bī-ḳader
Virebildüm nazma şüret bu ḳader
- 1976 Vāḳi' olduysa eger ḫabṭ u ḫaṭā
Anı taşḫīḫ ideler ḳılup 'aṭā
- 1977 Ol ḳader ben bende de yoḳdur kemāl
Kim virem bu şüret-i nazma cemāl

- 1978 Olımazun ḥāk-i pāy-ı kāmīlīn
İdimezün dest-būs-ı fāzılīn
- 1979 Baḥr-i ʿummāndur olar ben kaçreyim
Şems-i tābāndur olar ben zerreyim
- 77b 1980 Līk gördüm nazmıma yoķ iʿtibār
Nās içinde bulmadı hiç iştihār
- 1981 Bu ehādīş-i kibārā sözimi
Rabṭ idüp tutdum Ḥudā'ya yüzimi
- 1982 Şāyed ola diyü ey ʿālī-neseb
İştihār-ı nazmuma anlar sebeb
- 1983 Pes neye beñzer benüm ḥālüm saña
İdeyün rüşen kulağuß tut baña
حکایت فروختن کره با شتر*
- 1984 Bir kişinüñ bir kedisi var idi
Gice vü gündüz anuñla yār idi
- 1985 Yimez idi loķmasın hiç ansuz
Komaz idi bir zamān biryānsuz
- 1986 Bu lebs içre pisi ey muʿteber
Semirdi ammā ki oldı bī-hüner

1977b virem A'da yoktur.

1978a Olumazun: Olamazam M.

1978b İdemezün: İdemezem M.

1983b İdeyün: İdeyim M.

* Bu bölümün başlığı A'da yoktur.

- 1987 Ya'ni mūşı idemez oldu şikār
Giderek oldu yaña ol nā-bekār
- 1988 Bu kedinūñ şāhibi olan kişi
Didi bunuñ n'olısar āhır işi
- 1989 Kıymayup öldürmege anı meger
Şatayun didi alurlarsa eger
- 1990 Vardı bāzāra getürüp gürbesin
Didi her şahşa şatarun gürbesin
- 1991 Kimse bir pul virmeyüp hem ol ere
Güldiler anı idinüp maşhara
- 1992 Ol kişi dönüp hacāletle eve
Gürbesin götürdi getirdi eve
- 1993 Var idi bir üştüri anuñ meger
Urdı semer def' i püştine anuñ semer
- 78a 1994 Gürbesin bindirdi üstine hemīn
Yetdi bāzāra getürdi üştürin
- 1995 Görüp anı ehl-i bāzār ol ere
Didiler ne virelüm bu üştüre
- 1996 Ol da didi kim olursa müşteri
Şatarum bu gürbe birle üştüri

1985a Yimez idi: Yutmaz ıdı M.

1989b Satayun: Satuñ M.

1990b satarun: satarum M.

- 1997 Didiler kim kıymeti ne bunlaruñ
Ne virelüm kıymetine bunlaruñ
- 1998 Didi üstür kıymetidür bir direm
L̄ık gürbe kıymetidür biñ direm
- 1999 Didiler kim üstüre biñ dirhem al
Gürbeñi saña bize tek etme āl
- 2000 Didi şatılmaz bular ayrı bilüñ
Aña göre aqçeñüz hāzır kıluñ
- 2001 Vay ne ucuzdı şütür didi biri
Olmayadı gürbe anuñ ser-beri
- 2002 Söz çoğ oldı aḡir-i bāzār olup
İkisin de aldılar nā-çār olup
- 2003 İmdi bu bāzāra ben bende daḡı
Müşteri-çün gelmişümdür ey aḡı
- 2004 İdüp ecmāl-i eḡādīş қаtār
Gürbe-i güftārumı kıldum süvār
- 2005 Anlar ile anı şatmaq isterüm
Şatılır nā-çār olarla sözlerüm

1993b def^ı i püştine anuñ: püştine anuñ def^ı -i A.

1996b birle A' da yoktur.

1998b biñ: bir A.

2001a ne A' da yoktur.

2001b ser-beri: hem-ser A.

- 2006 Şatılır ol sözleriyle sözlerüm
Añlanır hem sözlerinden sözlerüm
- 2007 Kim ki oğur yāhūd diñler sözimi
Añlar olur her sözimden özimi
- 2008 Sözim anuñ cānını iħrāk ider
Baħr-i nār-ı   aşka istiğrāk ider
- 2009 Terk ider dünyānuñ aħvālin hemān
Kesb ider   uq̄bānuñ aħvālin hemān
- 2010 Hāğ olur kārı vü güftārı anuñ
Hāğ olur efkār u ezkārı anuñ
- 2011 Bār-gāh-ı Hāğ'da muq̄bil qul olur
Muştafā bābında maq̄būl qul olur
- 2012 Hem anuñ aşhābına olur qarīn
Anlar ile bile olur hem-nişin
- 2013 Anuñ içün sözlerine sözimi
Mülhāk idüp Hāğğ'a tıtdum yüzimi
- 2014 Bunda anlarla bile yād olunam
Anda hem anlarla bile bulunam

2002a çoğ: çok M.

2005b Şatılır: Şatılar M.

2006a Şatılır: Şatılar M.

2006b sözlerinden: sözleümden A.

2007 Bu beyit A'da 2006. beyitle yer değıştirmiştir./ yāhūd: yā M. / olur: olar M.

2011b bābında maq̄būl qul: bābında da maq̄būl M.

- 2015 Kim beni eylerse anlar birle yād
Eylesün dāreynde Hāḡ anı şād
- 2016 İkiyüz otuz ikidür dūr-şümār
Cem^ç olunan bu eḡādīṣ-i kibār
- 2017 Bilmek ebyātın dilersen ey veled
Biñ ṭoḡuz yüz elli beşdür bi'l-^ç aded
- 2018 Hem bunuñ tārīḡin ey ehl-i dil
Oldı ṭoḡuz yüz otuz altıncı yıl
Entiḡā

SONUÇ

İncelemesini yapmaya çalıştığımız *Cinânü'l-cenân*'ın hangi Vâhidî' ye ait olduğu tam olarak bilinmemekle birlikte; 16. yüzyıl şairlerimizden Kara Dâvud torunu Abdolvâhid' e ait olduğu tahmin edilmektedir. Eserde telif tarihinin 936 (1577-78) olarak belirtilmesi ve bu dönemde yaşamış iki Vâhidî'nin bulunması kesin bir sonuca ulaşmamızı güçleştirmektedir.

Şair, eserini din büyüklerinin sözlerini Arapça ve Farsça bilmeyenlere öğretmek için yazmış ve kitabın adının da ilham yoluyla verildiğini anlatmıştır. Böylece kendisinin sonradan gelenlerce hayır dua ile anılmasını ve rûhunun şâd edilmesini istemektedir.

Eserde kudsî hadis, hadis, Hz. Ali vecizesi ve diğer din büyüklerinin sözleri sekizer beyitle tercüme ve şerh edilir. Sekiz rakamını şairin bilinçli bir şekilde tercih ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca elifbânın bütün harfleriyle ve sırasına göre eserini vücuda getirmeyi hedeflediği de eserden söylenebilir.

Eser, din büyüklerinin hikmetli sözlerini şerh ettiği için, eseri ahlakî güzel sözler sınıfına dahil etmek mümkündür.

Şair, şerhini yaptığı din büyüğünün faziletlerini de o sözle birlikte söyleyerek bir paralellik dahilinde eserini yazmıştır.

Eserde sık olmamakla birlikte tasavvufî kavramlara da yer verilir. Anlatımı monotonluktan kurtarmak amacıyla yer yer mizahî ve tahkiyeli anlatıma başvurulmuştur. Özellikle 16. yüzyıl şairlerinin tercih ettiği cinaslı kafiye ile şiir yazma isteği bazı beyitlerde hissedilir.

Eserin dili genellikle sadedir. Yer yer arkaik Türkçe kelimelere de rastlanır. Bazı beyitlerde aruz kusurlarının olması da şairin şairlik gücü hakkında bazı ipuçları vermektedir.

Son söz olarak diyebiliriz ki; bu çalışmayla 16. yüzyıl şairi olduğunu tahmin ettiğimiz Vâhidî' ye ait olan *Cinânü'l-cenân* adlı eseri ortaya koymaya ve onun edebiyat tarihi içindeki yerini tespit etmeye çalıştık.

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

(Şahıs, yer, âyet iktibasları, tasavvufî kavramlar)

<p style="text-align: center;">A</p> <p><i>Âdem</i>, 15, 36, 45, 65, 79, 112, 218 <i>Ahmed-i Muhtâr</i>, 154, 222, 228, 270 <i>Allâh</i>, 46, 50, 64, 110, 121, 258 <i>Alî</i>, 17, 32 <i>Aliyy-i Murtażā</i>, 71, 126</p>	<p>59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 68, 69, 70, 71, 72, 75, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 90, 91, 94, 95, 96, 99, 100, 101, 102, 106, 108, 109, 110, 111, 113, 117, 119, 121, 122, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 137, 139, 140, 142, 145, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 159, 160, 161, 164, 165, 166, 167, 171, 172, 173, 175, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 185, 187, 189, 191, 193, 196, 197, 198, 202, 203, 205, 206, 207, 210, 211, 214, 216, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 233, 234, 235, 236, 237, 240, 241, 242, 254, 257, 258, 259, 261, 267, 270, 275, 279</p>
<p style="text-align: center;">B</p> <p><i>bâtin</i>, 124, 125 <i>Belh</i>, 17, 145, 269 <i>Berât</i>, 247 <i>bihîşt</i>, 48, 60, 64, 84, 147, 241 <i>buhl</i>, 65</p>	<p><i>Hak Te'âlâ</i>, 64 <i>harîş</i>, 97, 200, 201, 250, 251 <i>Hâti mâ-'indek</i>, 251 <i>Hayder</i>, 271 <i>Hâzret-i Bû-Bekr</i>, 17, 32 <i>Hâzret-i Eyyüb</i>, 270 <i>Hâzret-i 'Osmân</i>, 17, 32 <i>Hâzret-i 'Ömer</i>, 17, 32 <i>Hzr</i>, 243 <i>Hirâ Tağı</i>, 100 <i>Hüd</i>, 191</p>
<p style="text-align: center;">C</p> <p><i>Ceħūd</i>, 248 <i>cennet</i>, 42, 63, 136 <i>CİNÂNÜ'L- CENÂN</i>, 26 <i>Cinânü'l-cenân</i>, III, IV, VI, 1, 3, 4, 5, 6, 277 <i>cüd</i>, 69, 182, 220</p>	<p><i>Hudâ</i>, 12, 14, 36, 37, 49, 62, 78, 82, 83, 89, 90, 128, 139, 140, 144, 151, 166, 196, 206, 217, 222, 223, 225, 228, 229, 230, 237, 261, 264, 271, 272</p>
<p style="text-align: center;">Ç</p> <p><i>Çalap</i>, 26, 35 <i>Çâr-yâr</i>, 31</p>	
<p style="text-align: center;">D</p> <p><i>Dādâr</i>, 3, 26, 180 <i>Deyyân</i>, 3, 26 <i>Düldül</i>, 58, 213 <i>Dün namâzi</i>, 144, 233</p>	<p style="text-align: center;">İ</p> <p><i>iblis</i>, 65, 201, 257 <i>İdrîs</i>, 15, 68 <i>İlyâs</i>, 243 <i>İrem</i>, 64 <i>İslâm</i>, 83, 225, 226, 261 <i>İsrâîl</i>, 16, 30 <i>iv</i>, 64</p>
<p style="text-align: center;">E</p> <p><i>el-kâzibi lâ ümmetî</i>, 260</p>	
<p style="text-align: center;">F</p> <p><i>Fir'avn</i>, 166</p>	<p style="text-align: center;">K</p> <p><i>Qadîm</i>, 3, 26 <i>Qadir</i>, 78 <i>Kâdir</i>, 3, 26, 115, 238 <i>Qadr</i>, 247 <i>Qâf</i>, 162 <i>Qahhâr</i>, 33 <i>Kârûn</i>, 76, 216 <i>Kelâmu'llâh</i>, 209 <i>Kerîm-i Muṭlak</i>, 59, 63, 227 <i>Kird-gâr</i>, 29, 30, 117, 118, 131, 140, 158, 269 <i>Qur'an</i>, 13, 82, 140, 141, 209</p>
<p style="text-align: center;">G</p> <p><i>Gaffâr</i>, 3, 26, 33 <i>Gafûr</i>, 34 <i>Ganî</i>, 33, 77, 131 <i>Gebir</i>, 248</p>	
<p style="text-align: center;">H</p> <p><i>Habîb</i>, 5, 37, 61, 118, 216, 226, 242, 257 <i>Hak</i>, 6, 12, 14, 15, 17, 22, 26, 30, 32, 34, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 46, 47, 48, 51, 52, 55, 56, 58,</p>	

- L
- Lā-mekān*, 162
lem-yezel, 14, 28, 48
- M
- Manşūr*, 17, 152
Mevlā, 14, 46, 57, 64, 74, 80, 81, 96, 165
mi'rac, 61
Muhammed, 14, 107, 126, 223, 260
Mūsā, 15, 145, 166, 205, 217
Muṣṭafā, 30, 31, 34, 36, 59, 75, 100, 121, 143, 144, 191, 275
Müslimān, 248
- N
- namāz*, 61, 145, 160, 232, 233
naşūh, 62
Nebī, 15, 26, 68
Nūh, 15, 56, 238
- R
- Raḥīm*, 3, 26
raḥmeten 'li'l- 'ālemin, 224
Refref, 269
Resūl, 6, 14, 44, 45, 46, 61, 63, 65, 78, 85, 98, 118, 144, 145, 158, 182, 192, 206, 214, 215, 227, 229, 230, 254, 255, 257, 262, 263
Resūl-i Hāk, 65
Resūl-i Müctebā, 63
Rezzāk, 50, 94, 114, 151
- S
- sāḳi-i Kevser*, 136
sehā, 47, 57, 63, 66, 220
Settār, 3, 26
Simürg, 162
Şūr, 207
- T
- tāc-ı edeb*, 14, 165
taḳvā, 45
Tañrı, 60, 267
Tersā, 248, 256
tevaḳku', 86, 163
- Ü
- Üveys*, 6, 17, 229
- V
- Vāhidī*, III, IV, V, VI, 1, 2, 3, 4, 7, 8, 277
- Y
- Yehūd*, 256
Yezdān, 5, 12, 37, 59, 69, 79, 102, 124, 125, 142, 160, 161, 170, 181, 210, 236, 238
- Z
- zāhir*, 125
Zeyne'l- 'ābidin, 232
Zühd, 45

ÖZ GEÇMİŞ

11 Ekim 1975 tarihinde Manisa'nın Demirci ilçesine bağlı Minnetler köyünde doğdum. İlköğrenimimi Manisa'nın Selendi ilçesi Yatılı İlköğretim Bölge okulunda parasız yatılı olarak okudum. Liseyi Manisa Lisesi'nde yine parasız yatılı olarak tamamladım. 1998 yılında Celal Bayar Üniversitesi Demirci Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği bölümünden mezun oldum. Aynı yıl, Niğde ili Bor ilçesi Çukurkuyu kasabası 75.Yıl Ç.P.L. Türk Dili ve Edebiyatı olarak göreve başladım. Burada dört yıl öğretmenlik yaptıktan sonra 2003 yılında Manisa iline atamam yapıldı ve Muradiye Lisesi'nde çalışmaya devam ettim. Bu okulda beş yıl çalıştıktan sonra 2008 yılında Manisa Hasan Türek Anadolu Lisesi'ne atamam yapıldı.

Evliyim ve bir kız babasıyım. Halen Hasan Türek Anadolu Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalışmaya devam etmekteyim.